

สุราเถื่อนในสังคมไทย

Illegal liquor in Thai society

กนิษฐา ไทยกล้า
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ธิมา หมึกทอง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนทุนโดย
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

CAS
Centre for Alcohol Studies
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

สุราเถื่อนในสังคมไทย Illegal liquor in Thai society

กนิษฐา ไทยกกล้า
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ธิมา หมีกทอง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนทุนโดย
ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

บทสรุปผู้บริหาร

สุราเถื่อนในสังคมไทย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การค้า ระบบการผลิต การตลาด การจำหน่าย การเข้าถึง พฤติกรรมการซื้อ-ดื่ม และประเมินปัญหาการดื่มสุราเถื่อน ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำนวน 665 คน การเก็บข้อมูลการสังเกต และเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุราเถื่อน 24 ราย

ลักษณะโรงกลั่นสุราที่สำรวจเป็นโรงกลั่นสุราที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตตามกฎหมาย ขยายแบบทั้งตามระบบภาษีและขยายเถื่อน สถานที่ตั้งเปิดเผย เข้าถึงง่าย และโรงกลั่นสุราเถื่อน ผลิตและขยายแบบผิดกฎหมาย ตั้งอยู่ในสถานที่ปกปิด เข้าถึงยาก เช่น ในสวน ในไร่ หรือบางรายแอบซ่อนอยู่ภายในบ้าน หรือหลังบ้าน มีการปิดบัง ซ่อนเร้นไม่สามารถมองเห็นได้

รูปแบบกระบวนการผลิตสุรากลั่นของแต่ละภูมิภาคไม่มีความแตกต่างกัน โดยจะต่างกันตรงวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ใช้ข้าวเหนียวและลูกแป้ง (แป้งเชื้อเหล้า) เป็นวัตถุดิบสำคัญ สำหรับของภาคใต้ใช้น้ำตาลโตนดเป็นวัตถุดิบสำคัญ เช่นเดียวกับต้นทุนการผลิตที่ต่างกันหรือเพิ่มขึ้นจากการผลิตและขยายแบบเถื่อน คือ ค่าบรรจุภัณฑ์ เช่น ขวดเปล่า ฝาจับ กล่องกระดาษ ฉลาก (ตราหยั่) และอากรแสตมป์สำหรับ 30 ดีกรี 35 ดีกรี 40 ดีกรี ต้นทุนวัตถุดิบ และเชื้อเพลิงไม่ต่างกัน ต้นทุนน้ำสุรากลั่นแบบเถื่อนประมาณลิตรละ 30 - 53 บาท สามารถขายได้ถูกกว่า ผู้ซื้อได้ปริมาณน้ำสุราที่มากกว่าเมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่จ่าย

■ กลยุทธ์ทางการตลาดสุราเถื่อนในสังคมไทย

- ด้านผลิตภัณฑ์เถื่อนของแต่ละแห่งขึ้นอยู่กับความต้องการ ความชอบของลูกค้าในพื้นที่เป็นหลัก ทั้งรสชาติและความแรงของแอลกอฮอล์ (ดีกรี) ภาชนะ บรรจุภัณฑ์สำหรับใส่สุราเถื่อนทุกพื้นที่นำภาชนะเก่าที่เคยใส่น้ำดื่ม เบียร์ เหล้า กลับมาใช้ซ้ำ และถุงพลาสติก เป็นต้น

- ด้านราคา ผู้ผลิตสุราเถื่อนทุกรายจะตั้งราคาขายถูกกว่าสุราที่ขยายแบบถูกกฎหมาย เนื่องจากลูกค้ามีรายได้น้อย ประกอบอาชีพเกษตรกรหรือรับจ้างใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ โดยราคาสุราเถื่อนจะถูกกว่าหลายเท่าตัว

- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ผลิตสุรากลั่นที่โรงกลั่นที่มีการขออนุญาตกลั่นแบบถูกกฎหมายและมีขยายแบบเถื่อนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้าน ชุมชน หมู่บ้าน ง่ายต่อการเดินทางมาซื้อ ลูกค้าสามารถซื้อสุราเถื่อนได้ตลอดเวลา บางแห่งมีการจัดสถานที่ มุมเล็ก ๆ สำหรับลูกค้าที่นั่งดื่ม เพื่อพูดคุยสังสรรค์กัน และยังมีกับแกล้ม น้ำดื่มให้ฟรี หรือซื้อที่หน้าโรงกลั่นแบบเถื่อนบ้านของคนกลั่นเหล้า รวมถึงร้านขายของชำภายในหมู่บ้าน

- ด้านการส่งเสริมการตลาด ใช้วิธีการแถมน้ำสุรา แจก หรือนำน้ำสุรากลั่นให้ฟรีตามงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน

การเข้าถึง พฤติกรรมการซื้อ-ดื่ม จำนวนผู้ดื่มสุราเถื่อนในการศึกษารั้งนี้จำนวน 665 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ผู้ที่ดื่มสุราเถื่อนส่วนใหญ่อายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 65.6 รองมาอายุ 25-44 ปี ร้อยละ 31.4 สถานภาพสมรส ร้อยละ 71.3 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 48.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.6 อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.5 รองมา คือ เกษตรกร/ชาวสวน(เจ้าของ) ร้อยละ 32.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 38.9 เหตุผลของการเลือกซื้อ-ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนเหตุผลที่สำคัญที่สุด เนื่องจากราคาถูก ร้อยละ 54.3 สถานที่ซื้อเหล้าเถื่อนบ่อยที่สุดในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาโดยนิยมซื้อมากที่สุด คือ ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 37.2 รองมา คือ โรงกลั่นสุรา ร้อยละ 36.6 วิธีการซื้อ คือ เดินไปซื้อ ชี-ขับรถไปซื้อ สามารถแบ่งซื้อแบบย่อยได้ เช่น ซื้อทีละเป๊ก/ตอง เป๊กละ 7-10 บาท ซื้อใส่ถุง ซื้อ 1 กิโล 15-20 บาท ซื้อเป็นขวดขนาดเครื่องดื่มบำรุงกำลัง 20 บาท ซื้อเป็นแบน 40-50 บาท ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในภาพรวมส่วนใหญ่ดื่มทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 25.6 รองมาคือ ทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 20.0 ผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนทุกวันส่วนใหญ่ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 46.9 รองมา คือ ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 43.5 ผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนแบบหนักเดือนละครั้งหรือมากกว่า ส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 42.0 รองมา คือ ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 39.9 ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนใน 12 เดือนที่ผ่านมาผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนดื่มทั้งปีปริมาณเฉลี่ย 20.78 ลิตร

ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนได้รับผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจโดยถูกคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พูดจาหยาบคายใส่มากที่สุด ร้อยละ 50.2 รองมา คือ ถูกรบกวนและทำให้รู้สึกรำคาญ ร้อยละ 49.6 มีปัญหาภายในครอบครัวหรือปัญหาชีวิตสมรส ร้อยละ 34.0 ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่ม ร้อยละ 26.2 ผู้มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 32.6 กลุ่มต่ำกว่า 20 ปี ที่มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 50.0 อายุ 25-44 ปี มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 36.8 เป็นผู้เคยได้รับการบำบัดอาการที่เกิดจากการดื่มมีเพียงร้อยละ 3.5

แนวคิดที่มีต่อกฎหมายภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย คือ ขั้นตอนในการขออนุญาต จัดทะเบียนมีความยุ่งยากซับซ้อน ที่ต้องทำหลายขั้นตอน แรงงานสำหรับการผลิต การจำกัดจำนวนการผลิต อัตราภาษีที่เพิ่มขึ้น ผนวกกับความกดดันการแข่งขันจากตลาดสุราชุมชน ทำให้โรงกลั่นสุราชุมชนเลือกที่จะเพิ่มยอดการขายโดยการจำหน่าย ผลิตสุราเถื่อนมากขึ้น รวมไปถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนมีการกระทำที่มิชอบ จึงยังต้องมีการผลิตและจำหน่ายสุราเถื่อน เพื่อความอยู่รอด และตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน

■ ข้อเสนอแนะ

- การจะลด ควบคุมการดื่มสุราเถื่อนในชุมชนนอกจากจะให้ความรู้เรื่องอันตรายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทุกกลุ่มอายุอย่างต่อเนื่องและเข้าถึงแล้ว ควรที่จะต้องสร้างวิถี วัฒนธรรมชุมชนใหม่ให้ตระหนักถึงโทษที่ร่างกายได้รับมากขึ้น สร้างแนวความคิดใหม่ ที่ห่วงใยคนในชุมชนด้วยการไม่นำน้ำสุราเถื่อนไปร่วมแสดงความมีน้ำใจ ชุมชน ครอบครัวมีสุขหรือสนุกได้โดยไม่ต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

- การบังคับใช้กฎหมายในชุมชนอย่างเคร่งครัด การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านขายของชำ การห้ามขายซื้อร้านรถไหว์ห่วยในตลาด (foodtruck)

- มาตรการขึ้นภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลายเป็นการเพิ่มช่องว่างทางด้านต้นทุน ราคาสุราเถื่อน การใช้ช่องว่างของกฎหมายในการหาเงิน (เข้ากระเป๋า) ของเจ้าหน้าที่ ผนวกกับความต้องการดื่มของคนในชุมชนที่รายได้น้อย เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้มีการจำหน่ายสุราเถื่อน ควรสร้างนิสัยความรับผิดชอบ การเป็นประชาชนไทยที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

- เปิดช่องทางให้ผู้ผลิต-จำหน่ายสุราเถื่อนร้องเรียนถึงการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ ควรเพิ่ม และเข้มงวดในมาตรการในการดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิด หรือกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	2
สารบัญ	4
สารบัญตาราง	5
สารบัญภาพ	6
บทที่ 1 บทนำ	7
วัตถุประสงค์	7
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	8
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	16
ระเบียบวิธีวิจัย	16
ปัญหาด้านจริยธรรม	19
บทที่ 4 ผลการศึกษา	20
ระบบการผลิต จำหน่ายและการตลาดสุราเถื่อน	20
กลยุทธ์ทางการตลาดสุราเถื่อนในสังคมไทย	29
กลุ่มลูกค้าสุราเถื่อนในสังคมไทย	34
พฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อน	38
ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อน	44
มุมมองแนวคิดด้านกฎหมาย ภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย	48
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	51
สรุปผลการศึกษา	51
ข้อเสนอแนะ	52
เอกสารอ้างอิง	54

สารบัญตาราง

ตาราง 1	ต้นทุนการผลิตและรายได้ต่อเดือนจากสุรากลั่นที่จำหน่าย 2 แบบ	27
ตาราง 2	ต้นทุนการผลิตและรายได้ต่อเดือนจากสุรากลั่นที่จำหน่ายแบบเถื่อน	28
ตาราง 3	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	35
ตาราง 4	เหตุผลของการเลือกซื้อ-ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนจำแนกตามเพศ	37
ตาราง 5	สถานที่เลือกซื้อ/ดื่มเหล้าเถื่อนจำแนกตามเพศ	37
ตาราง 6	ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	39
ตาราง 7	ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาแยกตามภาค	39
ตาราง 8	สถานที่ซื้อจำแนกตามความถี่ในการดื่มช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	40
ตาราง 9	ความถี่ในการดื่มหนัก	40
ตาราง 10	ความถี่ในการดื่มหนักแยกตามภาค	41
ตาราง 11	สถานที่ซื้อจำแนกตามการดื่มหนักช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	41
ตาราง 12	ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนใน 12 เดือนที่ผ่านมา	42
ตาราง 13	ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนใน 12 เดือนที่ผ่านมาแยกตามภาค	43
ตาราง 14	ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนจำแนกตามประเภท	44
ตาราง 15	ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนจำแนกตามภาค	44
ตาราง 16	ร้อยละของผู้ที่ได้รับผลกระทบจำแนกตามเพศ	45
ตาราง 17	การเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อน	46
ตาราง 18	การเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อน แยกตามภาค	46
ตาราง 19	ความเสี่ยงที่ได้รับจากการดื่มสุราเถื่อน	47
ตาราง 20	ความเสี่ยงที่ได้รับจากการดื่มสุราเถื่อนแยกตามภาค	47
ตาราง 21	การบำบัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	47
ตาราง 22	การบำบัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	48

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 โรงกลั่นสุรา #1 พื้นที่ภาคเหนือ	20
ภาพที่ 2 ภายในโรงกลั่นสุรา #2 พื้นที่ภาคเหนือ	21
ภาพที่ 3 โรงกลั่นสุรา #3 พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	21
ภาพที่ 4 โรงกลั่นสุรา #4 พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	22
ภาพที่ 5 โรงกลั่นสุรา #5 พื้นที่ภาคใต้	22
ภาพที่ 6 โรงกลั่นสุรา #6 พื้นที่ภาคใต้	22
ภาพที่ 7 โรงกลั่นสุรา#7(ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)	23
ภาพที่ 8 โรงกลั่นสุรา#8(ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)	23
ภาพที่ 9 โรงกลั่นสุรา#9(ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)	23
ภาพที่ 10 โรงผลิตน้ำตาลเมาและสุราเถื่อน#10(ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)	24
ภาพที่ 11 ถังหมักข้าวเหนียว	24
ภาพที่ 12 ลูกแป้งที่ใช้ในการหมักข้าวเหนียว	24
ภาพที่ 13 ถังหมักน้ำตาลตโนด	25
ภาพที่ 14 ราคาสุราเถื่อนแบบถุง-ขวด	30
ภาพที่ 15 ราคาสุราเถื่อนแบบแก้ว-ขวดเล็ก	31
ภาพที่ 16 ราคาสุราเถื่อนแบบขวดน้ำดื่ม-ขวดน้ำ 5 ลิตร	31
ภาพที่ 17 ราคาสุราเถื่อนแบบกัก	32
ภาพที่ 18 ราคาสุราเถื่อนแบบถัง	32
ภาพที่ 19 ราคาสาโท	32
ภาพที่ 20 ราคาน้ำตาลเมา	33
ภาพที่ 21 ที่ใส่เหล้าซื้อจากโรงกลั่น	38

บทที่ 1 บทนำ

สถานการณ์การดื่มในประเทศไทยจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปเป็นนักดื่มปัจจุบันซึ่งเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มใน 30 วันที่ผ่านมา ร้อยละ 28.41 โดยสัดส่วนนักดื่มปัจจุบันสูงสุดในภาคเหนือร้อยละ 35.40 และต่ำสุดในภาคใต้ ร้อยละ 16.05 นักดื่มประจำที่ดื่มเป็นครั้งคราว (น้อยกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง) ร้อยละ 56.06 ดื่มเป็นประจำ (สัปดาห์ละ 1 ครั้งหรือบ่อยกว่า) ร้อยละ 43.94 ส่วนใหญ่ดื่มสุรา (ทุกประเภท) ร้อยละ 49.79 นักดื่มปัจจุบัน (ดื่มในช่วง 30 วันที่ผ่านมา) ทั้งหมดร้อยละ 12.36 เป็นนักดื่มที่ดื่มสุราเถื่อน/เหล้าต้ม/เหล้าชุมชนที่ไม่เสียภาษี ร้อยละ 9.55 (สาวตรี อัจฉนาครชัย, 2562ก) ภูมิภาคที่มีความชุกของนักดื่มทั้งในกลุ่มผู้ใหญ่ทั่วไปและกลุ่มวัยรุ่นสูง มากกว่าพื้นที่อื่น ๆ คือ ภาคเหนือ ซึ่งมีความชุกของนักดื่มในประชากรผู้ใหญ่ร้อยละ 35.4 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 32.8 พื้นที่ที่มีความชุกของการดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาสูง ได้แก่ เชียงราย ร้อยละ 45.3 รองลงมา คือ ลำพูน ร้อยละ 44.1 (สาวตรี อัจฉนาครชัย, 2562ข) ปัจจุบันจังหวัดที่มีสุรากลั่นชุมชน สุราแช่ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมสรรพสามิตมากที่สุด คือ จังหวัดแพร่ มีผู้ประกอบการสุรากลั่นชุมชน จำนวน 203 แห่ง รองมาคือ จังหวัดลำปาง 187 แห่ง สำหรับจังหวัดนครราชสีมาที่มีผู้ประกอบการสุราแช่มากที่สุดในประเทศ จำนวน 13 แห่ง รองมาคือ จังหวัดเชียงราย จำนวน 11 แห่ง (กรมสรรพสามิต, 2562) พื้นที่ภาคเหนือตอนบนมีการผลิตแบบเถื่อน หรือลักลอบจำหน่าย ด้วยการบรรจุในถุงพลาสติกทั้งขนาดเล็กและใหญ่ที่ขายเป็นปริมาณมาก การบรรจุขวดพลาสติกถึงแกลลอน ถังน้ำดื่ม เป็นต้น (กนิษฐา ไทยกล้า 2558) การผลิตสุรากลั่นชุมชน สุราแช่เหล่านี้ยังพบปัญหาสำคัญคือ มีผู้ผลิตบางแห่งลักลอบจำหน่าย หรือผลิตโดยไม่ได้รับอนุญาต ไม่ได้ติดอากรแสตมป์ การควบคุมคุณภาพกระบวนการผลิตยังไม่ดีพอจนมีข้อมูลออกมาว่ามีการเติมสารเคมี สารหนูและยาฆ่าแมลงลงในกระบวนการผลิต (สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ กรมควบคุมโรค, 2556) เพื่อช่วยเร่งให้เกิดแอลกอฮอล์เร็วขึ้น และเชื่อกันว่าจะทำให้ได้ปริมาณสุราเถื่อนเป็นทวีคูณ มีดีกรีสูง ไสมีกลิ่นฉุนจัดและมีรสขาน่ารับประทาน (ศูนย์ข้อมูลพิชวิทยา, 2557) และยังพบปัญหาการเลี้ยงภาษี ด้วยการทำแสตมป์ปลอม การติดอากรแสตมป์ที่มีความแรงแอลกอฮอล์น้อยกว่าระดับแอลกอฮอล์จริงที่จำหน่าย ทำให้สุรามีราคาถูก นอกจากนี้ยังมีการแบ่งขายทำให้เกิดการเข้าถึงได้อย่างง่ายดาย (กนิษฐา ไทยกล้า, 2556ก; 2558ก; ยงยุทธ ภูมิประเทศ และสุรศักดิ์ รัตนวันธุ์, ม.ป.ป.) การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสังคมมากมายทั้งระยะสั้นและระยะยาว เริ่มตั้งแต่ความเป็นพิษ ความมึนเมา และผลต่อการทำงานของระบบประสาทส่วนกลางจนถึงการเสพติด การศึกษาวิจัยในต่างประเทศพบว่า พื้นที่ที่มีความหนาแน่นของจุดจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากมีผลทำให้มีผู้ดื่มแบบหนัก ผู้มีปัญหาจากการดื่มเพิ่มมากขึ้นทั้งปัญหาความรุนแรง อาชญากรรม อุบัติเหตุ การบาดเจ็บและโรคภัยต่าง ๆ (Substance Abuse and Mental Health Services Administration, 2012)

จากการศึกษาสถานการณ์การผลิตจำหน่าย และการดื่มสุราในลักษณะที่ไม่เสียภาษีพื้นที่จังหวัดพะเยา 51 หมู่บ้าน พบว่า โรงกลั่นเกือบทั้งหมดมีการลักลอบจำหน่ายสุราแบบไม่เสียภาษี (ไม่ติดแสตมป์) หรือสุราเถื่อน จำนวน 30 แห่งจาก 32 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 94 ขณะเดียวกันร้านจำหน่ายสุรา จำหน่ายสุราแบบไม่เสียภาษีเพียง 3 แห่งจาก 142 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2 และพบการลักลอบนำสุราไม่เสียภาษีเข้ามาจากจังหวัดแพร่ด้วย ทั้งนี้ โรงกลั่นสุรามีกำลังผลิตเฉลี่ย 528 ขวดต่อเดือน แต่ขายสุราแบบติดแสตมป์เพียงโรงละ 189 ขวดต่อเดือนหรือร้อยละ 31 เท่านั้นที่เสียภาษี และนำสุราไม่ติดแสตมป์มาขายในราคาถูกครึ่งหนึ่งจากที่ติดแสตมป์คือเฉลี่ยขวดละ 30 บาท (กนิษฐา ไทยกล้า, 2556ข) ในช่วง 1 - 2 ปีที่ผ่านมา มีข่าวการจับกุมผู้ลักลอบผลิตสุราเถื่อนโดยสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ต่าง ๆ จำนวน 36 ข่าว มีการจับกุมมากที่สุดในภาคกลาง 18 ข่าว รองมาคือ ภาคเหนือ 13 ข่าว ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของควบคุม ป้องกันแก้ไขปัญหาค่าที่เกี่ยวข้องกับสุราเถื่อนที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสุราเถื่อนในประเทศไทยมีน้อยมากและไม่สะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันหลังจากที่มีการปรับโครงสร้างอัตราภาษีใหม่ การปรับเปลี่ยนการปกครองประเทศหลังจากที่ปกครองโดยคสช. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะช่วยสะท้อนสถานการณ์ของสุราเถื่อนในประเทศไทยทั้งด้านอุปสงค์ อุปทาน ผลกระทบและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราเถื่อน ทั้งนี้สำหรับประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาปัญหาสุขภาพในกลุ่มผู้ดื่มสุราเถื่อนเป็นประจำ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การค้า ระบบการผลิต การตลาดและจำหน่ายสุราเถื่อน
2. เพื่อศึกษาการเข้าถึง พฤติกรรมการซื้อ-ดื่ม และประเมินปัญหาการดื่มสุราเถื่อน

บทที่ 2 กฎนวรรณกรรม

การดื่มสุรานอกระบบภาษีของต่างประเทศ (ส่วิตรี อัจฉนวงค์กรชัย, 2559) รวมถึงสุราหมักหรือกลั่นที่ผลิตเองภายในบ้าน แอลกอฮอล์ที่ไม่ใช้สำหรับดื่ม (surrogate alcohol เช่น น้ำยาบ้วนปาก น้ำยาเช็ดกระจก เป็นต้น) สุราปลอดภาษีที่นำเข้ามาจากชายแดน สุราเถื่อนที่ลักลอบผลิตไม่เสียภาษี และสุราที่ลักลอบนำเข้า มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28.7 ของการดื่มสุราทั่วโลก โดยสัดส่วนดังกล่าวจะแปรผันตามระดับรายได้ของประเทศอย่างชัดเจน กล่าวคือในประเทศรายได้ต่ำ สัดส่วนของการดื่มสุรานอกระบบภาษีสูงถึงร้อยละ 47.9 ประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างต่ำเท่ากับร้อยละ 38.9 ประเทศรายได้ปานกลางค่อนข้างสูงเท่ากับร้อยละ 30.5 และในประเทศรายได้สูงสัดส่วนการดื่มสุรานอกระบบภาษีจะต่ำมากเพียงร้อยละ 11.2 ในกลุ่มสุรานอกระบบภาษีดังกล่าว สุราหมักหรือกลั่นที่ผลิตเองภายในบ้านจะเป็นที่นิยมมากกว่าสุราที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศอินเดีย และบางประเทศในทวีปเอเชียและแอฟริกา ประเทศแอฟริกาใต้มีรายงานว่ามีการดื่มสุราที่ผลิตเองในบ้านหรือสุราเถื่อนเพิ่มความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายจากการปนเปื้อนในสุราเถื่อน ประเทศจีนผู้ที่ดื่มสุราเถื่อนมีประมาณ ร้อยละ 30 ของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด มีความสุขเพิ่มขึ้นในภูมิภาคที่ยากจนของประเทศ นอกจากนี้ยังมีรายงานเกี่ยวกับการปลอมปนไวน์ขาวด้วยเมทานอล ประเทศอินเดียและศรีลังกา การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ผิดกฎหมายมีประมาณ 40% ถึง 77% ของการบริโภคโดยรวม เป็นที่นิยมของคนจน ที่มีระดับการศึกษาต่ำ อาศัยในชนบท นอกจากนี้ยังมีการลักลอบผลิตเหล้าเถื่อนที่มีความเป็นพิษของเมทานอลในอินเดีย (Rehm, 2014) เมื่อต้นปี พ.ศ. 2562 มีรายงานการเสียชีวิตของคนงานอินเดีย 69 คน และต้องเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลด้วยอาการอาเจียนรุนแรง เจ็บหน้าอก และหายใจไม่ออกอีก 200 คน ที่ดื่มสุราเถื่อนที่มีการปนเปื้อนเมทิลแอลกอฮอล์ (ผู้จัดการออนไลน์, 2562) ประเทศเพื่อนบ้านของไทยอย่างกัมพูชาช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 มีรายงานเสียชีวิตหลังจากดื่มเหล้าพื้นบ้านที่หมักจากข้าวที่ผลิตเอง ซึ่งมีส่วนผสมของเมทานอล 14 ราย และเมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2561 มีชาวอินโดนีเซียเสียชีวิตจากการดื่มเหล้าเถื่อนที่ทำเองมากกว่า 100 ราย (ประชาชาติธุรกิจ, 2561)

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากระบบภาษี และการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ในปี พ.ศ. 2554-2558 พบว่า ปริมาณแอลกอฮอล์ที่ดื่มเฉลี่ยต่อหัวประชากรไทยค่อนข้างคงที่ โดยอยู่ที่ประมาณ 6.8 ถึง 7.1 ลิตรของแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ต่อคนต่อปี ทั้งนี้ จากข้อมูลการสำรวจ พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2557 ประชากรไทยนิยมดื่มเหล้า (รวมถึงสุราขาว สุราสี สุรากลั่นชุมชน และสุราแช่พื้นบ้าน) มากที่สุด โดยคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 81.21 ของปริมาณแอลกอฮอล์บริสุทธิ์ที่ดื่มเฉลี่ยต่อหัวประชากร ส่วนเบียร์ คิดเป็นร้อยละ 18.23 และไวน์, ไวน์คูลเลอร์ แชมเปญ เหล้าปั่น สุราผสมน้ำผลไม้ ยาแดงเหล้า รวมกันเป็นร้อยละ 0.56 (กรมสุภาพจิต, 2561)

ปัจจัยกระตุ้นทางการตลาดเป็นส่วนหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมของผู้บริโภคโดยอาศัย S-R Theory ในรูปแบบจำลองพฤติกรรมผู้บริโภค (A model of consumer behavior) โดยแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ซึ่งความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's characteristic) ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ปัจจัย อันได้แก่ สิ่งกระตุ้นภายนอก (Stimulus = S) เป็นสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดสามารถควบคุมและจัดให้มีขึ้น เป็นสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งประกอบด้วย สิ่งกระตุ้นด้านผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบรสชาติของสุรา สิ่งกระตุ้นด้านราคา เช่น การกำหนดเงื่อนไขการจ่ายเงิน การกำหนดราคาที่ถูกกว่าสุราในท้องตลาด สิ่งกระตุ้นด้านการจัดช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น มีการจัดสุรารจำหน่ายอย่างทั่วถึง สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถกระตุ้นความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ (Other Stimuli) จะเป็นสิ่งกระตุ้นที่อยู่ภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ ได้แก่ สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของผู้บริโภคจะมีผลต่อความต้องการซื้อของผู้บริโภค สิ่งกระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง เช่นกฎหมายการเพิ่มภาษีสุรา การกำหนดเวลา และสถานที่จำหน่าย และสิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความต้องการ ความอยากสุราในเทศกาลนั้น ๆ เป็นต้น ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมการซื้อในที่สุด ลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer's Characteristics) ขั้นตอนในการตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's decision process) ซึ่ง 3 ปัจจัยนี้จะส่งผลให้เกิดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's characteristic) และจะส่งผลให้เกิดการตอบสนองของผู้ซื้อ (Response = R) เช่น การค้นหาข้อมูล การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ (Scientific Figure on ResearchGate 2019)

บริบททางสังคมวัฒนธรรม และสถานการณ์การผลิตจำหน่ายสุรากลั่นชุมชน ความต้องการสุรา และการตอบสนองของผู้ผลิตมีความสัมพันธ์ระหว่างกันในชุมชน การเป็นครอบครัวเดียวกัน เครือข่ายญาติ เพื่อนบ้าน ความคุ้นเคยการรู้จักมักจี่กัน เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดช่วงเวลา รูปแบบการจำหน่าย และกลไกทางด้านราคาของสุรากลั่นชุมชน ผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าประจำสามารถซื้อสุรากลั่นชุมชนได้ตลอดเวลาแม้กระทั่งในช่วงเวลาที่ห้ามจำหน่าย สุรากลั่นชุมชนที่จำหน่าย ณ ที่โรงกลั่นให้แก่ลูกค้ารายย่อยในชุมชนเป็นการจำหน่ายในลักษณะของสุราที่ไม่ได้ติดอากรแสตมป์บรรจุในถุงพลาสติกใส่ในหิ้งยางรัด หรือบรรจุในขวดน้ำพลาสติกในราคา 20 - 30 บาท ในขณะที่เดียวกันเนื่องจากเป็นโรงกลั่นสุราชุมชนที่ทำการจดทะเบียนกับทางกรมสรรพสามิต ดังนั้น สุราที่กลั่นได้ก่อนที่จำหน่ายจำเป็นต้องติดอากรแสตมป์ที่ภาชนะบรรจุ ในความเป็นจริงโดยสัดส่วนสุราติดแสตมป์ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นสัดส่วนเท่าไรเมื่อเทียบกับปริมาณสุราที่ผลิตได้ การศึกษาครั้งนี้ทราบแต่เพียงจำนวนแสตมป์ที่ผู้ประกอบการโรงกลั่นสุราต้องซื้อในแต่ละเดือน และต้องทำการซื้อเพิ่มขึ้นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ทั้งนี้กลไกทางด้านภาษีอากรไม่อาจบังคับใช้ในพื้นที่ชุมชน หรือกับผู้ประกอบการโรงกลั่นสุราชุมชนได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะการปรับเพิ่มราคาภาษีอากรยิ่งทำให้เกิดช่องว่างของการจำหน่ายมากยิ่งขึ้นแทนที่เมื่อกลไกทางด้านภาษีจะส่งผลต่อราคาสุราและผลกระทบไปให้ผู้บริโภคที่ต้องจ่ายเงินค่าสุราที่เพิ่มขึ้นกลับกลายเป็นว่าโรงกลั่นสุราชุมชนยอมรับส่วนต่างของค่าอากรแสตมป์ด้วยการเพิ่มยอดจำหน่ายสุราเถื่อนมากยิ่งขึ้นและเปิดช่องทางการจำหน่ายด้วยการนำสุราเถื่อนจากต่างถิ่นเข้ามาจำหน่ายเพื่อลดต้นทุนในการผลิตลง หรือเปลี่ยนสภาพจากผู้ผลิตเป็นผู้นำเข้าสุราเถื่อนจากต่างถิ่นมาจำหน่าย โดยสามารถรักษาลูกค้าประจำและไม่มีต้นทุนเพิ่มขึ้น (กนิษฐา ไทยกล้า, 2558)

ความเชื่อของบุคคลที่มีการสืบทอดกันต่อมาจนเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนชนบทและมักพบว่าแต่ละบ้านจะมีการดองยาไว้ดื่ม ซึ่งในปัจจุบัน “ยาตองเหล้า” อยู่ในส่วนของ “ธุรกิจ” ที่ค่อย ๆ เติบโตอย่างช้า ๆ ผู้ดื่มยาตองเหล้า มีพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่นด้วย ได้แก่ สุรา และ เบียร์ มีระยะเวลาในการดื่มแอลกอฮอล์นาน 9 ปี ปริมาณการดื่มแต่ละครั้งคือ 3 เป๊ก ราคาเป๊กละ 10 บาท ไม่มีสูตรที่ดื่มประจำ สาเหตุที่ดื่มเพื่อบรรเทาอาการปวดเมื่อย คลายเครียด บางรายเชื่อในคุณสมบัติเพิ่มสมรรถภาพทางเพศ และราคาถูก การเลือกซุ่มที่ดื่ม เลือกจากความคุ้นเคยและมีคำแนะนำ เพราะไม่แน่ใจในรสชาติและคุณสมบัติของซุ่มอื่น ผู้ขายยาตองเหล้า ซุ่มยาตองมีกระจายอยู่ทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ผู้ขายยาตองเหล้าส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในเรื่องยาตองเหล้า กระบวนการผลิต และขาดความรู้เกี่ยวกับสมุนไพร การเปิดบริการ “ซุ่มยาตอง” การได้รับคำแนะนำจากผู้อื่น และตนเองดื่มยาตองเหล้ามาก่อน มีบางรายที่ขายยาตองเหล้าร่วมกับสุราอื่น ๆ ส่วนผสมที่ใช้ได้มาจากร้านขายยาแผนโบราณ ผู้รู้แนะนำ เหล้าที่ซุ่มทั้งเหล้าผิณฑกัญญาและเหล้าวิสาหกิจชุมชน มีบางรายให้คำแนะนำในการเลือกชนิดยาตองเหล้าแก่ผู้ดื่มยาตองเหล้า การคงอยู่ของซุ่มยาตองเหล้าที่มีพื้นฐานจากความเชื่อในด้านสรรพคุณและราคา ส่วนการนำสมุนไพรมาใช้เป็นตัวยังไม่มีข้อพิสูจน์ถึงผลเสียต่อร่างกายในระยะยาว ควรมีการจัดการเรื่องพื้นที่การจำหน่าย การบังคับใช้กฎหมายเช่นเดียวกับการจำหน่ายสุรา การให้ความรู้ในเรื่องสมุนไพร ผลของการดื่มยาตองเหล้าเป็นบทบาทของรัฐที่ต้องดำเนินการ (นวลตา อากาศัพพะกุล และคณะ, 2552)

หลังจากที่พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2560 เป็นต้นไป ซึ่งเป็นการปรับปรุงโครงสร้างภาษีสรรพสามิตใหม่ มุ่งเน้นที่ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นระบบ โดยใช้ราคาขายปลีกและนำมาเป็นฐานในการคำนวณภาษี จึงจำเป็นต้องกำหนดอัตราภาษีใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับฐานภาษีที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ราคาสุราที่มีการเปลี่ยนแปลงมีราคาแพงขึ้น โดยมีทั้งปรับสูงขึ้นและลดลงบ้างเล็กน้อย จึงอาจเป็นแรงจูงใจทำให้มีปริมาณสุราหนีภาษีเข้ามาในประเทศมากขึ้น และอาจส่งผลให้ผู้บริโภคหันไปหาสินค้าหนีภาษีมากขึ้น ซึ่งจะทำให้รัฐสูญเสียรายได้และเพิ่มความเสี่ยงด้านสุขภาพแก่ประชาชน มาตรการเพิ่มภาษีสุรา (ธีรพล หล่อประดิษฐ์, 2561) รวมทั้งการกวาดล้างสุราเถื่อน ซึ่งเชื่อว่าจะทำให้อัตราการดื่มสุราของประชาชนในประเทศลดลง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายดังกล่าวมานั้น กลับสวนทางจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้น คือ อัตราการดื่มสุรายังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักดื่มในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มวัยแรงงานที่นิยมสุราเถื่อนชุมชน ทำให้เห็นได้ว่าการดำเนินการของนโยบายดังกล่าวยังมีจุดบกพร่อง ซึ่งผลกระทบที่ตามคือรัฐบาลขาดรายได้จากการเก็บภาษีสุรา แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงกว่านั้นคือ รัฐบาลต้องเสี่ยงงบประมาณในการพัฒนาประเทศมาดูแลผู้ป่วยที่มีผลมาจากการดื่มสุราเถื่อน เช่น ภาวะเป็นพิษจากเมทิลแอลกอฮอล์ ซึ่งจะพบในสุราเถื่อน ทำให้เกิดการเจ็บป่วยเรื้อรังและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรเนื่องจากสุราเถื่อนนั้นมีการปนเปื้อนสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อร่างกายเป็นจำนวนมากจากกระบวนการผลิตที่ผู้ผลิตมีความเชื่อที่ผิด

หลักเกณฑ์และขั้นตอนปฏิบัติของผู้ขออนุญาตผลิตสุรากลั่นชุมชนตามกฎหมายของกรมสรรพสามิต (กรมสรรพสามิต 2558)

การนำเข้า	การผลิตในประเทศ	จำหน่ายในประเทศ	ส่งออก
	เป็นผู้ได้รับอนุญาตฯ จาก สรรพสามิต (ผู้ขออนุญาตผลิตต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง) คือ สหกรณ์ / นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ / วิสาหกิจชุมชน / กลุ่มเกษตรกร / องค์กรเกษตรกร		
<< ขอมิเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร			
<< ขอดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (เมื่อมีรายได้จากการขายสุรากลั่นชุมชนเกิน ๑.๘ ล้านบาท/ปี)			
<< จดทะเบียนพาณิชย์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า			
ขออนุญาตนำเข้า	ขออนุญาตตั้งโรงงาน/ประกอบกิจการโรงงานผลิตสุรากลั่นชุมชน	ขอใบอนุญาตขายสุรา	ขออนุญาตส่งสุราออกนอกราชอาณาจักร
ลงทะเบียน Paperless	ขออนุญาตผลิตและจำหน่ายสุรา	ขอใบอนุญาตขนสุรา	ขออนุญาตขนสุรา
ขั้นตอนพิธีการนำเข้า	แจ้งวันเวลาทำการผลิต	วางจำหน่าย	ลงทะเบียน Paperless
ชำระภาษีสุรา	จัดทำบัญชีประจำวันและบเดือน	ออกใบกำกับภาษี (กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม)	ขั้นตอนพิธีการส่งออก
ปิดและขีดฆ่าแสตมป์ (ปัจจุบันไม่มีการนำเข้าสุรากลั่นชุมชนมาในราชอาณาจักร)	แจ้งราคาขาย ณ โรงงาน	จัดทำรายงานภาษี (กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม)	ขอยกเว้น/ขอคืนภาษี
จัดทำรายงานภาษี	การปิดและขีดฆ่าแสตมป์		จัดทำรายงานภาษี
ยื่นแบบฯ ภาษีเงินได้	ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้		ยื่นแบบฯ ภาษีเงินได้
ยื่นแบบฯ ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ยื่นแบบแสดงรายการภาษีมูลค่าเพิ่ม (กรณีผู้ประกอบการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม)		ยื่นแบบฯ ภาษีมูลค่าเพิ่ม

คุณสมบัติผู้ที่ยื่นขออนุญาตทำสุรากลั่นชุมชนกับกรมสรรพสามิต ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นสหกรณ์
 2. เป็นกลุ่มบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทย ตามกฎหมายเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน
 3. เป็นกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่สถานที่ทำสุรากลั่นชุมชนตั้งอยู่ขณะที่ขออนุญาต
 4. เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่มีผู้ถือหุ้นทุกคนมีสัญชาติไทย และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่สถานที่ทำสุรากลั่นชุมชนตั้งอยู่ขณะที่ขออนุญาต
 5. เป็นองค์กรเกษตรกรตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542 และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่สถานที่ทำสุรากลั่นชุมชนตั้งอยู่ขณะที่ขออนุญาต
- ขั้นตอนปฏิบัติของผู้ขออนุญาตผลิตสุรากลั่นชุมชนขออนุญาตผลิตสุรากลั่นชุมชนต่อกรมสรรพสามิต
- ยื่นขออนุญาตก่อสร้างสถานที่ทำสุรากลั่นชุมชน พร้อมด้วยแผนผังสถานที่ตั้ง รวมทั้งการติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์เรื่องการทำสุรา ณ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ ที่โรงงานตั้งอยู่
 - ดำเนินการก่อสร้างสถานที่ผลิต ภายหลังจากได้รับแจ้งอนุญาตจากกรมสรรพสามิต ภายใน 36 เดือน (หากไม่ปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนด ถือว่าสละสิทธิ์การได้รับอนุญาตผลิต) และต้องทำหนังสือแจ้งให้กรมสรรพสามิตทราบ ก่อนเปิดดำเนินการไม่น้อยกว่า 15 วัน และก่อนจะดำเนินการผลิตสุรากลั่นชุมชน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการต้องยื่นทำสัญญาผลิตและขายส่งสุรากับกรมสรรพสามิต เพื่อดำเนินการผลิตสุร่าอย่างถูกต้อง จากนั้นส่งตัวอย่างสุร่าที่ผลิตไม่น้อยกว่า 2 ลิตร (ต้องขอใบขนฯ นำน้ำสุร่าไปวิเคราะห์ ตามแบบใบขนสุร่าที่ยังมิได้เสียภาษี) ให้กรมสรรพสามิต หรือหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน ที่กรมสรรพสามิตให้ความเห็นชอบทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพก่อน เมื่อได้รับอนุญาตจึงจะนำสุร่ากลั่นออกจากสถานที่ผลิตได้

- ดำเนินการเสียภาษี ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ผลิตสุรากลั่นชุมชนจะต้องเสียภาษีก่อนขนสุราออกจากโรงงานตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง รวมถึงค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประจำปีต่อกรมสรรพสามิต การเก็บภาษี ส่วนใหญ่จะกระทำโดยปิดแสดมภ์สุราที่ภาชนะบรรจุสุราภายใต้การควบคุมของพนักงานเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่

- ต้องยื่นขอมีเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร ยื่นคำขอจดทะเบียนพาณิชย์กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ภายใน 30 วัน นับแต่วันเริ่มประกอบกิจการ หากมีรายรับจากการขายสินค้าเกินกว่า 1.8 ล้านบาทต่อปี มีหน้าที่ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มต่อกรมสรรพากร

ก่อนที่จะนำสุราชุมชนทั้งสุราแช่ และสุรากลั่น ออกวางจำหน่าย ต้องดำเนินการกับกรมสรรพสามิต ดังนี้

- ขออนุญาตจำหน่ายสุรากลั่นชุมชน

- แจ้งราคาขาย ณ โรงงาน กรณีผลิตสุรากลั่นชุมชนชนิดหรือประเภทใหม่ต้องแจ้งราคาขายก่อน

- ดำเนินการขายไม่น้อยกว่า 15 วัน

- ปิดแสดมภ์สุราบนปากภาชนะสุรา และแสดงเครื่องหมายรับรองคุณภาพสุราตามที่กรมสรรพสามิตกำหนด รวมทั้งแสดงผลการผลิตสุราให้ถูกต้องตามกฎหมายของกระทรวงสาธารณสุข คือ ภาชนะบรรจุสุรา และฉลากสุรากลั่นชุมชนต้องแสดงปริมาณของสินค้าที่หีบห่อ ต้องมีคำเตือนบนฉลากเป็นภาษาไทยที่มองเห็นได้ง่าย

- ต้องจัดทำบัญชีและงบเดือน เพื่อแสดงจำนวนสุราหรือเชื้อสุราต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิต ภายในวันที่ 7 ของเดือนถัดไป

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางเลือกรูปแบบคราฟต์เบียร์เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทเบียร์ที่มีความหลากหลายทางด้านรสชาติ สี สัน ความแรงของแอลกอฮอล์ เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้ดื่มเบียร์ และผู้ที่มีความฝึนอยากผลิตเบียร์ที่มีรสชาติตามแบบที่ตนต้องการ แม้ว่าประเทศไทยไม่สามารถให้ผู้ผลิตเบียร์รายเล็กผลิตได้ก็ตาม แต่ทำไมตลาดและกระแสคราฟต์เบียร์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า มีการผลิตคราฟต์เบียร์เองแล้วจำหน่ายในพื้นที่ซึ่งจัดว่าผิดกฎหมายโดยช่วงเวลาในการจำหน่ายมีทั้งที่จำหน่ายในช่วงเวลาที่กฎหมายห้ามจำหน่าย (กนิษฐา ไทยกล้า, 2561)

จำนวนใบอนุญาตทุกประเภท ทั่วประเทศ แยกตามพื้นที่ ปี พ.ศ. 2561 (กรมสรรพสามิต, 2561) ทั้งประเทศรวม 1,982 แห่ง แบ่งเป็น จำนวนใบอนุญาตโรงกลั่นสุรา 1,787 แห่ง โรงสุราแช่ 195 แห่ง จังหวัดที่มีจำนวนมาก 3 ลำดับแรกของแต่ละภูมิภาคมีดังนี้

จังหวัด	จำนวนใบอนุญาต
ภาคกลาง	
กาญจนบุรี	27
จันทบุรี	26
ฉะเชิงเทรา	26
ภาคเหนือ	
แพร่	209
เชียงราย	190
ลำปาง	188
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	
นครราชสีมา	46
อุบลราชธานี	17
สุรินทร์	15
ภาคใต้	
สงขลา	72
นครศรีธรรมราช	63
พัทลุง	45

ผู้ประกอบการหลายรายมีความจำเป็นต้องจำหน่ายสุราเถื่อนหรือสุรากลั่น สุราแช่แบบไม่ติดแสตมป์เนื่องจากได้รับความกดดัน เช่น สุราเถื่อนจากต่างพื้นที่ขายแบบใส่ถุงในพื้นที่ การจัดเก็บภาษีในอัตราภาษีที่จัดเก็บอยู่ระดับเดียวกับสุราขาวโรงงาน ทำให้แข่งขันด้านราคาไม่ได้ หากผู้ประกอบการสุราพื้นบ้านไม่หาทางออกด้วยการจำหน่ายสุราไม่ติดแสตมป์จะไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ (เศก เมธาสุรารักษ์, 2552)

สถานการณ์การจับกุมสุราเถื่อนในประเทศไทย ผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2560 จังหวัดอุดรธานี มีผู้ผลิตสุราแช่หลายราย บางรายที่ไม่ได้ขออนุญาตให้ถูกต้อง ซึ่งสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่อุดรธานี ได้ดำเนินการจับเหล่าเถื่อนครั้งใหญ่ในรอบ 20 ปี แต่ยืนยันว่ายังไม่ใช่อายใหญ่ที่สุด ผู้ต้องหาจำนวน 2 ราย พร้อมของกลางประกอบด้วย สุราแช่บรรจุถังพลาสติก ขนาด 20 ลิตร จำนวน 508 ถัง ปริมาณ 9,901 ลิตร สุรากลั่นบรรจุถังพลาสติก ปริมาณ 211.87 ลิตร เครื่องต้มกลั่นสุรา ขนาด 200 ลิตร จำนวน 3 ชุด เต้าแก๊ส จำนวน 2 ชุด รวมมูลค่า 315,450 บาท คิดเป็นภาษีสรรพสามิต 142,478.25 บาท ผลิตเหล้าโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีดีกรีที่สูงเกินกำหนด โดยมีดีกรีสูงกว่า 50 ดีกรี กระบวนการผลิตไม่สะอาด คาดว่าผู้ผลิตต้องการเร่งผลิตเพื่อออกสู่ตลาดในช่วงเทศกาลปีใหม่ (ข่าวสด, 2560ก) สรรพสามิตพื้นที่ชัยนาททำการจับกุม ผู้ลักลอบผลิตและจำหน่ายสุราเถื่อน ในพื้นที่ ต.หนองมะโมง อ.หนองมะโมง จ.ชัยนาท มีการลักลอบจำหน่ายและผลิตสุราเถื่อนให้กับคนในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง (ข่าวสด, 2560ข) สรรพสามิตภาคที่ 2 จับกุมผู้ลักลอบต้มสุราเถื่อน ยาดอง พบเครื่องต้มกลั่นสุราขนาด 200 ลิตร จำนวน 2 เครื่อง, น้ำสุรากลั่น ประมาณ 200 ลิตร, น้ำสุราแช่ ประมาณ 3,000 ลิตร, น้ำสุรายาดอง ประมาณ 450 ลิตร ถังพลาสติกขนาด 20 ลิตร จำนวน 45 ถัง, ถังพลาสติกขนาด 6 ลิตร จำนวน 300 ถัง, แป้งเชื้อสุราประมาณ 6 กิโลกรัม และถังแก๊ส จำนวน 5 ถัง โดยมูลค่าทรัพย์สินที่ยึดได้ประมาณ 500,000 บาท ซึ่งหากสามารถนำออกไปจำหน่ายรัฐจะเสียรายได้จากการเก็บภาษี 240,000 บาท (คมชัดลึก, 2560) สรรพสามิตพื้นที่นครปฐม จับกุมผู้ลักลอบผลิตสุรากลั่นผสมบรรจุขวดสุรายี่ห้อต่าง ขนาด 0.700 ลิตร จำนวน 289 ขวด และน้ำสุราที่รอการบรรจุใส่ขวดกว่า 202,300 ลิตร วางขายอยู่ภายในบ้าน ราคาขวดละ 170 บาท (ผู้จัดการออนไลน์, 2560) สรรพสามิตสุโขทัย จับกุมผู้ลักลอบการกลั่นสุราเถื่อนโดยพบของกลางคือ โองม้งกรขนาดใหญ่บรรจุสุราแช่ขนาด 100 ลิตร จำนวน 10 ใบ เครื่องกลั่นผลิตสุราขนาดบรรจุ 200 ลิตร พร้อมอุปกรณ์การกลั่น 1 ชุด สุรากลั่นบรรจุถังรวมจำนวน 100 ลิตร เนื่องจากใกล้เทศกาลปีใหม่ จึงได้กลั่นสุราเพื่อเตรียมไว้ออกจำหน่ายให้กับผู้ที่เดินทางกลับบ้านช่วงปีใหม่ (ไทยรัฐออนไลน์, 2562) สรรพสามิตพื้นที่จังหวัดแพร่ จับกุมแหล่งผลิตสุราเถื่อนบ้านนาตอง หมู่ที่ 9 ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ มีการผลิตสุราเถื่อน จำนวน 3 จุด แต่ละจุดห่างกันประมาณ 80-100 เมตร ตรวจสอบพบเครื่องกลั่นสุรา ขนาด 200 ลิตร จำนวน 4 ชุด สุราแช่บรรจุถังพลาสติกสีดำ ขนาด 20 ลิตร จำนวน 328 ถัง จากนั้นเจ้าหน้าที่ได้เข้าตรวจค้นแหล่งจำหน่ายสุราเถื่อน ตามหมู่บ้านและชุมชนในเขตอำเภอเมือง อำเภอวังชิ้น อำเภอเด่นชัย และอำเภอร้องกวาง จับกุมผู้ลักลอบจำหน่ายสุราเถื่อน ได้จำนวน 6 ราย ตรวจยึดของกลางเป็นสุราเถื่อน จำนวน 13,445 ลิตร (ข่าวเวิร์คพอยท์, 2562) สรรพสามิตพื้นที่นครราชสีมา จับกุมโรงงานผลิตเหล้ายาดองเถื่อน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตสุรายาดองเถื่อนรายใหญ่ ในพื้นที่ตำบลหนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา พร้อมยึดของกลาง เช่น โองม้งกรขนาดใหญ่ที่ใช้ในการผสมยาดอง ภายในบรรจุยาดองเต็มโองม้งจำนวน 29 ใบ สุราขาวเถื่อน 14 แกลลอน กระสอบสมุนไพร 4 กระสอบ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต และบรรจุยาดองอีกจำนวนมาก รวมสุราขาวและสุรายาดองที่เจ้าหน้าที่ยึดได้มากกว่า 3,000 ลิตร เช่าห้องพักเพื่อผลิตสุรายาดองเถื่อนมานานกว่า 6 เดือน โดยนำสุราขาวเถื่อน สมุนไพร และอุปกรณ์ผลิตยาดองต่าง ๆ มาให้ใช้ในการผลิต ซึ่งกรรมวิธีในการผลิตกลุ่มผู้ต้องหาที่จะนำสุรากลั่น (เหล้าขาวเถื่อน) ไปผสมหมักกับสมุนไพรต่าง ๆ กว่า 10 ชนิด โดยสุรายาดองที่ผลิตจะถูกส่งไปขายตามร้านขายยาดองต่าง ๆ ในพื้นที่ทั่วทั้งจังหวัดนครราชสีมา (อินน์นิวส์, 2562)

การประเมินปัญหาการดื่มสุรา (Alcohol Use Disorder Identification : AUDIT) (ปริทรรศ ศิลปะกิจ, 2552) สามารถใช้ได้ทั้งการสัมภาษณ์ และการตอบแบบประเมินด้วยตนเอง แต่ละวิธีต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยที่ต้องซึ่งใจในการเลือกใช้ ขึ้นอยู่กับเวลาที่มีและข้อจำกัด ในกรอบข้อความที่ 3 ได้สรุปข้อดีของการสัมภาษณ์และการตอบแบบ ประเมินด้วยตนเอง ดังนั้นควรพิจารณาระดับสติ ปัญญา (การรู้หนังสือ การหลงลืม) และการให้ความร่วมมือ (ปิดบังข้อมูล) ของผู้ป่วยด้วย วิธีการสัมภาษณ์น่าจะเหมาะสมกว่า หากคาดว่า บุคลากรสุขภาพในสถานพยาบาลปฐมภูมิจะเป็นผู้ดูแลปัญหาทั้งหมด รวมทั้งปัญหาการดื่มสุรา อย่างไรก็ตามหากผู้ประเมินมีหน้าที่รับผิดชอบ เฉพาะการให้คำแนะนำแบบสั้นในผู้ป่วยที่ผลการคัดกรองเป็นบวกและส่งต่อผู้ป่วยที่มีปัญหารุนแรงไปแผนกอื่น การตอบแบบประเมินด้วยตนเองน่าจะเหมาะสมกว่า แบบประเมินนี้ได้รับการแปลและปรับให้

เหมาะกับประเทศไทย แบบประเมิน AUDIT จะถามว่า “บ่อยครั้งเพียงไร” โดยมีชุดคำตอบให้ผู้ป่วยเลือกตอบในแต่ละคำถาม (เช่น “ไม่เคยเลย” “หลายครั้งต่อเดือน” “ทุกวัน”) เมื่อเลือกคำตอบแล้ว ควรจะถามเจาะลึกลงในคำถามนั้นเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ป่วยได้เลือกตอบคำตอบที่ถูกต้องที่สุดแล้ว (ตัวอย่างเช่น “คุณดื่มว่า คุณดื่มหลายครั้งต่อสัปดาห์นั้นหมายถึงดื่มแต่เฉพาะในช่วงวันเสาร์อาทิตย์ หรือดื่มมากบ้างน้อยบ้างทุก ๆ วัน”) ถ้าคำตอบยังไม่ชัดเจนหรือไม่ตรงประเด็นควรถามซ้ำโดยอ่านข้อความคำถาม และชุดคำตอบอีกครั้งเพื่อให้ผู้ป่วยเลือกคำตอบที่ตรงมากที่สุด บางครั้งก็ยากที่จะให้คำตอบเนื่องจากผู้ป่วยไม่ได้ดื่มเป็นประจำ ตัวอย่างเช่น ผู้ป่วยดื่มหนักในช่วงหนึ่งเดือนก่อนเกิดอุบัติเหตุ แต่ก่อนหน้านั้นไม่ได้ดื่มแบบนี้ ดังนั้นจึงค่อนข้างยากที่จะตอบลักษณะการดื่ม “โดยทั่วไป” ได้ ในกรณีนี้ทางออกที่ดีที่สุด คือ บันทึกปริมาณของการดื่มและอาการที่เกี่ยวข้องในช่วงที่ดื่มหนักที่สุดในปีที่ผ่านมา โดยหมายเหตุลักษณะการดื่มว่าอาจไม่ใช่รูปแบบการดื่มโดยทั่วไปหรือเป็นเพียงระยะหนึ่งของบุคคลนั้น ๆ บันทึกคำตอบด้วยความระมัดระวัง ให้หมายเหตุ สภาวะแวดล้อมเฉพาะ รายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม และการสังเกตอาการทางคลินิกด้วย

แบบประเมิน AUDIT ที่องค์การอนามัยโลกมอบลิขสิทธิ์การแปลให้แผนงานการพัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการบำบัดรักษาผู้มีปัญหาการบริโภคสุราแบบบูรณาการ (ผรส.) รับผิดชอบฉบับภาษาไทย Agreement No: TR/09/003) ดังตาราง

ข้อคำถาม	0	1	2	3	4
1.คุณดื่มสุร่าบ่อยเพียงไร	ไม่เคยเลย	เดือนละครึ่งหรือน้อยกว่า	2-4 ครั้งต่อเดือน	2-3 ครั้งต่อสัปดาห์	4 ครั้งขึ้นไปต่อสัปดาห์
2.เลือกตอบเพียงข้อเดียว เวลาที่คุณดื่มสุรา โดยทั่วไปแล้วคุณดื่มประมาณเท่าไรต่อวัน หรือ	1-2 ดื่มมาตรฐาน	3-4 ดื่มมาตรฐาน	5-6 ดื่มมาตรฐาน	7-9 ดื่มมาตรฐาน	ตั้งแต่ 10 ดื่มมาตรฐานขึ้นไป
ถ้าโดยทั่วไปดื่มเบียร์ เช่น สิงห์ ไฮเนเกน ลีโอ เซียร์ ไทเกอร์ ซ้าง ดื่มประมาณเท่าไรต่อวัน หรือ	1-1.5 กระทบ/ 1/2-3/4 ขวด	2-3 กระทบ/ 1-1.5 ขวด	5-4 กระทบ/ 2 ขวด	5-4 กระทบ/ 3-4 ขวด	7 กระทบ/ 4 ขวดขึ้นไป
ถ้าโดยทั่วไปดื่มเหล้าเช่น แมโจซ หงส์ทอง หงส์ทิพย์ เหล้าขาว 40 ดีกรี ดื่มประมาณเท่าไรต่อวัน	2-3 ฝา	1/4 แบน	1/2 แบน	3/4 แบน	1 แบนขึ้นไป
3.บ่อยครั้งเพียงไรที่คุณดื่มตั้งแต่ 6 ดื่มมาตรฐานขึ้นไปหรือเบียร์ 4 กระทบ หรือ 2 ขวดใหญ่ขึ้นไป หรือวิสกี้ 3 เป๊กขึ้นไป	ไม่เคยเลย	น้อยกว่าเดือนละครึ่ง	เดือนละครึ่ง	สัปดาห์ละครึ่ง	ทุกวัน หรือเกือบทุกวัน
4.ในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา มีบ่อยครั้งเพียงไรที่คุณพบว่าคุณไม่สามารถหยุดดื่มได้ หากคุณสามารถเริ่มดื่มไปแล้ว	ไม่เคยเลย	น้อยกว่าเดือนละครึ่ง	เดือนละครึ่ง	สัปดาห์ละครึ่ง	ทุกวัน หรือเกือบทุกวัน
5.ในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา มีบ่อยครั้งเพียงไรที่คุณไม่ได้ทำสิ่งที่คุณควรจะทำตามปกติ เพราะคุณมัวแต่ไปดื่มสุราเสีย	ไม่เคยเลย	น้อยกว่าเดือนละครึ่ง	เดือนละครึ่ง	สัปดาห์ละครึ่ง	ทุกวัน หรือเกือบทุกวัน

ข้อคำถาม	0	1	2	3	4
5.ในช่วงหนึ่งปีที่แล้ว มีบ่อยเพียงไรที่คุณไม่ได้ทำสิ่งที่คุณควรจะทำตามปกติ เพราะคุณมัวแต่ไปดื่มสุราเสีย	ไม่เคยเลย	น้อยกว่าเดือนละครึ่ง	เดือนละครึ่ง	สัปดาห์ละครึ่ง	ทุกวัน หรือเกือบทุกวัน
6.ในช่วงหนึ่งปีที่แล้ว มีบ่อยเพียงไรที่คุณต้องรีบดื่มสุราทันทีในตอนเช้า เพื่อจะได้ดำเนินชีวิตตามปกติหรือถอนอาการเมาค้างจากการดื่มหนักในคืนที่ผ่านมา	ไม่เคยเลย	น้อยกว่าเดือนละครึ่ง	เดือนละครึ่ง	สัปดาห์ละครึ่ง	ทุกวัน หรือเกือบทุกวัน
7.ในช่วงหนึ่งปีที่แล้ว มีบ่อยเพียงไรที่คุณรู้สึกไม่ดี โกรธหรือเสียใจ เนื่องจากคุณได้ทำบางสิ่งบางอย่างลงไปขณะที่คุณดื่มสุราเข้าไป	ไม่เคยเลย	น้อยกว่าเดือนละครึ่ง	เดือนละครึ่ง	สัปดาห์ละครึ่ง	ทุกวัน หรือเกือบทุกวัน
8.ในช่วงหนึ่งปีที่แล้ว มีบ่อยเพียงไรที่คุณไม่สามารถจำได้ว่าเกิดอะไรขึ้นในคืนที่ผ่านมา เพราะว่า คุณได้ดื่มสุราเข้าไป	ไม่เคยเลย	น้อยกว่าเดือนละครึ่ง	เดือนละครึ่ง	สัปดาห์ละครึ่ง	ทุกวัน หรือเกือบทุกวัน
9.ตัวคุณเองหรือคนอื่น เคยได้รับบาดเจ็บซึ่งเป็นผลจากการดื่มสุราของคุณหรือไม่	ไม่เคยเลย		เคย แต่ไม่ได้เกิดขึ้นในปีที่แล้ว		เคยเกิดขึ้นในช่วงหนึ่งปีที่แล้ว
10.เคยมีแพทย์ หรือบุคลากรทางการแพทย์หรือเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้อง แสดงความเป็นห่วงเป็นใยต่อการดื่มสุราของคุณหรือไม่	ไม่เคยเลย		เคย แต่ไม่ได้เกิดขึ้นในปีที่แล้ว		เคยเกิดขึ้นในช่วงหนึ่งปีที่แล้ว

แบบประเมินสามารถทำนายปัญหาเกี่ยวกับสุราได้ในทุกระดับของความรุนแรงเป็นเครื่องมือที่เพิ่งพัฒนาขึ้นมาโดยกลุ่มนักวิจัยนานาชาติขององค์การอนามัยโลก เพื่อใช้ค้นหาปัญหาจากการดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่ hazardous and harmful drinking ไปจนถึง alcohol dependence ในเวชปฏิบัติทั่วไป AUDIT ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ เกี่ยวกับปริมาณ ความถี่ของการดื่ม การมี binge drinking อาการของการติดสุรา และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา แต่ละคำถามจะมีคะแนนตั้งแต่ 0 - 4 ผู้ที่ได้คะแนนตั้งแต่ 8 ขึ้นไป ถือว่าให้ผลบวจาก AUDIT การให้คะแนนและการแปลผล

- คะแนน 0 - 7 ผู้ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการดื่มสุรา และอันตรายที่อาจเกิดขึ้นหากดื่มมากกว่านี้ และชื่นชมพฤติกรรมที่เสี่ยงต่ำ ใช้เวลาไม่มากกว่าหนึ่งนาทิต

- คะแนน 8 - 15 ผู้ดื่มแบบเสี่ยง หมายถึงลักษณะการดื่มสุราที่เพิ่มความเสี่ยงต่อผลเสียหายตามมาทั้งต่อตัวผู้ดื่มเองหรือผู้อื่น พฤติกรรมการดื่มแบบเสี่ยงนี้ถือว่ามีความสำคัญในเชิงสาธารณสุข แม้ว่าขณะนี้ ผู้ดื่มจะยังไม่เกิดความเจ็บป่วยใด ๆ ก็ตาม

- คะแนน 16 - 19 ผู้ดื่มแบบอันตราย Harmful use หมายถึงการดื่มสุราจนเกิดผลเสียตามมาต่อสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต รวมถึงผลเสียทางสังคมจากการดื่ม Brief Intervention/Brief Counseling: การให้การบำบัดแบบสั้น สามารถปฏิบัติได้โดยเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมมาให้คำปรึกษา การรับฟังอย่างเห็นอกเห็นใจและการเสริมสร้างแรงจูงใจ

1. การให้คำแนะนำแบบสั้น โดยการคัดกรองปัญหาการดื่มสุรา ประเมินปัญหาการดื่มและปัญหาที่เกี่ยวข้อง สะท้อนปัญหาและให้คำแนะนำว่าอยู่ในกลุ่มดื่มแบบเสี่ยงสูง ควรบันทึกผลหรือสถานการณ์ที่เป็นผลจากการดื่ม
2. ประเมินแรงจูงใจ ความพร้อมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และให้คำแนะนำที่เหมาะสมตามระดับ
3. ตั้งเป้าหมาย ในการลด/ละ/เลิก หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
4. ติดตามดูแล เพื่อติดตามพฤติกรรมมารดื่ม แก้ไขปัญหาอุปสรรค กำหนดวิธีการแก้ไขอย่างชัดเจน

- คะแนน 20 ขึ้นไป ผู้ดื่มแบบติดควรได้รับการส่งต่อพบแพทย์ เพื่อการตรวจวินิจฉัยและวางแผนการบำบัดรักษา

ภาวะเป็นพิษจาก methanol (ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี, ม.ป.ป.) ส่วนใหญ่เกิดจากการดื่มสุราที่มี methanol ปนเปื้อนอยู่ มักจะพบ methanol ในสุราปลอม เหล้าเถื่อนที่ต้มกลั่นเอง หรืออาจจะเกิดจากความเข้าใจผิดคิดว่า methanol เป็น ethanol กลไกการเป็นพิษเริ่มเป็นพิษประมาณ 100 mg/kg ขนาดที่เป็นพิษรุนแรงจนผู้ป่วยถึงแก่ชีวิตมีมากกว่า 60 ml ของ 40% methanol ถ้าผู้ป่วยได้รับ methanol เข้าสู่ร่างกายจะถูกดูดซึมอย่างรวดเร็วภายใน 1 ชั่วโมง ส่วนใหญ่ประมาณ 95% จะถูกกำจัดที่ตับโดย alcohol dehydrogenase enzymes เปลี่ยน methanol เป็น formaldehyde แล้วถูกเปลี่ยนต่อเป็น formic acid โดย aldehyde dehydrogenase ร่างกายจะใช้ folate dependent enzyme เปลี่ยน formic acid เป็น CO₂ ซึ่งถูกกำจัดทางปอด โดยทั่วไปร่างกายสามารถกำจัด ethanol ได้ดีกว่า methanol 10 เท่า เนื่องจาก alcohol dehydrogenase มี affinity ต่อ ethanol ดีกว่า half-life ของ methanol จะขึ้นอยู่กับ dose ที่ได้รับ ถ้าขนาดที่ได้รับน้อย half-life ประมาณ 12 ชั่วโมง แต่ถ้าขนาดที่ได้รับมาก half-life จะยาวออกเป็น 24 ชั่วโมง อาการของการเป็นพิษที่เกิดขึ้นจะเกิดการสะสมของ formic acid ที่อยู่ในร่างกาย ซึ่งทำให้เกิด metabolic acidosis และ ocular toxicity อาการแสดงหลังได้รับ methanol ผู้ป่วยจะเริ่มมีอาการได้ตั้งแต่ 1 ชั่วโมงถึง 3 วัน ถ้าผู้ป่วยดื่ม methanol ร่วมกับ ethanol จะทำให้อาการเริ่มแรกช้าลงไปอีก ผู้ป่วยอาจมีอาการของทางเดินอาหารเกิดจาก mucosal irritation เช่น คลื่นไส้ อาเจียน และปวดท้อง อาการที่ค่อนข้างจำเพาะได้แก่ พิษทางตา ผู้ป่วยจะมีอาการตาพร่า ตามัว แพ้แสง เห็นภาพขาวจ้าไปหมด (snowfield vision) ถ้าดู fundi อาจเห็น retinal edema และ hyperemia ของ optic disc อาการทาง CNS ได้แก่ ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ อ่อนเพลีย และ confusion ในรายที่เป็นมาก อาจมีอาการ coma และชัก นอกจากนี้ ผู้ป่วยยังมีอาการ hyperpnoea จาก acidosis ในผู้ป่วยที่เป็นรุนแรง acidosis จะยิ่งมาก ลักษณะเป็นแบบ high gap metabolic acidosis และถ้าวัด serum osmolality อาจพบ osmolal gap ร่วมด้วย โดยสรุปสิ่งสำคัญในการช่วยการวินิจฉัยโรคคือ ประวัติผู้ป่วยที่ดื่มสุรา มีอาการพิษทางตา และ high gap metabolic acidosis เป็น toxic syndrome ที่จะบอกถึงภาวะเป็นพิษจาก methanol การวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการคือ การวัดระดับ methanol ในเลือด โดยปกติร่างกายอาจมี methanol ได้น้อยกว่า 0.05 mg/dl ระดับที่จะเริ่มเป็นพิษเมื่อมากกว่า 20 mg/dl อาการทางตาจะเริ่มที่ประมาณ 100 mg/dl และถ้าระดับสูงถึง 150-200 mg/dl และได้รับการรักษาไม่ทันผู้ป่วยมักเสียชีวิต

ในปี พ.ศ. 2561 มีรายงานชาวบ้านอินโดนีเซียเสียชีวิตมากกว่า 50 ราย ซึ่งเป็นผลการดื่มเหล้าเถื่อนที่ชาวบ้านต้มเองและนำมาวางขายตามร้านค้าในท้องถิ่น ซึ่งผลการตรวจสอบตัวอย่างสุราเถื่อนที่ตรวจยึดมาได้ พบว่า มีสารพิษจำพวกเมทานอล แอลกอฮอล์ที่เป็นพิษต่อร่างกาย และยังพบยาฆ่าแมลงเป็นส่วนผสม (อมรินทร์เทเลวิชั่น, 2561) และในช่วงปลายปีมีรายงานข่าวจากกระทรวงสาธารณสุขมาเลเซีย พบผู้เสียชีวิตและผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลด้วยพิษของเมทานอลในสุรา มีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ตาพร่า หายใจติดขัด ชักเกร็ง และหมดสติ ซึ่งมีผู้ได้รับพิษเมทานอล 51 คน แต่เป็นชาวมาเลเซีย 2 คน ที่เหลือเป็นชาวต่างชาติ ทั้งหมดมีประวัติการดื่มหนัก (คมชัดลึก, 2561) และในปีถัดมาสำนักข่าวต่างประเทศและบีบีซี รายงานเกิดเหตุการณ์ของชาวอินเดียในรัฐอัสสัม ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย ที่ต้องเสียชีวิต 70 ราย และล้มป่วยถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลกว่า 200 คน ด้วยอาการอาเจียนอย่างรุนแรง เจ็บหน้าอกอย่างหนักและหายใจไม่ออก หลังดื่มเหล้าเถื่อน มีสารพิษ (ไทยรัฐออนไลน์, 2562)

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

■ นิยามศัพท์

สุราเถื่อน หมายถึง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภททั้งที่ผ่านกระบวนการกลั่น การแช่ เช่น เหล้า เปียร์ ไวน์ น้ำข้าว หวาก อุ กระแช่ เป็นต้น ที่ไม่ได้รับการอนุญาตให้ผลิต หรือมีใบอนุญาตผลิตแต่จำหน่ายในรูปแบบที่ไม่ได้เสียภาษีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย หรือสุราปลอมโดยผู้ผลิตมีเจตนาแต่แรกที่จะผลิตผิดกฎหมาย โดยทำปลอมแปลงตั้งแต่กระบวนการผลิต หรือผลิตขึ้นเองโดยมิได้รับอนุญาตจากทางราชการ รวมถึงการใช้เครื่องหมายการค้า ยี่ห้อหรือแบรนด์และแสตมป์ปลอม

สุราแช่ หมายถึง สุราแช่ที่ได้จากการหมักวัตถุดิบจำพวกน้ำตาล เช่น กระแช่ หรือน้ำตาลเมา หรือจากวัตถุดิบจำพวกข้าว เช่น อุ น้ำข้าว หรือสาโท หากผสมสุรากลั่นต้องมีแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรี นอกจากนี้ยังรวมถึงไวน์ สปาร์กลิงไวน์

ไวน์ หมายถึง สุราแช่ที่ได้จากการหมักผลไม้จำพวกองุ่น

สปาร์กลิงไวน์ หมายถึง ไวน์ที่มีการเติมก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือในการหมักครั้งที่สองเกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในขวดหรือภาชนะที่ปิดสนิท

ผู้ผลิตสุราเถื่อน ผู้จำหน่ายสุราเถื่อน หมายถึง ผู้ที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตสุราเถื่อนตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบ การจัดเตรียมวัตถุดิบ การผลิตตั้งแต่การจัดทำหัวเชื้อ การหมัก การแช่ การกลั่น การบรรจุ การจำหน่ายทั้งระบบขายปลีก ขายส่ง เป็นต้น

■ ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชนที่มีโรงกลั่นสุราชุมชน สุราแช่มาก และมีการจับกุมผู้กระทำความผิดการลักลอบผลิตจำหน่ายสุราเถื่อนในแต่ละภูมิภาค คือ

- ภาคเหนือ ได้แก่ พื้นที่ชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แพร่
- ภาคกลาง ได้แก่ พื้นที่ชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม
- ภาคใต้ ได้แก่ พื้นที่ชุมชนในจังหวัดสงขลา
- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ พื้นที่ชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา

■ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้ครอบคลุมเนื้อหาตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย รูปแบบวิธีการขาย รูปแบบวิธีการซื้อ พฤติกรรมการดื่ม ประเมินปัญหาการดื่มสุราเถื่อน เป็นต้น

■ ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานรูปแบบของการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงสังเกต

■ ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายสุราเถื่อน จุดจำหน่ายสุราเถื่อน ประชาชนทั่วไปอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อน

■ กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการสำรวจเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสุ่มตัวอย่างพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษานี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจังหวัดที่มีโรงกลั่นสุราชุมชน โรงผลิตสุราแช่ในภูมิภาคต่าง ๆ และเป็นจังหวัดที่มีรายงานการจับกุมการลักลอบผลิตและจำหน่ายสุราเถื่อน ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายสุราเถื่อน และสังเกตโรงกลั่นสุราชุมชน โรงผลิตสุราแช่ ทุกแห่งที่อยู่พื้นที่ตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการสำรวจเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ประชาชนทั่วไปอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อน เนื่องจากประชากรผู้มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนเป็นพฤติกรรมซ่อนเร้นดังนั้นจึงใช้วิธีเทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบส่งต่อ (Respondent-driven Sampling : RDS) (กนิษฐา, 2558ข) โดยกลุ่มตัวอย่างหน่วยแรกสุ่มแบบเจาะจงนักดื่มสุราเถื่อนในพื้นที่ที่มีโรงกลั่นสุราชุมชน โรงผลิตสุราแช่ โดยขอให้ผู้นำชุมชน หรืออาสาสมัครสาธารณสุขช่วยแนะนำ ณ ที่ทำการชุมชน ทั้งนี้ทีมสำรวจจะทำการปกปิดชื่อ สกุล และ รายละเอียดที่จะนำไปสู่การระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างหน่วยที่สองให้กลุ่มตัวอย่างแรกแนะนำญาติ เพื่อน ให้อีกสามคน และทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนได้ครบตามจำนวนตัวอย่างที่ต้องการของแต่ละพื้นที่ โดยให้มีการกระจายตัวของนักดื่ม มีความหลากหลายทางอายุ เพศ และอาชีพ

คำนวณจำนวนตัวอย่าง

$$n = \frac{Np(1-p)z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}{d^2(N-1)+p(1-p)z_{1-\frac{\alpha}{2}}^2}$$

$$n_{Adjust} = n \times deff$$

ประชากรไทยอายุ 18 ปีขึ้นไป = 53,663,428

สัดส่วนของนักดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระบบภาณี (p) = 0.0955 ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (d) = 0.05 Alpha (α) = 0.05 Z(0.975) = 1.959964 Design effect (deff) = 5 จำนวนตัวอย่างอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อน (n) = 665 คน

■ เกณฑ์การคัดเลือกประชากร

ประชากร อายุ 18 ปีขึ้นไป สัญชาติไทย อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษามีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมโครงการ

ประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไป สัญชาติไทย อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เป็นผู้ที่ทำการผลิต หรือจำหน่ายสุราเถื่อน มีพฤติกรรมการผลิต หรือจำหน่ายสุราเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมโครงการ

เกณฑ์การคัดอาสาสมัครเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ยินดีเข้าร่วมโครงการตามเกณฑ์คัดเลือกประชากร และมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุราเถื่อนไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิต ผู้จำหน่าย หรือผู้ดื่มสุราเถื่อน และยินดีที่จะให้การสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์ตัวต่อตัว

● เกณฑ์การคัดออกประชากร

ผู้ที่ไม่สามารถให้ข้อมูลได้ ไม่สามารถและเข้าใจภาษาไทย โดยไม่สามารถติดตามและนัดหมายได้ในเวลาที่กำหนด

● เกณฑ์การหยุดยั้งการศึกษา

เนื่องจากการวิจัยแบบภาคตัดขวาง อาสาสมัครเข้ามาให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเพียง 1 ครั้งเท่านั้น ไม่มีการติดตามต่อเนื่อง อาสาสมัครสามารถยุติการเข้าร่วมวิจัยได้ตลอดเวลาที่ทำการสัมภาษณ์

■ เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ

ในการสำรวจครั้งนี้ใช้เครื่องมือสำรวจเป็นแบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามสำหรับสัมภาษณ์ตัวต่อตัว

1. การสังเกต เนื้อหาประกอบด้วย ลักษณะพื้นที่ผลิต กระบวนการผลิต การขอใบอนุญาตผลิตและจำหน่าย รูปแบบขายสุราเถื่อน บันทึกการสังเกต

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายสุราเถื่อน เนื้อหาประกอบด้วย มุมมองแนวคิด กระบวนการผลิต การขอใบอนุญาตผลิตและจำหน่าย รูปแบบขายสุราเถื่อน ความคิดเห็นต่อมาตรการทางภาษี เป็นต้น
3. การสัมภาษณ์ตัวต่อตัวผู้ดื่มสุราเถื่อน เนื้อหาประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป รูปแบบวิธีการซื้อ พฤติกรรมการดื่ม (ประเภทสุราเถื่อนที่ดื่ม ความถี่ในการดื่ม ปริมาณการดื่ม เหตุผลในการดื่มสุราเถื่อน เป็นต้น) การประเมินปัญหาจากการดื่มด้วย Alcohol Use Disorders Identification Test (AUDIT) (ปริทรรศ ศิลปะกิจ, 2552) ปัญหาและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการดื่ม

■ ขั้นตอนการดำเนินการสำรวจ

1. ขอกการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิทักษ์สิทธิสวัสดิภาพและป้องกันอันตรายในการวิจัยกับมนุษย์ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ติดต่อประสานงานขอความอนุเคราะห์ข้อมูลการขออนุญาตผลิตสุรากลั่น สุราแช่ และรายงานข้อมูลการจับกุม ข้อมูลการลักลอบผลิตจำหน่ายสุราเถื่อน ข้อมูลการขอและต่อใบอนุญาต จำนวนการซื้ออาหารแสดมบีย่อนหลัง 3 - 5 ปี จากกรมสรรพสามิต และสำนักงานสรรพสามิตในพื้นที่จังหวัดตัวอย่าง เพื่อใช้ในการกำหนดพื้นที่ กรอบและจำนวนตัวอย่างสำหรับการเก็บข้อมูลทั้งผู้ดื่ม ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย
3. ทบทวนรวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิจัยจากสื่อออนไลน์ สื่อสิ่งพิมพ์ รายงานข้อมูลการจับกุม การลักลอบผลิตและจำหน่ายสุราเถื่อน
4. ติดต่อประสานงานขอความอนุเคราะห์ข้อมูลสุขภาพของประชากรที่มีปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราในชุมชน ที่มีโรงกลั่นสุราชุมชน โรงผลิตสุราแช่ จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในพื้นที่ที่ได้จากข้อ 2-3
5. ประชุมคณะทำงาน กำหนดกรอบตัวแปร โครงสร้างข้อมูลสำหรับการสังเกตและการสัมภาษณ์ กำหนดกรอบบัญชีกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้ในการกำหนดสัดส่วนจำนวนตัวอย่างในแต่ละพื้นที่
6. ประสานงาน ประชุมชี้แจง ประชุมระดมความรู้จากผู้นำชุมชน ภาคประชาสังคม เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของโรงกลั่นสุราชุมชน โรงผลิตสุราแช่ ข้อมูลสุขภาพของประชากรในชุมชน ขอช่วยอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยของทีมพนักงานภาคสนาม จัดทำแผนที่เดินดินสถานที่ผลิต สถานที่จำหน่ายสุราเถื่อน (แบบคร่าว) เพื่อใช้ในการวางแผนการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล
7. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้วยความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา IOC (Index of Item Objective Congruence) หรือดัชนีความเหมาะสม ด้วยผู้เชี่ยวชาญของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)
8. อบรมทีมพนักงานเก็บข้อมูลถึงเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การเตรียมตัว ฝึกซ้อม การปฏิบัติตามบท การใช้ไหวพริบในสถานการณ์ต่าง ๆ เทคนิคการสังเกต เป็นต้น
9. นำข้อมูลที่ได้จาก ข้อ 2-3 มากำหนดพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
10. เดินสำรวจ พร้อมเก็บข้อมูลพิกัดตำแหน่งที่ตั้งของโรงกลั่นสุรา โรงผลิตสุราแช่ทุกแห่งในชุมชนที่มีรายงานการกระทำความผิดจากการทบทวนวรรณกรรมและการขอความอนุเคราะห์ข้อมูลจากกรมสรรพสามิต ในพื้นที่ที่ได้จากข้อ 2-3 ติดตามเฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นไป โดยไม่มีการดัดแปลง ไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ด้วยวิธีการ ดู ซักถาม ฟัง และบันทึกสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นแบบไม่มีโครงสร้างโดยจะไม่มีกรอบบันทึกการสังเกตทันที ต้องการ ทำตัวให้เข้ากับธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดความระแวง ความสงสัยจากกลุ่มตัวอย่าง และจดบันทึกเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม บริบทของสถานที่ผลิต กระบวนการผลิต วิธีการจำหน่าย พฤติกรรมเมื่อมีโอกาสมะสมหลังจากการสังเกตทันที ด้วยสมาร์ตโฟนระบบ Android และผ่าน เว็บไซต์ ONA เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก
11. เก็บข้อมูลเชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายสุราเถื่อน ในจังหวัดที่เป็นพื้นที่ตัวอย่างทุกแห่ง โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์ในลักษณะของการสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยพิจารณาความพร้อม ความปลอดภัย และการยินดีที่จะให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก ก่อนจะทำการสัมภาษณ์ พนักงานสัมภาษณ์ชี้แจงความเป็นมาและวัตถุประสงค์

ของโครงการ พร้อมอ่าน หรือให้กลุ่มตัวอย่างอ่านเอกสารการขอคำยินยอมด้วยวาจา และในกระบวนการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว จะใช้เวลาประมาณ 15 นาที ในบริเวณที่สัมภาษณ์จะไม่มีบุคคลอื่นร่วมอยู่ด้วยจะมีเพียงผู้ถูกสัมภาษณ์และพนักงานสัมภาษณ์เท่านั้นและขณะที่สัมภาษณ์จะไม่มีบุคคลอื่นได้ยินถึงสิ่งที่สัมภาษณ์ ไม่มีการบันทึกชื่อ เบอร์โทรศัพท์ ที่อยู่ หรือข้อความอื่นใดที่สามารถระบุตัวตนของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ สถานที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตามความสะดวกของหน่วยตัวอย่าง เอกสาร ข้อมูล ข้อความ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และมีการบันทึกแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้างจะเก็บไว้ในซองกระดาษสีน้ำตาลทึบ พร้อมปิดผนึก เพื่อนำกลับมาไว้ที่หน่วยสารเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

12. เก็บข้อมูลเชิงปริมาณผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนด้วยแบบสัมภาษณ์ตัวต่อตัว ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการซื้อทั้งด้านรสชาติ กลิ่น สี ด้านราคา ด้านความสะดวกในการหาซื้อ พฤติกรรมการซื้อ การดื่มสุราเถื่อน ซึ่งในกระบวนการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามแบบตัวต่อตัวจะใช้เวลาประมาณ 15 นาที โดยพิจารณาความพร้อม ความปลอดภัย และการยินดีที่จะให้ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเป็นหลัก ก่อนจะทำการสัมภาษณ์พนักงานสัมภาษณ์ซึ่งแจ้งความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ พร้อมอ่าน หรือให้กลุ่มตัวอย่างอ่านเอกสารการขอคำยินยอมด้วยวาจา ในบริเวณที่สัมภาษณ์จะไม่มีบุคคลอื่นร่วมอยู่ด้วยจะมีเพียงผู้ถูกสัมภาษณ์และพนักงานสัมภาษณ์เท่านั้น และขณะที่สัมภาษณ์จะไม่มีบุคคลอื่นได้ยินถึงสิ่งที่สัมภาษณ์ ไม่มีการบันทึกชื่อ เบอร์โทรศัพท์ ที่อยู่ หรือข้อความอื่นใดที่สามารถระบุตัวตนของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ สถานที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตามความสะดวกของกลุ่มตัวอย่าง เอกสาร ข้อมูล ข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์ และมีการบันทึกแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้างจะเก็บไว้ในซองกระดาษสีน้ำตาลทึบ พร้อมปิดผนึก เพื่อนำกลับมาไว้ที่หน่วยสารเสพติด สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

13. ตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้องของข้อมูล จัดระเบียบข้อมูล นำเข้าข้อมูล ตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้องของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ความเชื่อมโยงของข้อมูล

14. วิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ

15. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ และข้อเสนอเชิงนโยบายแก่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยนำเสนอในภาพรวมทุกภูมิภาค

■ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเกี่ยวกับลักษณะที่ปรากฏให้มีชัดเจนขึ้น การนำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปและบรรยายข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อตอบคำถามตามประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดให้อย่างครบถ้วน โดยมีขั้นตอนคือ ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเนื้อหา การตีความหมาย การแยกแยะข้อมูล การหาความเหมือนและความแตกต่างการจัดกลุ่ม/ประเภท การให้น้ำหนัก การตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำของข้อมูล ทำการวิเคราะห์แบบอุปมาน (inductive method) ตีความสร้างข้อสรุปที่แสดงความสัมพันธ์ของสภาวะแวดล้อมและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการใช้สถิติข้อมูลเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว (Chi-square test)

■ ปัญหาด้านจริยธรรม

เนื่องจากการสำรวจที่เกี่ยวข้องกับสุราเถื่อน ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหว การลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรของอาสาสมัครในใบยินยอมเป็นอุปสรรคต่อการร่วมมือ การได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นข้อมูลเดียวที่เชื่อมโยงระหว่างตัวตนของอาสาสมัครกับการวิจัย และความเสียหายหลักของการวิจัยทำให้อาสาสมัครตกอยู่ในภาวะอันตรายหากมีการเปิดเผยความลับของอาสาสมัคร พฤติกรรมดังกล่าวจึงเป็นสิ่งผิดกฎหมาย การเปิดเผยตัวตนอาจมีอันตรายต่อการถูกจับกุมดำเนินคดี หรือสวัสดิภาพด้านร่างกายและจิตใจอื่น ๆ การดำเนินการของโครงการวิจัยจึงต้องปกปิดรายละเอียดที่บ่งบอกตัวตนของอาสาสมัครอย่างรัดกุม รวมถึงขั้นตอนการขอความยินยอม ซึ่งจะขอความยินยอมโดยวาจาเท่านั้น หากให้รูปแบบการขอความยินยอมแบบปกติ อาสาสมัครต้องลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมซึ่งต้องเปิดเผยชื่อสกุลของตัวเอง จึงอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความหวาดระแวงต่ออาสาสมัครได้

บทที่ 4 ผลการศึกษา

▀ ระบบการผลิต จำหน่ายและการตลาดสุราเถื่อน

การศึกษาคั้งนี้ได้ทำการศึกษาระบบการผลิต การตลาดและจำหน่ายสุราเถื่อน ด้วยการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและการสังเกต การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุราเถื่อน 24 ราย ประกอบด้วยเจ้าของโรงกลั่นสุราเถื่อน จำนวน 15 โรงกลั่น ผู้ผลิตหรือผู้กลั่นสุรา 9 ราย ซึ่งสะท้อนสถานการณ์ระบบการผลิต จำหน่ายและการตลาดสุราเถื่อน ดังนี้

โรงกลั่นสุราเถื่อน

ลักษณะพื้นที่ แหล่งผลิต แบ่งลักษณะพื้นที่เป็น 2 แบบ คือ

1. โรงกลั่นสุราที่ได้รับอนุญาตให้ผลิต ขายแบบทั้งตามระบบภาษีและขายเถื่อน จำนวน 14 แห่ง คือ มีโรงเรือนที่แยกออกจากส่วนที่อาศัย ตั้งอยู่ห่างจากแหล่งน้ำ มีระบบบำบัดน้ำเสีย และสภาพภายในโรงกลั่นก็มีความสะอาดพอสมควรและแยกสัดส่วนกันอย่างชัดเจน

ภาพที่ 1 โรงกลั่นสุรา #1 พื้นที่ภาคเหนือ

ภาพที่ 2 ภายในโรงกลั่นสุรา #2 พื้นที่ภาคเหนือ

ภาพที่ 3 โรงกลั่นสุรา #3 พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
โรงกลั่นสุราที่ได้รับอนุญาตผลิต ด้านข้างโรงกลั่นเป็นโรงเลี้ยงสุกร

ภาพที่ 4 โรงกลั่นสุรา #4 พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 5 โรงกลั่นสุรา #5 พื้นที่ภาคใต้

ภาพที่ 6 โรงกลั่นสุรา #6 พื้นที่ภาคใต้

2. โรงกลั่นสุราเถื่อน จำนวน 10 แห่ง ตั้งอยู่ในสถานที่ปกปิด เข้าถึงยาก เช่น ในสวน ไร่ ในป่ายางพารา หรือบางราย แอบซ่อนถังหมัก ถังกลั่นอยู่ในตัวบ้าน บางรายทำห้องเล็ก ๆ เอาไว้หลังบ้าน แล้วใช้กรงเลี้ยงไก่ปิดบังเอาไว้ เมื่อมองผ่าน ๆ จะไม่สามารถเห็น บริเวณสถานที่ ภาชนะ กระบวนการหมัก การกลั่นไม่สะอาดเท่าโรงกลั่นที่ได้รับอนุญาตให้ผลิต โรงกลั่นในรูปแบบเถื่อนนี้มีกำลังผลิตน้อยเพียงพอจำหน่ายในพื้นที่ และเหลือสำหรับดื่มในครัวเรือนเท่านั้น

ภาพที่ 7 โรงกลั่นสุรา#7 (ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)

ภาพทางเข้าไปในห้องกลั่นสุราเถื่อนที่ซ่อนอยู่หลังกรงเลี้ยงไก่และใช้สังกะสีปิดทางเข้าไว้ ผลิตสุราเถื่อนในพื้นที่ภาคเหนือ

ภาพที่ 8 โรงกลั่นสุรา#8 (ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)

โรงกลั่นสุราเถื่อนพื้นที่ภาคใต้ ช้างป่ายางพารา

ภาพที่ 9 โรงกลั่นสุรา#9 (ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)

โรงกลั่นสุราเถื่อนพื้นที่ภาคใต้ ตั้งอยู่ที่ใกล้เขตป่าสงวนในสวนยางพาราอยู่ห่างจากตัวหมู่บ้านไปประมาณ 5 กิโลเมตร

ภาพที่ 10 โรงผลิตน้ำตาลเมาและสุราเถื่อน #10 (ไม่ได้ขออนุญาตผลิต)
โรงผลิตน้ำตาลเมาและสุราเถื่อน #10 (ไม่ได้ขออนุญาตผลิต) พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีโ่งหมักน้ำตาลเมาวางไว้
ข้างกำแพงห้องครัวที่อยู่ข้างบ้าน

ภาพที่ 11 ถังหมักข้าวเหนียว

ภาพที่ 12 ลูกแป้งที่ใช้ในการหมักข้าวเหนียว

ภาพที่ 13 ถังหมักน้ำตาลโตนด

■ รูปแบบ กระบวนการผลิต

รูปแบบ กระบวนการผลิตสุรากลั่นของแต่ละภูมิภาคไม่มีความแตกต่างกัน จะต่างกันแค่วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ใช้ข้าวเหนียวและลูกแป้งเป็นวัตถุดิบสำคัญ ในส่วนของภาคใต้ใช้น้ำตาลโตนดเป็นวัตถุดิบสำคัญ

ขั้นตอน กระบวนการผลิตแยกตามพื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

- ภาคเหนือ วัตถุดิบสำคัญ คือ ข้าวเหนียวท่อนหรือข้าวเหนียวหักเนื่องจากราคาถูก ลูกแป้งมีสูตรเฉพาะของแต่ละแห่งที่มักจะไม่เปิดเผยให้ใครรู้ ส่วนมากทำจากสมุนไพรหลากหลายชนิดมีทั้งที่ทำเอง ไปซื้อลูกแป้งจากที่อื่น ๆ
 - ขั้นตอนแรกนำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกและผึ่งลมให้เย็นแล้ว มาล้างจนหมดเมือกเหนียว เพราะเมือกนี้จะทำให้ข้าวที่หมักมีรสเปรี้ยว กลั่นแล้วจะได้น้ำเหล้ารสชาติไม่ดี สำหรับบางรายก็ไม่ได้สนใจในขั้นตอนนี้เลย

- นำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกและตากลมจนเย็นแล้ว ใส่ในถังพลาสติกสีดำขนาด 20 ลิตร พร้อมลูกแป้งที่บดละเอียด ในอัตราส่วนข้าวเหนียว 7 ถึง 8 กิโลกรัม ต่อลูกแป้งบดละเอียด 5 ถึง 6 แก้ว (แก้วน้ำดื่มขนาดปกติ) ผสมให้เข้ากันด้วยน้ำเปล่าประมาณ 2 ชัน เมื่อข้าวเหนียวและลูกแป้งผสมเข้ากันดีแล้ว ก็จะใช้มือกดให้ข้าวอัดแน่นลงไปในถังและทำหลุมตื้น ๆ ตรงกลาง ที่คนในภาคเหนือเรียกว่า “บ่อแก้ว” เพื่อเอาไว้ดูระหว่างตอนหมักว่า มีน้ำหมักซึมออกมาแล้วหรือยัง แล้วหมักทิ้งไว้ 3 ถึง 7 วัน นำมาผ่านน้ำ ด้วยการผลิตน้ำเปล่าลงไปจนถึงจนเกือบเต็ม แล้วหมักทิ้งไว้อีกประมาณ 7 ถึง 12 วัน ผู้ผลิตบางรายจะนำข้าวเหนียวที่นำไปตากลมเย็นแล้วไปล้างน้ำก่อนที่จะนำไปหมัก
- นำข้าวที่หมักไปกลั่นเป็นสุรา
- นำน้ำสุราที่กลั่นได้ซึ่งอาจจะมึตึกรึสูงผสมน้ำเปล่า จนได้ตึกรึตามที่ต้องการ

● ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง วัตถุประสงค์สำคัญ คือ ข้าวเหนียว และลูกแป้ง

สุรากลั่น

- นำข้าวเหนียวที่นึ่งจนสุกแล้ว ประมาณ 7 กิโลกรัมมาผสมกับลูกแป้งที่บดหรือตำจนละเอียดแล้ว 3 เม็ด ใส่น้ำเปล่า 2 ชัน เพื่อให้ข้าวกับลูกแป้งผสมเข้ากัน หมักทิ้งไว้ในถังหมัก 5 วัน นำมาผ่านน้ำ 17 ลิตร ให้เหลือช่องว่างที่ปากถังนิดหน่อย แล้วหมักไว้ 15 วัน
- นำข้าวที่หมักไปกลั่นเป็นสุรา ซึ่งในการกลั่น จะใช้ข้าวที่หมักไว้ 5 ถึงต่อการกลั่น 1 ครั้ง จะได้น้ำสุราที่มีตึกรึสูง 20 ลิตร
- นำน้ำสุรากลั่นที่มีตึกรึสูงผสมน้ำ จนได้ตึกรึตามที่ต้องการ

สาโท ใช้ส่วนผสมแบบเดียวกับการทำสุรากลั่น

- นำข้าวเหนียวที่นึ่งสุกแล้ว 5 กิโลกรัม ผสมกับลูกแป้งที่บดละเอียด 3 เม็ด ใส่น้ำ 2 ชันเพื่อให้ข้าวกับลูกแป้งผสมเข้ากันได้ดี หมักไว้ประมาณ 7 วัน
- นำน้ำตาลทรายที่ต้มแล้ว 1 ชัน ใสลงไปจนถึงหมักพร้อมเติมน้ำเปล่าลงไปจนเกือบเต็มถัง หมักทิ้งไว้อีกประมาณ 7 วัน
- สาโทที่อยู่จนถึงหมัก สามารถจำหน่ายและเก็บไว้ในถังหมักได้ประมาณหนึ่งเดือน ถ้าครบกำหนดแล้ว ต้องรีบนำไปกลั่นเป็นสุรากลั่นทันที เพราะรสชาติจะเปลี่ยนและไม่อร่อย

น้ำตาลเมา

- นำน้ำตาลสดที่ขึ้นไปเก็บจากต้นตาลทุกเช้า มาเทใส่ไว้ในโอ่งที่มีไม้มะเกลือที่ผ่านการเผาไฟแล้ว ประมาณ 30 ท่อนและน้ำตาลเมาที่เหลือทิ้งไว้เป็นเชื้อกันโอ่ง หมักทิ้งไว้ 1 คืน หลังจากนั้นสามารถจำหน่ายได้

● ภาคใต้ วัตถุประสงค์สำคัญ คือ น้ำตาลโตนด และไม้เคี่ยม

- น้ำตาลโตนด ผสมกับน้ำตามอัตราส่วนที่น้ำตาลโตนด 1 ปิบต่อน้ำเปล่า 2 ถึง 3 ปิบ หมักพร้อมกับไม้เคี่ยมที่สับเป็นชิ้น ๆ และถ้าเป็นผู้ผลิตสุราที่ทำเพื่อขายในปริมาณมาก ก็จะมีการใส่น้ำตาลทรายแดงเข้าไปด้วยในกระบวนการหมัก เพื่อให้สามารถกลั่นสุราได้มากขึ้น
- หมักทิ้งไว้ 7 ถึง 20 วัน รอจนฟองยุบหรือหมดไป
- นำน้ำตาลโตนดที่หมักไปกลั่นเป็นสุรา นำมากลั่นโดยใช้แก๊ส ประมาณ 2 ชั่วโมง พอได้เหล้า 20 ลิตรก็ปิดแก๊ส รอจนน้ำเหล้าหยุดไหล ชิมรส ผู้ผลิตสุราเถื่อนบางรายใช้ใบเตยมารองสุรากลั่นตอนหยดออกมาซึ่งมีอุณหภูมิที่สูงหรือกำลังร้อนก็จะทำให้สุรามีกลิ่นหอมของใบเตย
- นำน้ำสุรากลั่นที่มีตึกรึสูงผสมน้ำ จนได้ตึกรึตามที่ต้องการ

การวัดความแรงของแอลกอฮอล์หรือตึกรึในน้ำสุรากลั่น บางแห่งใช้เครื่องตีมวัดที่เรียกว่า “ลูกตึง” บางแห่งใช้วิธีการตีมเพื่อชิมความแรงของแอลกอฮอล์หรือตึกรึในน้ำสุรากลั่น นอกจากจะชิมรสชาติในตอนผลิตแล้วผู้กลั่นสุราทุกแห่งยังตีมสุรากลั่นของโรงกลั่นตนเองด้วย ซึ่งเป็นการเพิ่มความมั่นใจแก่ลูกค้า คนในชุมชนว่า สุรากลั่นนั้นไม่มีการปนเปื้อนสารพิษที่เป็นอันตราย

■ ขั้นตอนการขออนุญาตโรงผลิต

ขั้นตอนการขออนุญาตโรงผลิตของโรงกลั่นสุราที่จำหน่ายทั้งแบบถูกกฎหมายและแบบเถื่อนแต่ละพื้นที่ไม่แตกต่างกัน โดยเริ่มต้นจากการผลิตและขายสุราเถื่อนก่อน และในปี พ.ศ.2546 เมื่อรัฐบาลอนุญาตให้มีการผลิตสุราชุมชนได้ตามกฎหมาย ก็รวมกลุ่มกันเป็นวิสาหกิจชุมชน ขออนุญาตกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงการคลัง จึงจะสามารถผลิตสุราออกจำหน่ายได้ สำหรับในส่วนของโรงกลั่นแบบผิดกฎหมาย ด้วยข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ อุปกรณ์ กำลังการผลิตที่ไม่ถึงเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หรือไม่สามารถทำตามข้อกำหนดและข้อบังคับบางอย่างได้ จึงผลิตและจำหน่ายแบบเถื่อนซึ่งไม่ต้องเสียเวลาการดำเนินงานและค่าใช้จ่ายที่ต้องเพิ่มขึ้น

■ ต้นทุนการผลิต

ข้อมูลต้นทุนการผลิตสุรากลั่นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าของโรงกลั่นซึ่งข้อมูลที่ให้ข้อมูลแบบคร่าว ๆ เนื่องจากความกังวลความหวาดระแวงต่อทีมงานภาคสนามกลัวเป็นสายในการล่อซื้อให้เจ้าหน้าที่ส่งผลให้ข้อมูลต้นทุนการผลิตอาจจะต่ำกว่าความเป็นจริง การเก็บรวบรวมข้อมูลสุราเถื่อนในครั้งนี้ได้ข้อมูลเพียงพอเพียงสำหรับสรุปเป็นต้นทุนการผลิตคร่าว ๆ ได้ ดังนี้

ต้นทุนสุรากลั่นขายแบบกลั่นและขายถูกกฎหมายหลัก ๆ ประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบ เช่น

- ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ผลิตสุราขาวกลั่น ต้นทุนในการผลิตส่วนมาก คือ ข้าวท่อน ลูกแป้ง เชื้อเพลิง บรรจุภัณฑ์ เช่น ขวดเปล่า ฝาจิบ กล่องกระดาษ ฉลาก (ตราयीห่อ) และอาคารแสดมภ์สำหรับ 30 ดีกรี 35 ดีกรี 40 ดีกรี เป็นต้น
- ภาคใต้ ผลิตสุราขาวกลั่น ต้นทุนในการผลิตส่วนมากใช้ คือ น้ำตาลโตนด ไม้เคี่ยม น้ำตาลกรวด หรือน้ำตาลทราย เชื้อเพลิง บรรจุภัณฑ์ เช่น ขวดเปล่า กล่องกระดาษ ฉลาก (ตราयीห่อ) และอาคารแสดมภ์ เป็นต้น

ต้นทุนการผลิตน้ำสุรากลั่นเพื่อการขายทั้งแบบถูกกฎหมายและแบบเถื่อนประมาณ 33-98 บาทต่อลิตร สัดส่วนการขายเถื่อนประมาณร้อยละ 52 ขายถูกกฎหมาย ร้อยละ 48 รายได้จากการขายสุราเถื่อนเป็นแรงจูงใจที่ทำให้กิจการโรงกลั่นสุรายังสามารถอยู่ได้

สำหรับจำนวนอาคารแสดมภ์ที่ต้องใช้ของโรงกลั่นในแต่ละเดือน ส่วนหนึ่งมาจากการประเมินจำนวนปริมาณการผลิตจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นการคาดประมาณและประกอบกับการเจรจาต่อรองระหว่างเจ้าของโรงกลั่นกับเจ้าหน้าที่ เช่น บางโรงกลั่นซื้ออาคารแสดมภ์เพียงเดือนละ 30 ดวง สำหรับปริมาณการกลั่นสุรา 320 ลิตร บางโรงกลั่นซื้ออาคารแสดมภ์มากกว่าปริมาณการกลั่นสุราโดยแสดมภ์ที่ซื้อมาส่วนหนึ่งซื้อมาเป็นพิธี (ทิ้ง) ไม่ได้นำมาติดขายแบบถูกกฎหมาย ซื้อแสดมภ์มาใช้เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐมารบกวนหรือมาปิดโรงกลั่น

ตาราง 1 ต้นทุนการผลิตและรายได้ต่อเดือนจากสุรากลั่นที่จำหน่าย 2 แบบ

โรงกลั่น ตัวอย่าง	ต้นทุน (บาท)/ ลิตร	ปริมาณ การผลิต (ลิตร)	ต้นทุน	รายได้ จากการ ขายถูก กฎหมาย (บาท)	รายได้ จากการ ขายเถื่อน (บาท)	รวม รายได้ (บาท)	กำไร (บาท)	แสดมภ์ (ดวง)
โรง 22	55.82	320	17,863	1,800	45,000	46,800	28,938	30
โรง 17	34.09	288	9,819	6,000	15,030	21,030	11,212	100
โรง 16	42.47	480	20,384	12,000	21,300	33,300	12,916	200
โรง 3	97.93	270	26,440	18,000	27,500	45,500	19,060	300
โรง 18	67.87	1,600	37,329	12,000	40,000	52,000	14,671	300

โรงกลั่น ตัวอย่าง	ต้นทุน (บาท)/ ลิตร	ปริมาณ การผลิต (ลิตร)	ต้นทุน	รายได้ จากการ ขายถูก กฎหมาย (บาท)	รายได้ จากการ ขายเถื่อน (บาท)	รวม รายได้ (บาท)	กำไร (บาท)	แสดมภ์ (ดวง)
โรง 10	59.06	563	33,224	30,000	10,417	40,417	7,193	500
โรง 12	69.00	533	36,800	29,100	14,729	43,829	7,029	500
โรง 20	58.50	540	31,590	30,000	27,560	57,560	25,970	500
โรง 2	33.84	2,120	71,745	36,000	95,975	131,975	60,230	600
โรง 11	45.64	1,200	54,764	48,000	29,167	77,167	22,402	800
โรง 9	54.86	660	54,856	60,000	18,750	78,750	23,894	1,000
โรง 8	74.67	2,113	157,740	108,000	82,300	190,300	32,560	1,800
โรง 4	40.56	2,010	81,534	132,000	41,275	173,275	91,741	2,200

หมายเหตุ บางโรงกลั่นมีต้นทุนที่ต้องจ่ายให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จ่ายสำหรับค่าสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ต้นทุนน้ำสุรากลั่นแบบเถื่อนประมาณลิตรละ 30 – 53 บาท ต้นทุนสุรากลั่นขายแบบเถื่อนต่างกับต้นทุนสุรากลั่นขายแบบถูกกฎหมายโดยไม่ต้องจ่ายค่าบรรจุกัมภ์ (กล่อง ขวด ฉลากตราหมี) ลูกค้าที่ซื้อสุราเถื่อนมักซื้อใส่ถุงพลาสติก หรือนำขวดน้ำพลาสติกมาใส่เอง ในกรณีนี้ที่ซื้อในปริมาณมากโรงกลั่นจะให้ยืมถังน้ำดื่มสำหรับใส่น้ำสุรากลั่น และที่สำคัญคือ ไม่มีต้นทุนค่าอากรแสดมภ์ จึงทำให้ต้นทุนสุรากลั่นขายแบบเถื่อนถูกกว่าต้นทุนสุรากลั่นขายแบบถูกกฎหมาย สามารถขายได้ในราคาที่ถูกกว่า ลูกค้าได้ปริมาณเหล่านี้มากกว่าเมื่อจ่ายเงินในจำนวนที่เท่ากัน

ตาราง 2 ต้นทุนการผลิตและรายได้ต่อเดือนจากสุรากลั่นที่จำหน่ายแบบเถื่อน

	ต้นทุน/ลิตร	ปริมาณการผลิต (ลิตร)	ต้นทุน	ขายเถื่อน (บาท)	รวมรายได้ (บาท)	กำไร (บาท)
โรง 1	33.77	90	5,065	7,500	7,500	2,435
โรง 13	53.00	30	1,590	4,167	4,167	2,577
โรง 15	38.07	140	5,330	15,560	15,560	10,230
โรง 14	29.13	225	6,555	16,500	16,500	9,945

■ กลยุทธ์ทางการตลาดสุราเถื่อนในสังคมไทย

กลยุทธ์ทางการตลาดสุราเถื่อนในสังคมไทย ดังต่อไปนี้

ด้านผลิตภัณฑ์

สุราเถื่อนที่จำหน่ายในสังคมไทยจากการสำรวจในครั้งนี้ ได้แก่ สุรากลั่น น้ำขาว น้ำตาลเมาหรือหวาน สาโท และยาตองเหล้า ทุกพื้นที่สำรวจมีโรงกลั่นสุราทั้งแบบที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตตามกฎหมาย และลักลอบกลั่นสุรา ลักษณะของผลผลิตของแต่ละแห่งขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าในพื้นที่เป็นหลัก ทั้งรสชาติและความแรงของแอลกอฮอล์ (ดีกรี) เพื่อดึงดูดลูกค้าให้มาซื้อและทำให้เกิดการซื้อซ้ำ จนกลายเป็นลูกค้าประจำ เช่น ผู้ผลิตรายหนึ่งมีการผลิตทั้งสุรากลั่น และสาโท คนในพื้นที่บางส่วนนิยมดื่มสุราที่มีรสหวานอย่างเช่น สาโท ที่อร่อยและดื่มง่ายกว่าสุรากลั่น บางพื้นที่นิยมดื่มน้ำตาลเมา เนื่องจากรสชาติที่ออกหวาน ดื่มง่าย ดีกรีไม่สูง ทำให้ผู้หญิงที่ไม่ชอบดื่มสุรา หันมาดื่มน้ำตาลเมาและด้วยความเชื่อของคนในพื้นที่ที่มีการนำสมุนไพรใส่ในขั้นตอนของการหมัก เช่น ไม้เคี่ยมเพื่อให้รสสุราที่กลั่นได้มีดีกรีสูง มะเกลือ สรรพคุณของไม้เคี่ยมมะเกลือมีฤทธิ์ในการฆ่าพยาธิ จึงเกิดความเชื่อของผู้ดื่มว่า น้ำตาลเมาที่หมักด้วยไม้เคี่ยมมะเกลือจะช่วยฆ่าพยาธิด้วย บางรายสร้างความแตกต่างให้กับสุรากลั่นของตนเอง ด้วยการใส่ใบเตยเข้าไปในระหว่างกระบวนการผลิต เพื่อให้สุรากลั่นนั้นมีกลิ่นหอม สร้างความชื่นชอบและถูกใจแก่ลูกค้า

ภาชนะ บรรจุภัณฑ์สำหรับใส่สุราเถื่อนทุกพื้นที่นำภาชนะเก่าที่เคยใส่น้ำดื่ม เบียร์ เหล้า กลับมาใช้ซ้ำ ซึ่งมีขนาดแตกต่างกันไป เช่น น้ำดื่มไซขนาด 250 มล. 600 มล. ขวดเบียร์ ขวดเหล้า (ทั้งแบบขวดและแบน) ขวดเครื่องดื่มบำรุงกำลัง ถังน้ำดื่มขนาด 20 ลิตร และถุงพลาสติก เป็นต้น

ด้านราคา

ผู้ผลิตสุราเถื่อนทุกรายจะตั้งราคาขายให้ถูกกว่าสุราที่ขายแบบถูกกฎหมาย เพื่อให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกซื้อได้ง่ายขึ้น โดยในแต่ละพื้นที่นั้น ก็จะมีราคาขายสุราเถื่อนที่แตกต่างกันออกไป หากพื้นที่ไหนมีผู้ผลิตสุราชุมชนหลายแห่ง ราคาสุราเถื่อนก็จะมีราคาต่ำ เพราะมีการแข่งขันกันสูง พื้นที่ไหนมีผู้ผลิตสุราเถื่อนน้อย ราคา ก็จะแพงขึ้น แต่ก็ยังมีราคาที่ต่ำกว่าสุรากลั่นที่ขายถูกกฎหมาย ลูกค้ามีรายได้น้อย ประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้างใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ จึงเลือกซื้อสุราเถื่อนในราคาที่ถูกลง เพราะเงินเพียงแค่ 10 บาท ก็สามารถซื้อสุราดื่มได้แล้ว และได้ความรู้สึก “เมา” เหมือนกัน

ราคาสุรากลั่นเถื่อน

- ขนาดขวดเครื่องดื่มบำรุงกำลัง 150 มิลลิลิตร ขวดละ 10 ถึง 20 บาท
- ขวดก๊ก หรือ 0.5 แบน หรือ 175 มิลลิลิตร ราคา 20 ถึง 25 บาท (ไม่รวมค่าขวดก๊ก)
- ถุงพลาสติกใส่แกลง ขนาด 4x8 นิ้ว ราคา 20 ถึง 30 บาท (ปริมาณขนาดขวดก๊ก)
- ถุงพลาสติกใส่แกลง ขนาด 6x9 นิ้ว 40 บาท (ปริมาณขนาดขวดแบน)
- ถุงพลาสติก 60 ถึง 70 บาท (ปริมาณสุรา 1 ลิตร)
- ขวดแบนราคา 40 ถึง 50 บาท (ไม่รวมค่าขวดแบน)
- ขนาดขวดน้ำดื่ม 600 มิลลิลิตร ราคา 25 บาท 30 บาท 40 บาท และ 50 บาท (ราคาต่างกันในแต่ละพื้นที่)
- ขนาดขวด 5 ลิตร ราคา 300 ถึง 600 บาท (ไม่รวมค่าขวด)
- ขนาดถังน้ำ 6 ลิตร ราคา 250 ถึง 600 บาท
- ขนาดแกลลอน 10 ลิตร ราคา 500 และ 600 บาท (ไม่รวมค่าแกลลอน)
- ขนาดถังน้ำ 20 ลิตร ราคา 600 ถึง 1,500 บาท ซื้อที่โรงกลั่นราคาจะถูกกว่าซื้อจากร้านขายของชำ (ไม่รวมค่าแกลลอน)

ราคาสาโทเถื่อน

- ถุงพลาสติก 1 ลิตร ราคา 40 บาท
- ชุด 3 ถุง ถุงละ 1 ลิตร ราคา 120 บาท
- ขวดน้ำ 1.5 ลิตร ราคา 50 บาท
- ขนาด 1 ถังดำ (เป็นถังหมักสาโทขนาด 20 ลิตร) ถังละ 800 บาท (ไม่รวมค่าถัง)

ราคาน้ำตาลเมาเถื่อน

- ขวดน้ำดื่ม 600 มิลลิลิตร ราคา 10 บาท
- ถุงพลาสติกประมาณ 1.25 ลิตร ราคา 20 บาท
- ขนาดแกลลอน 12 ลิตร ราคา 200 บาท (ไม่รวมค่าแกลลอน)

ราคาเหล้า (เถื่อน) ดองยา

- แก้วเป๊ก ราคา 10 บาท
- ขวดก๊กหรือขวดเครื่องดื่มชูกำลัง ขนาด 150 cc. ราคา 25 - 30 บาท
- ขวดแบน ขนาด 330 cc. ราคา 50 - 60 บาท
- ขวดกลม ขนาด 700 cc. ราคา 100 - 150 บาท

เปรียบเทียบราคาสุราเถื่อนและสุราที่ถูกกฎหมาย

- สุราที่ขายในแบบถูกกฎหมายขายราคาขวดละ 140 - 300 บาท แต่ถ้าเป็นสุราเถื่อน จะมีราคาเพียงแค่ขวดละ 40 ถึง 50 บาทเท่านั้น
- สาโทหรือน้ำตาลเมาเถื่อน ราคาขายเพียงถุงละ 20 ถึง 40 บาทเท่านั้น
- สุรากลั่นซื้อในแบบถูกกฎหมาย ราคาถึงละประมาณ 800 บาท (ขนาดขวด 0.625 มิลลิลิตร 12 ขวด ประมาณ 7.5 ลิตร) สุราเถื่อน 600 บาท สามารถซื้อสุราเถื่อนได้ถึง 20 ลิตร
- สุราแบบถูกกฎหมาย ขายราคาแบน (330 มิลลิลิตร) ละ 150 บาท สุราเถื่อน ขายราคาเพียงแบน (330 มิลลิลิตร) ละ 50 บาท

ภาพที่ 14 ราคาสุราเถื่อนแบบถุง-ขวด

ถุง (ซ้าย) ราคา 10 บาท (ปริมาณ 0.3 ลิตร)

ถุง (ขวา) ราคา 20 บาท (ปริมาณ 0.6 ลิตร)

ราคาถุงละ 20 บาท

ขวดน้ำขนาด 600 มล. ราคา 20 บาท

ภาพที่ 15 ราคาสุราเถื่อนแบบแก้ว-ขวดเล็ก

ขวดเครื่องดื่มบำรุงกำลัง 150 มล. ขวดละ 10 บาท

ครึ่งแก้วราคา 10 บาท เต็มแก้วราคา 20 บาท

ภาพที่ 16 ราคาสุราเถื่อนแบบขวดน้ำดื่ม-ขวดน้ำ 5 ลิตร

ขวดน้ำดื่มขนาด 600 มล. ราคา 40 บาท

ขวด 5 ลิตร ราคา 300 - 600 บาท

ภาพที่ 17 ราคาสุราเถื่อนแบบกัก

กักละราคา 20-25 บาท

ภาพที่ 18 ราคาสุราเถื่อนแบบถัง

ถัง 20 ลิตรราคา 1,500 บาท

ภาพที่ 19 ราคาสาโท

สาโท ชุดละ 3 ถุง ราคา 120 บาท ถุงละ 1 ลิตร

สาโท ขวดน้ำดื่มขนาด 1.5 ลิตร ราคา 50 บาท

ภาพที่ 20 ราคาน้ำตาลเมา

น้ำตาลเมา ถุงละ 1 ลิตร ราคา 20 บาท

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ผู้ผลิตสุรากลั่นที่โรงกลั่นที่มีการขออนุญาตกลั่นแบบถูกกฎหมายและมีขายแบบเถื่อนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้านชุมชน หมู่บ้าน ซึ่งทำให้ง่ายต่อการเดินทางมาซื้อ ลูกค้าสามารถซื้อสุราเถื่อนได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นก่อนไปทำไร่ทำนา หรือหลังจากเสร็จงาน บางแห่งมีการจัดสถานที่หรือมุมเล็ก ๆ สำหรับลูกค้าที่นั่งดื่ม เพื่อพูดคุยสังสรรค์กัน

โรงกลั่นแบบเถื่อนที่ไม่ได้ขออนุญาตจะตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านที่ห่างไกลจากชุมชนเล็กน้อย บางแห่งอยู่ในสวน ไร่ บางแห่งอยู่ด้านหลังโรงเรียนไก่ เลี้ยงสุกร เป็นต้น บางรายตั้งโรงกลั่นในบริเวณสวนยางพาราซึ่งออกไปไกลจากตัวหมู่บ้านเพื่อความปลอดภัย

นอกจากลูกค้ามาซื้อ ณ ที่โรงกลั่นแล้วยังมีการจัดส่งเมื่อซื้อในปริมาณที่มาก จะไม่มีการข้ามเขตการขายหรือแย่งลูกค้ากัน เพราะมีการแบ่งโซนหรือเขตการขายกันเอาไว้แล้ว ซึ่งจะไม่มีการขายข้ามพื้นที่หรือแย่งลูกค้ากัน

ผู้ผลิตสุราเถื่อนบางราย ก็มีบริการจัดส่ง ให้กับลูกค้าที่สั่งซื้อสุราเถื่อนในปริมาณที่มาก เช่น 10 ถึง 20 ลิตร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่นำไปจำหน่ายต่อ หรือนำไปใช้ในงานเลี้ยง

ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 การประกาศงดกิจกรรมช่วงสงกรานต์ การห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด ผู้ผลิตน้ำขาวบางรายได้นำน้ำขาวที่ผลิตไว้จำหน่ายในช่วงเทศกาลสงกรานต์มาโพสต์ขายบนเฟซบุ๊ก โดยบริการจัดส่งภายในพื้นที่ที่คนขายอาศัยอยู่ฟรี

ด้านการส่งเสริมการตลาด

การส่งเสริมการตลาดสุราเถื่อนในสังคมไทยนิยมใช้วิธีการแจก แถม เพื่อกระตุ้นการยอดขายและสร้างความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน เช่น

- ปลอดภัยแน่นอน คนกลั่นก็กิน
- การแถมสุราเถื่อนให้กับลูกค้าประจำที่ซื้อสุราในปริมาณมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นร้านค้าหรือร้านเหล้าตอง
- แจกสุราเถื่อนให้กับชาวบ้านบางรายที่เข้ามาขอสุราเถื่อนดื่ม
- บางรายก็ใช้ให้ลูกหลานตนเองถือแก้วเข้ามาขอสุราเถื่อนที่โรงกลั่นสุรา
- นำสุราเถื่อนไปร่วมในงานศพ เพื่อแสดงถึงน้ำใจของตนเอง
- ผู้ผลิตสุราเถื่อนบางรายให้ลูกค้ากรอกสุราเถื่อนในขวดที่ถือมาเองตามใจชอบ โดยคิดราคาขายไม่แพง
- ชื่อน้ำตาลเมา 3 แกลลอนจะแถมน้ำตาลเมา 2 ถุง

- ผู้ผลิตสุราเถื่อนบางรายมีการรับผิดชอบค่าปรับให้กับลูกค้าที่ซื้อสุราเถื่อนไปจำหน่ายต่อแล้วถูกทางสรรพสามิตตรวจจับ โดยมีข้อสังเกตคือ ผู้ผลิตสุราเถื่อนรายนี้ได้จ่ายค่าปรับให้กับสรรพสามิตเป็นรายปีแล้ว ทางสรรพสามิตจึงไม่เข้ามายุ่งหรือเข้มงวดกับผู้ผลิตสุรารายนี้
- แจกเหล้ายอดองให้กับลูกค้าดื่มในวันปีใหม่
- แจกเหล้ายอดองให้กับลูกค้าที่ซื้อในปริมาณที่มาก
- ผู้จำหน่ายเหล้ายอดองรายใหญ่ที่จำหน่ายให้กับผู้ค้ารายย่อยเอาไปจำหน่ายต่อ แจกยอดองเหล้าให้กับลูกค้าที่ถูกเจ้าหน้าที่จับและปรับ

■ กลุ่มลูกค้าสุราเถื่อนในสังคมไทย

ลูกค้าที่นิยมซื้อสุราเถื่อนไปดื่มนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นชาวบ้านที่อยู่ในชุมชน หมู่บ้านเดียวกันหรือหมู่บ้านใกล้เคียง เพราะผู้ผลิตสุรามักจะขายสุราเถื่อนให้กับคนที่รู้จักหรือคุ้นเคย เพื่อป้องกันการถูกจับกุมจากเจ้าหน้าที่ และเป็นร้านค้า ร้านขายของชำ และร้านเหล้าตอง ซื้อสุราเถื่อนเพื่อนำไปจำหน่ายต่อ หรือซื้อไปเพื่อทำเหล้ายอดอง ในภาคเหนือนั้นจะมีลูกค้าบางส่วนที่ไม่เหมือนภาคอื่น โดยนอกจากจะซื้อเพื่อดื่มแล้วมีลูกค้าบางรายซื้อสุราเถื่อนเพื่อนำไปพ่นเป็นยาฆ่าแมลง ส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยภูเขาที่ซื้อไปเพื่อพ่นฆ่าแมลงต้นส้ม

การเข้าถึง พฤติกรรมการซื้อ-ดื่ม และประเมินปัญหาการดื่มสุราเถื่อน

จำนวนผู้ดื่มสุราเถื่อนในประเทศจำนวน 665 คน เป็นเพศชาย 575 คน มากกว่าเพศหญิงซึ่งมีเพียง 90 คน ผู้ที่ดื่มสุราเถื่อนส่วนใหญ่อายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 65.6 รองมาอายุ 25-44 ปี ร้อยละ 31.4 สถานภาพสมรส ร้อยละ 71.3 โสด ร้อยละ 15.5 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 48.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.6 มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 15.2 อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.5 รองมา คือ เกษตรกร/ชาวสวน (เจ้าของ) ร้อยละ 32.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 38.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001- 20,000 บาท ร้อยละ 23.9

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
อายุ							
ต่ำกว่า 20 ปี	4 (0.6)	4 (0.7)	0 (0)	2 (0.9)		2 (1.5)	
20-24 ปี	16 (2.4)	15 (2.6)	1 (1.1)	9 (4.2)		4 (3.1)	3 (1.8)
25-44 ปี	209 (31.4)	181 (31.5)	28 (31.1)	62 (28.8)	41 (27)	61 (46.9)	45 (26.8)
45 ปีขึ้นไป	436 (65.6)	375 (65.2)	61 (67.8)	142 (66)	111 (73)	63 (48.5)	120 (71.4)
สถานภาพการสมรส							
โสด	103 (15.5)	99 (17.2)	4 (4.4)	46 (21.4)	16 (10.5)	18 (13.8)	23 (13.7)
สมรส	474 (71.3)	403 (70.1)	71 (78.9)	141 (65.6)	118 (77.6)	82 (63.1)	133 (79.2)
แยกกันอยู่ หย่าร้าง ม่าย	55 (8.3)	45 (7.8)	10 (11.1)	19 (8.8)	13 (8.6)	15 (11.5)	8 (4.8)
อยู่ด้วยกันแต่ไม่สมรส	33 (5)	28 (4.9)	5 (5.6)	9 (4.2)	5 (3.3)	15 (11.5)	4 (2.4)
การศึกษาสูงสุด							
ไม่ได้เรียน	16 (2.4)	11 (1.9)	5 (5.6)	10 (4.7)	1 (0.7)	2 (1.5)	3 (1.8)
ประถมศึกษา	323 (48.6)	278 (48.3)	45 (50)	112 (52.1)	66 (43.4)	54 (41.5)	91 (54.2)
มัธยมศึกษาตอนต้น	117 (17.6)	101 (17.6)	16 (17.8)	36 (16.7)	24 (15.8)	27 (20.8)	30 (17.9)
มัธยมศึกษาตอนปลาย	101 (15.2)	86 (15)	15 (16.7)	33 (15.3)	25 (16.4)	20 (15.4)	23 (13.7)
อนุปริญญา (ปวช./ ปวส.)	71 (10.7)	65 (11.3)	6 (6.7)	20 (9.3)	16 (10.5)	16 (12.3)	19 (11.3)
ปริญญาตรี	34 (5.1)	32 (5.6)	2 (2.2)	4 (1.9)	20 (13.2)	8 (6.2)	2 (1.2)
สูงกว่าปริญญาตรี	3 (0.5)	2 (0.3)	1 (1.1)			3 (2.3)	
อาชีพ							
รับจ้างแรงงานทั่วไป	223 (33.5)	201 (35)	22 (24.4)	98 (45.6)	24 (15.8)	50 (38.5)	51 (30.4)
รับจ้างภาค เกษตรกรรม	28 (4.2)	26 (4.5)	2 (2.2)	9 (4.2)	13 (8.6)	3 (2.3)	3 (1.8)
เกษตรกร/ชาวสวน (เจ้าของ)	216 (32.5)	186 (32.3)	30 (33.3)	60 (27.9)	82 (53.9)	7 (5.4)	67 (39.9)

ข้อมูลทั่วไป	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ค้าขาย	52 (7.8)	28 (4.9)	24 (26.7)	22 (10.2)	2 (1.3)	15 (11.5)	13 (7.7)
พนักงานบริษัทเอกชน	44 (6.6)	43 (7.5)	1 (1.1)	5 (2.3)	2 (1.3)	28 (21.5)	9 (5.4)
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5 (0.8)	4 (0.7)	1 (1.1)		3 (2)	1 (0.8)	1 (0.6)
รับราชการ/พนักงาน ในกำกับรัฐ	35 (5.3)	34 (5.9)	1 (1.1)	3 (1.4)	13 (8.6)	14 (10.8)	5 (3)
ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของ กิจการ	29 (4.4)	26 (4.5)	3 (3.3)	5 (2.3)	6 (3.9)	5 (3.8)	13 (7.7)
ว่างงาน ไม่ได้ประกอบ อาชีพ	27 (4.1)	21 (3.7)	6 (6.7)	12 (5.6)	4 (2.6)	5 (3.8)	6 (3.6)
อื่น ๆ ทำงานใน ประเทศเพื่อนบ้าน	6 (0.9)	6 (1)	0	1 (0.5)	3 (2)	2 (1.5)	
รายได้							
ไม่มีรายได้	14 (2.1)	8 (1.4)	6 (6.7)	6 (2.8)	2 (1.3)	4 (3.1)	2 (1.2)
<5,000 บาท	157 (23.6)	130 (22.6)	27 (30.0)	74 (34.4)	16 (10.5)	7 (5.4)	60 (35.7)
5,000-10,000 บาท	259 (38.9)	223 (38.8)	36 (40.0)	97 (45.1)	56 (36.8)	45 (34.6)	61 (36.3)
10,001- 20,000 บาท	159 (23.9)	140 (24.3)	19 (21.1)	27 (12.6)	52 (34.2)	50 (38.5)	30 (17.9)
20,000-30,000 บาท	52 (7.8)	52 (9.0)	0	7 (3.3)	17 (11.2)	16 (12.3)	12 (7.1)
30,000-40,000 บาท	15 (2.3)	13 (2.3)	2 (2.2)	2 (0.9)	5 (3.3)	6 (4.6)	2 (1.2)
40,000-50,000 บาท	4 (0.6)	4 (0.7)	0	1 (0.5)	2 (1.3)		1 (0.6)
> 50,000 บาท	5 (0.8)	5 (0.9)	0	1 (0.5)	2 (1.3)	2 (1.5)	

การเข้าถึง พฤติกรรมการซื้อ-ดื่ม

เหตุผลของการเลือกซื้อ-ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อน เหตุผลที่สำคัญที่สุด เนื่องจากราคาถูก ร้อยละ 54.3 ซื้อสำหรับงานเลี้ยงรับรองหรือดื่มในงานเลี้ยง ร้อยละ 13.2

ตาราง 4 เหตุผลของการเลือกซื้อ-ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนจำแนกตามเพศ

เหตุผลที่ทำให้เลือกซื้อ/ ดื่มเหล้าเถื่อนมากที่สุด	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ราคาถูก	361 (54.3)	326 (56.7)	35 (38.9)	135 (62.8)	83 (54.6)	50 (38.5)	93 (55.4)
หาซื้อง่าย อยู่ในพื้นที่	88 (13.2)	81 (14.1)	7 (7.8)	25 (11.6)	39 (25.7)	11 (8.5)	13 (7.7)
สำหรับงานเลี้ยงรับรอง	34 (5.1)	18 (3.1)	16 (17.8)	4 (1.9)		15 (11.5)	15 (8.9)
รสชาติดี	30 (4.5)	27 (4.7)	3 (3.3)	7 (3.3)	6 (3.9)	8 (6.2)	9 (5.4)
เมา ดึกริแรง	21 (3.2)	19 (3.3)	2 (2.2)	2 (0.9)	5 (3.3)	9 (6.9)	5 (3)
มีคนซื้อมาฝาก/ซื้อให้	20 (3)	15 (2.6)	5 (5.6)	13 (6)	1 (0.7)	5 (3.8)	1 (0.6)
ของแถมดี น่าสนใจ	1 (0.2)	19 (3.3)	2 (2.2)				1 (0.6)
ไปเที่ยว ต้องการซื้อของนอก	1 (0.2)	1 (0.2)	0 (0)	1 (0.5)			
ซื้อเป็นของฝาก ของกำนัล	1 (0.2)	0 (0)	1 (1.1)		1 (0.7)		
อื่น ๆ*	108 (16.2)	87 (15.1)	21 (23.3)	28 (13)	17 (11.2)	32 (24.6)	31 (18.5)

หมายเหตุ *แล้วแต่เพื่อน กินคนเดียว สนับสนุนชุมชน ไม่เกิดผลกระทบต่อร่างกาย ชิมรสชาติเพื่อผสม เคยเห็นเขาทำแล้วกล้ากิน สะดวกไม่ต้องมีมิกเซอร์ ไม่ต้องผสม

ซื้อเหล้าเถื่อนบ่อยที่สุดในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาโดยนิยมซื้อมากที่สุด คือ ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 37.2 รองมา คือ โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า ร้อยละ 36.6 และได้มาโดยไม่ได้อะไรเอง ร้อยละ 13.3

เมื่อแยกตามภาคพบว่า ภาคเหนือนิยมซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า มากที่สุด ร้อยละ 62.8 รองมา คือ ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 20.9 ภาคใต้ โดยนิยมซื้อมากที่สุด คือ ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 59.9 รองมา คือ โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า ร้อยละ 27.0 ภาคกลาง โดยนิยมซื้อมากที่สุด คือ ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 33.8 รองมา คือ ไม่ได้ซื้อเอง ร้อยละ 27.7 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยนิยมซื้อมากที่สุด คือ ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 53.9.3 รองมา คือ โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า ร้อยละ 36.3

ตาราง 5 สถานที่เลือกซื้อ/ดื่มเหล้าเถื่อนจำแนกตามเพศ

สถานที่เลือกซื้อ/ดื่มเหล้า เถื่อนมากที่สุด	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ร้านขายของชำในชุมชน	246 (37.2)	223 (39.1)	23 (25.6)	45 (20.9)	91 (59.9)	44 (33.8)	66 (39.3)
โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า	242 (36.6)	205 (35.9)	37 (41.1)	135 (62.8)	41 (27)	5 (3.8)	61 (36.3)
ไม่ได้ซื้อเอง ¹	88 (13.3)	69 (12.1)	19 (21.1)	21 (9.8)	8 (5.3)	36 (27.7)	23 (13.7)
ผลิตเอง ²	25 (3.8)	21 (3.7)	4 (4.4)	10 (4.7)	10 (6.6)	2 (1.5)	3 (1.8)
อื่น ๆ	15 (2.3)	12 (2.1)	3 (3.3)		1 (0.7)	1 (0.8)	13 (7.7)

หมายเหตุ

1 ไม่ได้ซื้อเองเพราะกินตามงานเลี้ยง กินพริกกับเพื่อน คนจ้างงานเอามาเลี้ยง เจ้าของบ้านซื้อมาเลี้ยง ญาติอยู่ใกล้โรง เลย ผักซื้อ เด็กซื้อมาให้ ลูกซื้อมาให้

2 ผลิตเองกลัวสารพิษที่คนอื่นทำ ทำกินเองสบายใจ ดื่มเพื่อชิมรสชาติ และแก้เส้น ทำดื่มเองประหยัดกว่าซื้อดื่ม เป็น อาชีพหลัก ทำเหล้าขายเลยกินของตัวเอง เพราะรู้ขบวนการผลิต กินเอง ผลิตเอง ปลอดภัยกว่า มีภูมิปัญญาเลยทำกินเอง มัน ปลอดภัยเพราะทำเอง เหลือจากที่ดื่ม เก็บมากินต่อ

เหตุผลที่ทำให้เลือกซื้อ/ดื่มที่ร้านขายของชำในชุมชนมากที่สุด คือ กลัวถูกจับหากไปซื้อที่โรงต้มเหล้า ซื้อที่ร้านขายของชำ สามารถนั่งดื่ม มีกับแกล้มพร้อมทั้งมีน้ำเปล่าให้ดื่มหน้าร้านฟรี ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก ราคาถูก และมีเพื่อนคุย วิธีการซื้อ คือ เดิน ไปซื้อ ชิมมอเตอร์ไซค์ไปซื้อ ขับรถไปซื้อ เนื่องจากใกล้ที่ขาย หรือเป็นทางผ่านก่อนกลับบ้าน หรือไปทำงาน ซื้อร้านรถโซว์ห่วยในตลาด (foodtruck) บางรายซื้อที่หลังร้านในลักษณะของการแอบซื้อ (ไม่ตั้งหน้าร้าน เป็นที่รู้จักในชุมชน) เพื่อความปลอดภัย หรือสั่งให้ไปส่ง ที่บ้าน ซึ่งสามารถแบ่งซื้อแบบย่อยได้ เช่น ซื้อทีละเป็ก/ตอง เป็กละ 7-10 บาท ซื้อใส่ถุง ซื้อ 1 กัก 15-20 บาท ซื้อเป็นขวดขนาดเครื่อง ดื่มบำรุงกำลัง (M-150) 20 บาท ซื้อเป็นแบน 40-50 บาท

เหตุผลที่ทำให้เลือกซื้อ/ดื่มที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า มากที่สุด คือ ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก ราคาถูก มั่นใจว่าปลอดภัย คน ดื่ม (กลั่น) ก็กินด้วย ซื้อโรงกลั่น/ต้มสุราสามารถซื้อได้เยอะ ให้ไปส่งที่บ้านได้ และขายถูกกว่าซื้อที่ร้านขายของชำ เช่น เป็ก/ตอง 5 บาท ถ้าเตรียมขวดไปเอง 600 ซีซี ขวดละ 25 บาท ซื้อใส่ถุง 20-30 บาท ซื้อใส่ขวดน้ำ 5 ลิตร 100 บาท ใส่ขวดเบียร์ 1 ลัง 500 บาท แกลลอน 20 ลิตร ราคา 1,100-1,400 บาท

ภาพที่ 21 ที่ใส่เหล้าซื้อจากโรงกลั่น

■ พฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อน

ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในภาพรวมส่วนใหญ่ดื่มทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 25.6 รองมาคือ ทุก สัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 20.0 และดื่มแบบวันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 17.4 เพศชายความถี่ในการดื่มส่วนใหญ่ดื่ม ทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 27.3 รองมาคือ ทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 19.8 และดื่มแบบวันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 19.5 ในขณะที่เพศหญิงส่วนใหญ่ดื่มทุกเดือน (1-3 วัน/เดือน) ร้อยละ 24.4 รองมาคือ ทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 21.1 เมื่อพิจารณาแยกอายุพบว่ากลุ่มที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่ดื่มทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 29.1 วัยทำงานอายุ 25-44 ปี ดื่มทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) หรือดื่มวันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 45.0 อายุ 20-24 ปี ดื่มทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 37.5 อายุต่ำกว่า 20 ปี ดื่มทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 75.0

ตาราง 6 ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	ต่ำกว่า 20 ปี (4)	20-24 ปี (16)	25-44 ปี (209)	45 ปีขึ้นไป (436)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)	170 (25.6)	157 (27.3)	13 (14.4)		2 (12.5)	41 (19.6)	127 (29.1)
เกือบทุกวัน (5-6 วัน/สัปดาห์)	83 (12.5)	79 (13.7)	4 (4.4)		2 (12.5)	23 (11)	58 (13.3)
วันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	116 (17.4)	112 (19.5)	4 (4.4)		4 (25)	47 (22.5)	65 (14.9)
ทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์)	133 (20.0)	114 (19.8)	19 (21.1)	3 (75)	6 (37.5)	47 (22.5)	77 (17.7)
ทุกเดือน (1-3 วัน/เดือน)	85 (12.8)	63 (11)	22 (24.4)	1 (25)	1 (6.3)	28 (13.4)	55 (12.6)
นาน ๆ ครั้ง 8-11 วัน/ปี	34 (5.1)	21 (3.7)	13 (14.4)			10 (4.8)	24 (5.5)
4-7 วัน/ปี	32 (4.8)	20 (3.5)	12 (13.3)			7 (3.3)	25 (5.7)
1-3 วัน/ปี	12 (1.8)	9 (1.6)	3 (3.3)		1 (6.3)	6 (2.9)	5 (1.1)

ตาราง 7 ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาแยกตามภาค

ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา	รวม (665)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์)	170 (25.6)	52 (24.2)	45 (29.6)	40 (30.8)	33 (19.6)
เกือบทุกวัน (5-6 วัน/สัปดาห์)	83 (12.5)	22 (10.2)	34 (22.4)	9 (6.9)	18 (10.7)
วันเว้นวัน (3-4 วัน/สัปดาห์)	116 (17.4)	54 (25.1)	21 (13.8)	20 (15.4)	21 (12.5)
ทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์)	133 (20.0)	49 (22.8)	32 (21.1)	20 (15.4)	32 (19)
ทุกเดือน (1-3 วัน/เดือน)	85 (12.8)	32 (14.9)	11 (7.2)	20 (15.4)	22 (13.1)
นาน ๆ ครั้ง 8-11 วัน/ปี	34 (5.1)	4 (1.9)	4 (2.6)	4 (3.1)	22 (13.1)
4-7 วัน/ปี	32 (4.8)	2 (0.9)	3 (2)	10 (7.7)	17 (10.1)
1-3 วัน/ปี	12 (1.8)		2 (1.3)	7 (5.4)	3 (1.8)

ผู้ที่มิพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนทุกวันส่วนใหญ่ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 46.9 รองมา คือ ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 43.5 ผู้ที่ดื่มสุราเถื่อนทุกสัปดาห์ส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 44.1 รองมา คือ ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 43.1 ผู้ที่ดื่มแบบนาน ๆ ครั้งส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อเอง ร้อยละ 35.4 รองมา คือ ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 28.5

ตาราง 8 สถานที่ซื้อจำแนกตามความถี่ในการดื่มช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

สถานที่ซื้อบ่อยที่สุด	ความถี่ในการดื่มช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา			
	ทุกวัน	ทุกสัปดาห์	นาน ๆ ครั้ง	รวม
ร้านขายของชำในชุมชน	64 (43.5)	137 (44.1)	45 (28.5)	246 (39.9)
โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า	69 (46.9)	134 (43.1)	39 (24.7)	242 (39.3)
ไม่ได้ซื้อเอง	6 (4.1)	26 (8.4)	56 (35.4)	88 (14.3)
ผลิตเอง	8 (5.4)	12 (3.9)	5 (3.2)	25 (4.1)
อื่น ๆ	0 (0)	2 (0.6)	13 (8.2)	15 (2.4)
รวม	147 (100)	311 (100)	158 (100)	616 (100)

Pearson Chi-Square = 117.254 Sig = 0.000

การดื่มหนัก

ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เถื่อนและมีพฤติกรรมการดื่มแบบหนักโดยดื่มรวดเดียว 3 เป๊กขึ้นไป ร้อยละ 75.9 เพศชาย ร้อยละ 66.9 เพศหญิง ร้อยละ 9.0 กลุ่มอายุที่มีคนที่ดื่มหนักมากที่สุดคือ อายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 48.9 อายุ 25-44 ปี ร้อยละ 25.1 อายุ 20-24 ปี ร้อยละ 1.7 ต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 0.3 เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มเพศพบว่า เพศชายมีความถี่ในการดื่มหนักทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 28.3 เพศหญิงมีความถี่ในการดื่มหนักน้อยกว่าเดือนละครั้ง ร้อยละ 35.6 รองมา คือ การดื่มหนักทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 12.2 เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป มีความถี่ในการดื่มหนักทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 27.3 กลุ่มอายุ 25-44 ปี มีความถี่ในการดื่มหนักน้อยกว่าเดือนละครั้ง ร้อยละ 25.4 รองมา คือ การดื่มหนักสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 21.5

ตาราง 9 ความถี่ในการดื่มหนัก

ความถี่ในการดื่มหนัก	รวม	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า	20-24 ปี	25-44	45 ปีขึ้นไป
	(665)	(575)	(90)	20 ปี (4)	(16)	ปี (209)	ไป (436)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ไม่เคยเลย	160 (24.1)	130 (22.6)	30 (33.3)	2 (50)	5 (31.3)	42 (20.1)	111 (25.5)
น้อยกว่าเดือนละครั้ง	150 (22.6)	118 (20.5)	32 (35.6)	1 (25)	3 (18.8)	43 (20.6)	103 (23.6)
เดือนละครั้ง	73 (11)	63 (11)	10 (11.1)	1 (25)	3 (18.8)	26 (12.4)	43 (9.9)
สัปดาห์ละครั้ง	108 (16.2)	101 (17.6)	7 (7.8)		3 (18.8)	45 (21.5)	60 (13.8)
ทุกวัน หรือ เกือบทุกวัน	174 (26.2)	163 (28.3)	11 (12.2)		2 (12.5)	53 (25.4)	119 (27.3)

การดื่มหนักเมื่อพิจารณาตามภาค พบว่า ภาคเหนือไม่เคยดื่มหนักเลย ร้อยละ 36.7 รองมา คือ การดื่มหนักสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 19.5 ดื่มหนักทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 15.8 ภาคใต้มีความถี่ในการดื่มหนักทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 51.3 รองมา คือ การดื่มหนักสัปดาห์ละครั้ง ร้อยละ 14.5 ภาคกลางดื่มหนักน้อยกว่าเดือนละครั้ง ร้อยละ 28.5 รองมา คือ ไม่เคยดื่มหนัก ร้อยละ 24.6 ดื่มหนักทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 18.5 ภาคอีสานดื่มหนักน้อยกว่าเดือนละครั้ง ร้อยละ 29.8 รองมา คือ ไม่เคยดื่มหนัก ร้อยละ 23.2 ดื่มหนักทุกวันหรือเกือบทุกวัน ร้อยละ 22.6

ตาราง 10 ความถี่ในการดื่มหนักแยกตามภาค

ความถี่ในการดื่มหนัก	รวม (665)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ไม่เคยเลย	160 (24.1)	79 (36.7)	10 (6.6)	32 (24.6)	39 (23.2)
น้อยกว่าเดือนละครั้ง	150 (22.6)	34 (15.8)	29 (19.1)	37 (28.5)	50 (29.8)
เดือนละครั้ง	73 (11)	26 (12.1)	13 (8.6)	17 (13.1)	17 (10.1)
สัปดาห์ละครั้ง	108 (16.2)	42 (19.5)	22 (14.5)	20 (15.4)	24 (14.3)
ทุกวัน หรือ เกือบทุกวัน	174 (26.2)	34 (15.8)	78 (51.3)	24 (18.5)	38 (22.6)

ผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเลียนแบบหนักเดือนละครั้งหรือมากกว่า ส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 42.0 รองมา คือ ซื้อที่โรงกลั่นสุรามากที่สุด ร้อยละ 39.9 ผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเลียนแบบหนักน้อยกว่าเดือนละครั้งส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 40.7 รองมา คือ ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 32.1 ผู้ที่ไม่เคยดื่มหนักในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาส่วนใหญ่ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 44.7 รองมา คือ ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 43.5 ผู้ที่ดื่มสุราเดือนทุกสัปดาห์ส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 44.1 รองมา คือ ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 34.7

ตาราง 11 สถานที่ซื้อจำแนกตามการดื่มหนักช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

สถานที่ซื้อบ่อยที่สุด	การดื่มหนัก			
	ไม่เคย	น้อยกว่าเดือนละครั้ง	เดือนละครั้งหรือมากกว่า	รวม
ร้านขายของชำในชุมชน	52 (34.7)	57 (40.7)	137 (42)	246 (39.9)
โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า	67 (44.7)	45 (32.1)	130 (39.9)	242 (39.3)
ไม่ได้ซื้อเอง	22 (14.7)	29 (20.7)	37 (11.3)	88 (14.3)
ผลิตเอง	4 (2.7)	3 (2.1)	18 (5.5)	25 (4.1)
อื่น ๆ	5 (3.3)	6 (4.3)	4 (1.2)	15 (2.4)
รวม	150 (100)	140 (100)	326 (100)	616 (100)

Pearson Chi-Square = 18.526 Sig. = 0.018

ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบ

ใน 12 เดือนที่ผ่านมา ผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบดื่มทั้งปีปริมาณเฉลี่ย 20.78 ลิตร เพศชายดื่มเฉลี่ย 22.99 ลิตร เพศหญิงดื่มเฉลี่ย 6.69 ลิตร กลุ่มอายุ 25-44 ปี เป็นกลุ่มที่ดื่มปริมาณมากกว่าอายุอื่น ๆ ดื่มเฉลี่ย 24.41 ลิตร อายุ 45 ปีขึ้นไป ดื่มเฉลี่ย 19.28 ลิตร อายุ 20-24 ปี ดื่มเฉลี่ย 17.22 ลิตร และอายุต่ำกว่า 20 ปี ดื่มเฉลี่ย 7.67 ลิตร

เมื่อคำนวณปริมาณการดื่มต่อวันที่ดื่ม พบว่า ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบเฉลี่ย 0.11 ลิตรต่อวันที่ดื่ม เพศชายดื่มเฉลี่ย 0.11 ลิตรต่อวันที่ดื่ม เพศหญิงดื่มเฉลี่ย 0.08 ลิตรต่อวันที่ดื่ม กลุ่มอายุ 25-44 ปี 0.13 ลิตรต่อวันที่ดื่ม เป็นกลุ่มที่ดื่มปริมาณมากกว่าอายุอื่น ๆ ดื่มเฉลี่ย อายุ 45 ปีขึ้นไป ดื่มเฉลี่ย 0.09 ลิตรต่อวันที่ดื่ม อายุ 20-24 ปี ดื่มเฉลี่ย 0.09 ลิตรต่อวันที่ดื่ม และอายุต่ำกว่า 20 ปี ดื่มเฉลี่ย 0.08 ลิตรต่อวันที่ดื่ม

ตาราง 12 ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบใน 12 เดือนที่ผ่านมา

ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบ	รวม	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า 20 ปี	20-24 ปี	25-44 ปี	45 ปีขึ้นไป
ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบทั้งปี (ลิตร)							
ค่าเฉลี่ย	20.78	22.99	6.69	7.67	17.22	24.41	19.28
ค่าต่ำสุด	0.01	0.01	0.07	0.47	2.04	0.01	0.04
ค่ามากที่สุด	873.6	873.6	48.18	26.91	43.8	873.6	474.76
ค่ามัธยฐาน	8.76	10.3	1.44	1.66	10.92	8.76	8.76
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	53.42	56.97	11.44	12.84	14.67	69.14	45.23
ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบเฉลี่ยต่อวัน (ลิตร/วัน)							
ค่าเฉลี่ย	0.06	0.06	0.02	0.02	0.05	0.07	0.05
ค่าต่ำสุด	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	0.01	<0.01	<0.01
ค่ามากที่สุด	2.39	2.39	0.13	0.07	0.12	2.39	1.3
ค่ามัธยฐาน	0.02	0.03	0	0	0.03	0.02	0.02
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.15	0.16	0.03	0.04	0.04	0.19	0.12
ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเกือบเฉลี่ยต่อวันที่ดื่ม (ลิตร/วันที่ดื่ม):							
ค่าเฉลี่ย	0.11	0.11	0.08	0.08	0.09	0.13	0.09
ค่าต่ำสุด	<0.01	<0.01	0.01	0.01	0.02	<0.01	<0.01
ค่ามากที่สุด	4.8	4.8	0.56	0.21	0.24	4.8	1.67
ค่ามัธยฐาน	0.06	0.06	0.05	0.04	0.08	0.07	0.06
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.23	0.25	0.09	0.09	0.05	0.35	0.15

ใน 12 เดือนที่ผ่านมาผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนดื่มทั้งปีปริมาณเฉลี่ยของภาคเหนือดื่มเฉลี่ย 17.88 ลิตร ภาคใต้ดื่มเฉลี่ย 36.18 ลิตร ภาคกลางดื่มเฉลี่ย 18.67 ลิตร ภาคอีสานดื่มเฉลี่ย 12.17 ลิตร

เมื่อคำนวณปริมาณการดื่มต่อวันที่ดื่ม พบว่า ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนของภาคเหนือดื่มเฉลี่ย 0.10 ลิตร ภาคใต้ดื่มเฉลี่ย 0.14 ลิตร ภาคกลางดื่มเฉลี่ย 0.10 ลิตร ภาคอีสาน ดื่มเฉลี่ย 0.09 ลิตร

ตาราง 13 ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนใน 12 เดือนที่ผ่านมาแยกตามภาค

ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อน	รวม	เหนือ	ใต้	กลาง	อีสาน
ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนทั้งปี (ลิตร)					
ค่าเฉลี่ย	20.78	17.88	36.18	18.67	12.17
ค่าต่ำสุด	0.01	0.07	0.07	0.01	0.04
ค่ามากที่สุด	873.60	873.60	474.76	292.00	219.00
ค่ามัธยฐาน	8.76	6.55	19.73	9.60	4.68
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	53.42	64.22	70.84	31.49	21.10
ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนเฉลี่ยต่อวัน (ลิตร/วัน)					
ค่าเฉลี่ย	0.06	0.05	0.10	0.05	0.03
ค่าต่ำสุด	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01	<0.01
ค่ามากที่สุด	2.39	2.39	1.30	0.80	0.60
ค่ามัธยฐาน	0.02	0.02	0.05	0.03	0.01
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.15	0.18	0.19	0.09	0.06
ปริมาณเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนเฉลี่ยต่อวันที่ดื่ม (ลิตร/วันที่ดื่ม)					
ค่าเฉลี่ย	0.11	0.10	0.14	0.10	0.09
ค่าต่ำสุด	<0.01	<0.01	<0.01	0.01	<0.01
ค่ามากที่สุด	4.8	4.80	1.66	0.80	0.60
ค่ามัธยฐาน	0.06	0.04	0.09	0.06	0.07
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.23	0.35	0.21	0.11	0.07

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนที่กลุ่มตัวอย่างดื่มในปริมาณมาก คือ หวาน/น้ำตาลมา เฉลี่ย 34.45 ลิตรต่อปี ส่วนใหญ่อายุ 45 ปีขึ้นไป ดื่มเฉลี่ย 40.63 ลิตรต่อปี ดื่มสุรากลั่น เฉลี่ย 20.89 ลิตรต่อปี ชายดื่มปริมาณมากกว่าหญิง 3 เท่า กลุ่มอายุ 25-44 ปี ดื่มปริมาณมากที่สุด เฉลี่ย 25.49 ลิตรต่อปี รองมาคือ อายุ 45 ปีขึ้นไป ดื่มเฉลี่ย 18.95 ลิตรต่อปี

ตาราง 14 ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเดือนจำแนกตามประเภท

ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเดือน (ลิตร)	รวม	ชาย	หญิง	ต่ำกว่า 20 ปี	20-24 ปี	25-44 ปี	45 ปี ขึ้นไป
สุรากลั่น	20.89	22.87	6.62	5.86	17.19	25.49	18.95
ยาดองเหล้า	15.92	15.53	17.7	6.05		25.03	11.01
น้ำขาว/สาโท/กระแช่	1.98	2.36	0.62	1.21	0.25	0.93	2.51
หวาก/น้ำตาลเมา	34.45	36.75	3.35			10.77	40.63

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเดือนที่กลุ่มตัวอย่างดื่มในปริมาณมาก คือ ส่วนใหญ่ภาคเหนือดื่มสุรากลั่นเฉลี่ย 18.43 ลิตรต่อปี รองมาคือ ดื่มยาดองเฉลี่ย 10.30 ลิตรต่อปี ภาคใต้ส่วนใหญ่ดื่มหวาก/น้ำตาลเมาเฉลี่ย 68.11 ลิตรต่อปี รองมาคือ ดื่มสุรากลั่นเฉลี่ย 31.21 ลิตรต่อปี ภาคกลางส่วนใหญ่ดื่มสุรากลั่นเฉลี่ย 20.05 ลิตรต่อปี รองมาคือ ดื่มยาดองเฉลี่ย 8.17 ลิตรต่อปี ภาคอีสานส่วนใหญ่ดื่มสุรากลั่นเฉลี่ย 14.74 ลิตรต่อปี รองมาคือ ดื่มน้ำตาลเมาเฉลี่ย 11.36 ลิตรต่อปี

ตาราง 15 ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเดือนจำแนกตามภาค

ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเดือน (ลิตร)	รวม	เหนือ	ใต้	กลาง	อีสาน
สุรากลั่น	20.89	18.43	31.21	20.05	14.74
ยาดองเหล้า	15.92	10.30	16.50	8.17	
น้ำขาว/สาโท/กระแช่	1.98	3.01		0.74	2.50
หวาก/น้ำตาลเมา	34.45		68.11	0.05	11.36

■ ผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเดือน

ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเดือนได้รับผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจโดยถูกคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พูดจาหยาบคายใส่มากที่สุด ร้อยละ 50.2 รองมา คือ ถูกรบกวนและทำให้รู้สึกรำคาญ ร้อยละ 49.6 มีปัญหาภายในครอบครัวหรือปัญหาชีวิตสมรส ร้อยละ 34.0 ด้านเศรษฐกิจครอบครัวคือ มีปัญหาทางการเงินมากที่สุด ร้อยละ 29.2 การขาดคนทำงานช่วยครอบครัว ร้อยละ 16.2 ด้านสังคมคือ การมีปัญหากับเพื่อน/เพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.4 การเป็นคู่อริของอุบัติเหตุทางจราจร ร้อยละ 7.4

ตาราง 16 ร้อยละของผู้ที่ได้รับผลกระทบจำแนกตามเพศ

ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบถื่น	รวม	ชาย	หญิง	เหนือ	ใต้	กลาง	อีสาน
ด้านร่างกายและจิตใจ							
การถูกคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พูดจาหยาบคายใส่	50.2	51.3	43.3	37.2	65.8	45.4	56.5
การถูกรบกวนและทำให้รู้สึกรำคาญ	49.6	49.2	52.2	45.1	67.8	37.7	48.2
การมีปัญหาภายในครอบครัวหรือปัญหาชีวิตสมรส	34.0	34.6	30.0	15.8	48	48.5	33.3
การทำกิจวัตรประจำวันและการดูแลสุขภาพสะอาดส่วนบุคคลบกพร่อง	29.3	30.4	22.2	17.2	38.8	25.4	39.3
ทรัพย์สินถูกทำลายเสียหายได้แก่ บ้านเรือนรถยนต์ สิ่งของ	20.3	21.2	14.4	11.2	29.6	20.8	23.2
การเกิดความเครียดและปัญหาสุขภาพจากการดูแลผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	16.7	16.2	20.0	14	31.6	1.5	18.5
การทำให้รู้สึกหวาดกลัวถูกคุกคามและรู้สึกไม่ปลอดภัย	16.1	14.6	25.6	13.5	30.9	1.5	17.3
การเป็นโรควิตกกังวลหรือซึมเศร้ารู้สึกไม่สบายใจจากการดื่มแอลกอฮอล์ของสมาชิกในครอบครัว	14.4	13.2	22.2	12.6	28.3	0.8	14.9
การได้รับการบาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้เป็นภาระในการดูแล	10.8	10.6	12.2	14.9	16.4	2.3	7.1
การถูกทำร้ายร่างกาย	9.6	8.9	14.4	12.1	15.1	3.1	6.5
เด็กที่อาศัยในครอบครัวอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย	9.3	8.3	15.6	8.8	18.4	0.8	8.3
เด็กที่อาศัยในครอบครัวถูกดูต่ำ ทูบตี และทำร้ายร่างกาย	6.8	5.9	12.2	7.9	11.8	0.8	5.4
ด้านเศรษฐกิจครอบครัว							
การมีปัญหาทางการเงิน	29.2	28.5	33.3	15.3	42.8	33.8	31
การขาดคนทำงานช่วยครอบครัว	16.2	15.3	22.2	9.3	34.2	6.9	16.1
ด้านสังคม							
การมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อน/เพื่อนบ้าน	13.4	13.2	14.4	11.2	17.8	13.1	12.5
การเป็นคู่กรณีของอุบัติเหตุทางจราจร	7.4	7.1	8.9	10.7	5.3	3.8	7.7
การก่อคดีอาชญากรรมและคดีอื่น ๆ อันเกิดจากการดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ครอบครัวได้รับความเดือดร้อน	3.9	3.7	5.6	6	6.6	0.8	1.2

การเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบถื่น

ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบถื่นเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่ม ร้อยละ 26.2 เพศชาย ร้อยละ 28.9 เพศหญิง ร้อยละ 8.9 กลุ่มอายุที่เคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บมากที่สุด คือ อายุ 20-24 ปี ร้อยละ 37.5 รองมาอายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 27.1 ต่ำกว่า 20 ปี ร้อยละ 25.0 อายุ 25-44 ปี ร้อยละ 23.4

ตาราง 17 การเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบถื่น

การได้รับอุบัติเหตุ/ การบาดเจ็บจากการ ดื่มถื่น	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	ต่ำกว่า 20 ปี (4)	20-24 ปี (16)	25-44 ปี (209)	45 ปีขึ้นไป (436)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ไม่เคย	491 (73.8)	409 (71.1)	82 (91.1)	3 (75)	10 (62.5)	160 (76.6)	318 (72.9)
เคย	174 (26.2)	166 (28.9)	8 (8.9)	1 (25)	6 (37.5)	49 (23.4)	118 (27.1)

จำนวนครั้งที่เคยได้รับอุบัติเหตุ mean (min, max) 1.7 (1, 20)

ภาคใต้เคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่ม ร้อยละ 30.9 ภาคกลางเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่ม ร้อยละ 26.2 ภาคเหนือเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่ม ร้อยละ 23.7 ภาคอีสาน เคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่ม ร้อยละ 25.0

ตาราง 18 การเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบถื่น แยกตามภาค

การได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บ จากการดื่มถื่น	รวม (665)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ไม่เคย	491 (73.8)	164 (76.3)	105 (69.1)	96 (73.8)	126 (75.0)
เคย	174 (26.2)	51 (23.7)	47 (30.9)	34 (26.2)	42 (25.0)

การประเมินปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบถื่น

จากการประเมินปัญหาการดื่มสุราของกลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบถื่นในสังคมไทยด้วยแบบประเมิน AUDIT พบว่า ผู้ที่มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 32.6 กลุ่มตัวอย่างเพศชายพบว่ามีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 35.3 กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 15.6

เปรียบเทียบความเสี่ยงที่ได้รับจากการดื่มในกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่า กลุ่มต่ำกว่า 20 ปี ที่มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 50.0 อายุ 25-44 ปี มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 36.8 อายุ 20-24 ปี มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 31.3 อายุ 45 ปีขึ้นไปมีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 30.5

ตาราง 19 ความเสี่ยงที่ได้รับจากการดื่มสุราเถื่อน

การประเมินผล AUDIT	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	ต่ำกว่า 20 ปี (4)	20-24 ปี (16)	25-44 ปี (209)	45 ปีขึ้นไป (436)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ	136 (20.5)	96 (16.7)	40 (44.4)	2 (50.0)	4 (25.0)	35 (16.7)	95 (21.8)
ดื่มแบบเสี่ยง	312 (46.9)	276 (48)	36 (40)		7 (43.8)	97 (46.4)	208 (47.7)
ดื่มแบบอันตราย	104 (15.6)	99 (17.2)	5 (5.6)	1 (25.0)	4 (25)	40 (19.1)	59 (13.5)
ดื่มแบบติด	113 (17.0)	104 (18.1)	9 (10)	1 (25.0)	1 (6.3)	37 (17.7)	74 (17.0)

ภาคใต้มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 53.3 ภาคกลางมีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 42.3 ภาคอีสานมีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 24.4 ภาคเหนือมีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 18.6

ตาราง 20 ความเสี่ยงที่ได้รับจากการดื่มสุราเถื่อนแยกตามภาค

การประเมินผล AUDIT	รวม (665)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ดื่มแบบเสี่ยงต่ำ	136 (20.5)	68 (31.6)	8 (5.3)	21 (16.2)	39 (23.2)
ดื่มแบบเสี่ยง	312 (46.9)	107 (49.8)	63 (41.4)	54 (41.5)	88 (52.4)
ดื่มแบบอันตราย	104 (15.6)	19 (8.8)	41 (27.0)	25 (19.2)	19 (11.3)
ดื่มแบบติด	113 (17.0)	21 (9.8)	40 (26.3)	30 (23.1)	22 (13.1)

การเคยเข้ารับการบำบัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ผู้ที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนเคยได้การบำบัดอาการที่เกิดจากการดื่มมีเพียงร้อยละ 3.5 ชายมากกว่าหญิง กลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป เคยได้รับการบำบัด ร้อยละ 4.8 มากกว่าอายุ 25-44 ปี ร้อยละ 1.0

จำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัด 1-2 ครั้ง (min=1, max=4) อายุที่เข้ารับการบำบัดครั้งแรกประมาณ 47 ปี (min=27, max=58) อายุที่เข้ารับการบำบัดครั้งสุดท้าย อายุประมาณ 53 ปี (min=47, max=59)

ตาราง 21 การบำบัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การบำบัดการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์	รวม (665)	ชาย (575)	หญิง (90)	ต่ำกว่า 20 ปี (4)	20-24 ปี (16)	25-44 ปี (209)	45 ปีขึ้นไป (436)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ไม่เคย	642 (96.5)	553 (96.2)	89 (98.9)	4 (100.0)	16 (100.0)	207 (99)	415 (95.2)
เคย	23 (3.5)	22 (3.8)	1 (1.1)			2 (1.0)	21 (4.8)

ภาคใต้เคยได้การบำบัดอาการที่เกิดจากการดื่มร้อยละ 6.6 ภาคเหนือเคยได้การบำบัดอาการที่เกิดจากการดื่มร้อยละ 3.3 ภาคอีสานเคยได้การบำบัดอาการที่เกิดจากการดื่ม ร้อยละ 3.0 ภาคกลางเคยได้การบำบัดอาการที่เกิดจากการดื่ม ร้อยละ 0.8

ตาราง 22 การบำบัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การบำบัดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	รวม (665)	เหนือ (215)	ใต้ (152)	กลาง (130)	อีสาน (168)
	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)	n (%)
ไม่เคย	642 (96.5)	208 (96.7)	142 (93.4)	129 (99.2)	163 (97.0)
เคย	23 (3.5)	7 (3.3)	10 (6.6)	1 (0.8)	5 (3.0)

■ มุมมองแนวคิดด้านกฎหมาย ภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย

รัฐบาล (กรมสรรพสามิต, 2560) ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างการจัดเก็บภาษีสุราให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2560 โดยใช้อัตราภาษี 2 แบบ คือ อัตราตามปริมาณและมูลค่าในแต่ละประเภทสุรา โดยหากคำนวณแล้วอัตราใด จำนวนภาษีมูลค่าสูงกว่าให้ใช้อัตรานั้นในการจัดเก็บ ผนวกกับความกดดันการแข่งขันจากตลาดสุราชุมชน ทำให้โรงกลั่นสุราชุมชนเลือกที่จะเพิ่มยอดการขายโดยการจำหน่ายสุราเถื่อนมากขึ้นเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระด้านต้นทุน และตอบสนองความต้องการของลูกค้าในชุมชนที่มีรายได้น้อย

“...มันเป็นไปได้ไม่ได้ไม่ได้ (การขายสุราเถื่อน) เพราะอย่างบ้านเรา ราคา ฐานะทางชาวบ้านเรา คนรับจ้างจะให้ไปกินเหล้าเปียร์อย่างนั้นในครอบครัวก็ไปคนที่คนทางละ กินแบบนี้มันแค่ 25 บาท บางครั้งเป็นกินขวด 2 3 วันมันไม่ก็บาทนะ ใช่ว่าพอต้นทุนเราสูงใช้ใหม่ ลูกค้าเลยไม่ซื้อ ต้นทุนเราสูงเราขึ้นราคา คิดว่าเปียร์สิ่งหนึ่งเมื่อก่อนเราขาย 500 ขึ้นเป็น 700 ลูกค้าหายหมด พอมีเหล้าเถื่อนมา ที่เขาไม่ขออนุญาตใช้ใหม่ เขาก็เลยหันไปกินอันนั้นเพราะมันถูก...” (หญิง 53 ปี)

ด้วยการจดทะเบียนและขั้นตอนในการขออนุญาตมีความยุ่งยาก ซับซ้อนแก่ผู้ผลิตสุรากลั่นรายเล็ก-กลางในชุมชน การทำเลที่ตั้ง แรงงาน เนื่องจากผู้ผลิตสุราบางคนไม่ได้มีพื้นที่เพียงพอ กำลังการผลิตน้อยไม่คุ้มค่ากับการที่จะต้องดำเนินการขออนุญาตผลิตแบบถูกต้องกฎหมาย ซึ่งมีการเสียภาษีต่าง ๆ อื่นอีกนอกจากภาษีสุรา ทำให้เมื่อนำภาษีนั้นไปเพิ่มในราคาขายสุราจะทำให้มีต้นทุนสูงขึ้น ราคาสูงขึ้น ไม่สามารถสู้ราคาขายสุราของผู้ประกอบการโรงสุรารายใหญ่ได้ เช่น ภาษีการขาย ภาษีโรงเรือน การต่ออายุใบอนุญาตในการผลิต ภาษีสิ่งแวดล้อม เป็นต้น รวมไปถึงการที่เจ้าหน้าที่รัฐบางคนมีการกระทำที่มิชอบ

“...แนวคิดของสุรากลั่นชุมชนก็มีผลดีนะครับ คือ เพิ่มรายได้ เพราะกลุ่มเกษตรกรอย่างผมก็ทำไม่มากนัก ทำแบบของสหกรณ์จับเป็นกลุ่ม ๆ แล้วก็ทำกัน ไม่ค่อยมีคนทำกัน พอทำแล้วก็ได้อยู่ พอหลัง ๆ มานี้ก็มาบอกกฎหมายคือการผลิตไม่ให้เกิน 5 แร่งม้า คนงานไม่ให้เกิน 6 คน นี่ก็อย่างว่าแหละผลิตน้อยก็ได้มันน้อยนะ จำนวนที่จะส่งมันก็ไม่พอ ก็อย่างว่าแหละทำให้ไม่ถึงจำกัด พุดง่าย ๆ ก็คืออยากได้เพิ่มอะ อยากได้จาก 5 แร่งม้าเพิ่มเป็นสัก 50 แร่งม้า หรือว่าไม่ถึงก็ได้...” (ชาย 74 ปี)

“...ต้มในป่า ต้มแถวนี้กลัวตำรวจ ไม่คุ้ม กับตำรวจยุ่ง ปัญหาไม่เคยโดนจับ (ถ้าผลิตในปริมาณมาก)...” (ชาย 72 ปี)

“...กฎหมายไม่ต้องแก้แล้ว กฎหมายมันดีอยู่แล้ว แต่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติให้ได้ก็แล้วกัน เพียงแต่เจ้าหน้าที่นี้แหละ มันไม่ดี เจ้าหน้าที่เขาไม่ทำตามกฎหมาย เขายังว่าชาวบ้านไม่ทำตามกฎหมาย แต่ชาวบ้านนี่ทำนะ เขาว่ายังไงก็ทำแบบนั้นหมด มีแต่เจ้าหน้าที่นี้แหละที่หาเรื่องมาให้...” (ชาย 48 ปี)

“...อย่างปี่นี้ อู๋กันตามชื่อเนอะ มันเยเถื่อน เยไว้พอกิน เยไว้หื้อลูกหื้อหลานกิน ถ้าจะไปเยที่มีภาษี เป็นเยเสรีอย่างนั้น ปากอแป้ได้เย เพราะว่าสถานที่เฮาบมี ที่เป็นเยได้ อย่างลุงบัตบ้านไต้นี้ เป็นมีสถานที่ ต้องห่างแม่น้ำจะอันจะอี่ เป็นที่แหล่งแล้วเอ็นก็ไปอบรมแล้ว เพราะเป็นมีที่ เฮาบมีที่ จะมาเยเป็นเอกฉันทขายออกหน้าออกตาไปเลยอย่างอัน เฮาบเยละ นีเยไว้พอกิน...” (หญิง 65 ปี)

“...แนวความคิดว่าภาษีมันทำไมมันซ้ำซ้อน แล้วที่โดนหนักไปกว่านั้นคือ สรรพากร ที่ตั้งวันนี้ รายได้เนี่ย ถ้าหากว่า 1 ปี เนี่ย รายได้เกินกว่า 1 ล้าน 8 แสน คุณจะต้องไปเสียแหวดให้กับสรรพากร เสียรายได้บุคคลธรรมดา ต้องเสียที่สรรพากรแหม่ครั้งหนึ่ง แล้วบอกว่า เอ๊ะทำไมภาษีที่เมืองไทยทำไมซ้ำซ้อน ที่ดินเขามีฟัน เขาต้องไปเสียที่ดินก่อน คุณจะสร้างคุณต้องไปเสียโรงเรือน แล้วภาษีต่อมือจะหยั่งก้อโดน...” (ชาย 56 ปี)

“...เรื่องภาษีนี่หนา คือว่าเหมือนว่ามันโดนกีดกันนะครับ ครับรายใหญ่ พวกช่างที่ทำเหล้ายอดข้าว เหล้าโรง เหมือนว่าเขาเนี่ยกีดกันว่าเขาคราดาค่าลงมาที่สุดเลยนะครับ ก็คือว่าต้นทุนการผลิต ค่าแสดมบ์ก็ประมาณ 40 กว่าบาท 45-47 เนี่ยครับ แล้วก็ถ้าสมมุติว่ามีค่าขาดแหม่ ก้อไรก็จะบ่เหลือแล้วครับ เลยทำให้โรงผู้ผลิตสุราชุมชนเนี่ยมีต้นทุนเพิ่มขึ้น มันจะไม่สามารถไปแข่งขันกับรายใหญ่ แข่งขันไม่ได้ สมมุติว่าเราขายออกนอกตลาดแหม่ก้อ ขายเป็นนิดเดียวมันอยู่บ่ค่อยได้หรอกโดนภาษี โดนอะไรนี่นะ เขาก็เลยทุกรโรง เกือบทุกรโรงก็ต้องขายเหล้าเถื่อนกันครับ...” (ชาย 55 ปี)

ในทางปฏิบัติกลับพบว่า บางพื้นที่ที่มีโรงงานผลิตสุรากลั่นชุมชนได้ทำการยื่นคำขอรับแสดมบ์สรรพสามิตกับเจ้าหน้าที่สรรพสามิต โดยเจ้าหน้าที่จะระบุขั้นต่ำในการซื้อแสดมบ์สรรพสามิต เช่น ประมาณ 200-300 ดวง หรืออาจมากกว่านี้ ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่แต่ละพื้นที่ ทั้งที่ในประกาศของกรมสรรพสามิตเรื่อง กำหนดการใช้ การขีดฆ่า และการปิดแสดมบ์สรรพสามิตสำหรับสินค้าสุรา ข้อ 2 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ไม่ได้กำหนดจำนวนขั้นต่ำ เพียงแต่กำหนดให้ซื้อเป็นจำนวนพอใช้ในโรงงานเท่านั้น และถ้าผู้ผลิตซื้อไม่ถึงปริมาณขั้นต่ำตามที่เจ้าหน้าที่สรรพสามิตแจ้ง ในบางรายเจ้าหน้าที่สรรพสามิตจะเข้ามาตรวจสอบ หรือมีการเก็บค่าดูแลแสดมบ์ ซึ่งไม่มีประกาศในกฎหมาย ทำให้ผู้ผลิตบางรายต้องรับภาระเพิ่มเกินความจำเป็น

“...ถ้าเดือนไหนที่ขายดีก็ซื้อประมาณ 300 ดวง ดวงละ 33.40 สตางค์ (สุรา 28 ดีกรี) เขาไม่ได้บังคับ คือสมมุติว่าเดือนนี้ถ้าเราไหลลื่น (ขายดี) เราก้ซื้อ 700 ดวง บ้างครั้งก็ 500 ดวง อย่างต่ำเขาขอให้ 300 ดวง ขึ้นตางบน เหมือนข้อบังคับของเขาเหมือนกัน ถ้าเราต่ำกว่า 300 ดวง เป็ลก็จะมีมาละ (สรรพสามิต) เป็ลจะมาจ่าจี้จ่าไซเรา มาดูว่าเราออก “ขายดำ” ก้อ ขายเป็นนี่คือขายบ่ติดแสดมบ์ถ้าขายบ่ติดแสดมบ์บ่าเดียวเขาบ่ทำละ เขากลัว คือเป็ลปรับสูง...” (หญิง อายุ 62 ปี)

“...35 ดีกรี ดวงละ 39 ขอค่าดูแลด้วย เขาขอค่าอันนั้นอีก 300 ทุกเดือน ค่ามาดูแลติดแสดมบ์ ไม่มี ๑ จ่ายที่นั่นแหละ จ่ายให้สรรพสามิตที่นั่นแหละ พร้อมซื้อแสดมบ์...” (หญิง 53 ปี)

“...อย่างน้อย 200-300 ดวง (เจ้าหน้าที่สรรพากรบังคับขั้นต่ำให้ซื้อแสดมบ์เดือนละ 200 ถึง 300 ดวง)...” (ชาย 56 ปี)

ต่อมาเมื่อผู้ผลิตเห็นว่ามีการสูงขึ้นจากทั้งภาษี ค่าจ้างแรงงาน ปัญหาในการจำหน่ายและการผลิต เป็นต้น ทำให้มีผู้ผลิตบางรายได้มีการขายสุราเถื่อน เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องภาษี ราคา รวมไปถึงเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงความยุ่งยากในการขอใบอนุญาตในการผลิตสุรา และยอมรับที่จะเสียค่าปรับกับเจ้าหน้าที่สรรพสามิตแทน เพราะมองว่าค่าปรับนั้นเสียน้อยกว่าการทำตามกฎหมาย และมีรายได้มากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่สรรพสามิตกับผู้ผลิตได้ร่วมมือกันโดยอาศัยมาตรา 31 ตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ที่มีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ซึ่งเป็นมาตราที่มีโทษน้อย

นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการจำหน่ายสุราของผู้จำหน่ายสุราบางรายด้วย ที่ยอมเสียค่าปรับแทนการไปขอใบอนุญาตการขายสุรา โดยผู้จำหน่ายสุราเล็งเห็นว่าต้นทุนในการผลิต การขออนุญาตจะต้องใช้เงินในปริมาณมาก หรือถ้าต้องมีการเสียค่าปรับอาจได้รับโทษปรับสูงถึง 50,000 บาท ตามพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 ผู้จำหน่ายสุราจึงเลือกเสียเป็นค่าปรับกับเจ้าหน้าที่ ปละ 12,000 - 20,000 บาท ตามที่ตกลงกันและจ่ายให้กับตำรวจเดือนละ 500 บาท เพราะจะได้ไม่ต้องวุ่นวายกับการถูกจับ และยังมีกำไรจากการจำหน่ายสุราเหลืออีก

“...รู้ขั้นตอนการขออนุญาต แต่ไม่ได้ขอ เพราะต้องลงทุนเยอะ ต้องทำโรงให้ได้มาตรฐาน มีที่ก่ล้น มีการบำบัดน้ำเสีย (มาตรฐานหลายด้าน) หากลงทุนต้องใช้ต้นทุนประมาณ 5 - 6 แสนบาท ต้องมีค่าใช้จ่ายในการซื้อแสดมบ์มาติดอีก ต้องมีอุปกรณ์วัดปริมาณแอลกอฮอล์ จึงใช้วิธีจ่ายเป็นค่าปรับในทุก ๆ เดือน และลุงยินยอมและยินดีในการเสียค่าปรับให้กับสรรพสามิต โดยจะถูกปรับทุก ๆ 4 เดือนต่อครั้ง ครั้งละ 3,000 บาท (ไม่มีแสดมบ์) แต่ในชื่อของคนเสียค่าปรับ ต้องเปลี่ยนชื่อไปเรื่อย ๆ ...” (ชาย 44 ปี)

“...ทางร้าน ไม่ได้เป็นผู้ผลิตเอง แต่รับเอาของน้องสาวมาขาย จึงไม่มีการขออนุญาตผลิต และจำหน่าย แต่มีการเสียเงินดังนี้ จ่ายสรรพสามิตจังหวัด 6 เดือน เป็นเงิน 10,000 บาท จ่ายให้ตำรวจเดือนละ 500 บาท...” (ชาย 47 ปี)

“...ผู้จำหน่ายไม่มีการผลิต จึงไม่มีกระบวนการขออนุญาตการผลิต แต่จ่ายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เดือนละ 500 บาท จ่ายให้สรรพสามิต 4 เดือนครั้ง ๆ ละ 3,000 บาท จ่ายให้ส่วนปกครองพื้นที่xxxx เหมมาเดือนละ 1,000 บาท (เหมารวมทุกซุ้มที่ตนเองเป็นเจ้าของ) จ่ายให้ส่วนกลาง (จ่ายสรรพสามิตใหญ่) เดือนละ 1,000 บาท...” (ชาย 50 ปี)

“...ไม่มีการขออนุญาตในการผลิตและจำหน่ายอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ผู้จำหน่ายจึงต้องมีค่าใช้จ่าย เพื่อให้สามารถจำหน่ายได้ ดังนี้ จ่ายให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เดือนละ 500 บาท จ่ายให้สรรพสามิต ปีละ 20,000 บาท...” (หญิง 51 ปี)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้กรมสรรพสามิตจะควบคุมการผลิตสุราโดยออกใบอนุญาตผลิต รวมทั้งมีการควบคุมการผลิต การจำหน่ายและการตรวจสอบคุณภาพสุราที่ได้มาตรฐานสุราตามที่กรมสรรพสามิตกำหนด ก็ยังคงมีอีกธุรกิจหนึ่ง คือ ธุรกิจยาตองเหล้า ที่เมื่อในอดีตจะนำสุราขาวมาใช้ผสมกับสมุนไพรตากแห้งบดเป็นผง ต่อมามีการปรับเปลี่ยนนำสมุนไพรหอมฟ้าขาวมาใช้ในเหล้า ยังคงมีผู้นิยมดื่มและถือว่าผิดกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2560 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560) ถือว่าดื่มสุราที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพ เนื่องจากไม่อนุญาตให้ทำเหล้ายาตองเพื่อขายได้ ยกเว้นเพื่อการบริโภคเองเท่านั้น ส่วนอีกกรณีที่ได้รับการยกเว้นคือ การนำเหล้าไปผสมเพื่อทำยาแผนโบราณ เช่น ยาแก้ไอ ม้ากระที่โบรง เป็นต้น โดยผู้ผลิตจะต้องนำบรรจุภัณฑ์ และส่วนผสมในการผลิตยาแผนโบราณไปให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาตรวจสอบ ซึ่งถ้าหากผ่านการตรวจสอบ ก็สามารถนำมาจำหน่ายได้ แต่จะถูกจัดอยู่ในหมวดยาแผนโบราณ ซึ่งสามารถขายได้ที่ร้านขายยาเท่านั้น (ไทยรัฐ, 2562)

“...อยากให้มีระเบียบแบบชัดแจ้ง แล้วสามารถตั้งร้าน (ขายยาตอง) หรือซุ้มขายได้อย่างถูกกฎหมายมากกว่า การต้องแอบขาย แล้วเสียค่าปรับแบบนี้ไม่คุ้มค่า เพราะบางเดือนมีการเสียค่าปรับหลายครั้ง และเสียหลายทาง แทนที่จะได้กำไร ก็ต้องมาคอยระวัง ถ้าเดือนไหนมีติดร้านไว้ แล้วโดนจับได้ ก็ต้องปิดร้าน วิ่งไปเสียค่าปรับในเมือง...” (ชาย 50 ปี)

■ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานในครั้งนี้

- การไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ผลิต โดยผู้ผลิตสุราบางแห่งจากพื้นที่ภาคเหนือ ภาคใต้ ได้ให้ข้อมูลในลักษณะเดียวกัน คือ เจ้าหน้าที่เคยบอกว่า ไม่ต้องให้ข้อมูลใด ๆ ทั้งสิ้นแก่บุคคลภายนอกที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หากมีการมาสอบถามข้อมูลต่าง ๆ เป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงข้อมูล
- ผู้ผลิตเกิดความหวาดระแวงที่งานภาคสนาม ความกลัวจะเป็นการล่อซื้อของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- หลายพื้นที่ไม่มีรายงานผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการผู้ดื่มสุราเถื่อน ส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด ไม่ได้ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต้องขอข้อมูลจากโรงพยาบาลประจำจังหวัด ซึ่งมีขั้นตอนที่ต้องผ่านการรับรองจริยธรรมงานวิจัยของโรงพยาบาล ช่วงเวลาในการดำเนินงานไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานโครงการนี้
- ความร่วมมือในการแบ่งปันข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐน้อย บางพื้นที่ บางหน่วยงานไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งอาจจะเกิดจากการที่ไม่มีการจัดเก็บแบบเป็นระบบฐานข้อมูล การที่เจ้าหน้าที่มีภาระงานเป็นจำนวนมาก ประกอบกับการให้ความสำคัญในการแบ่งปันข้อมูลแก่หน่วยงานอื่นยังมีน้อย ยังไม่เห็นประโยชน์ของการแบ่งปันข้อมูล ความหวาดระแวงในการที่จะให้หน่วยงานอื่นร่วมใช้ข้อมูล เช่น ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ ข้อมูลการเจ็บป่วย และข้อมูลอุบัติเหตุของผู้ดื่มสุราเถื่อน ข้อมูลการจับกุมการผลิต จำหน่ายแบบเถื่อน เป็นต้น
- สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคโควิด-19 ทั่วประเทศ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขไม่มีเวลาในการรวบรวมข้อมูล พฤติกรรมสุขภาพ ข้อมูลการเจ็บป่วยให้แก่ทีมวิจัย ที่มีการจัดทำจดหมายราชการ การติดต่อ ติดตามผลอย่างต่อเนื่องแล้วก็ตาม

บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา

■ สรุปผลการศึกษา

การศึกษาระบบการผลิต การตลาดและจำหน่ายสุราเถื่อน ด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำนวน 665 คน การเก็บข้อมูลการสังเกต และเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสุราเถื่อน 24 ราย ประกอบด้วย เจ้าของโรงกลั่นสุราเถื่อน ผู้ผลิตหรือผู้กลั่นเหล้า โดยสามารถจำแนกลักษณะพื้นที่โรงกลั่นสุราเถื่อน แบ่งลักษณะพื้นที่เป็น 2 แบบ คือ

1. โรงกลั่นสุราที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตตามกฎหมาย ขยายแบบทั้งตามระบบภาษีและขยายเถื่อน จำนวน 14 แห่ง โรงกลั่นตั้งอยู่ในสถานที่ตั้งเปิดเผย เข้าถึงง่าย
2. โรงกลั่นสุราเถื่อน ผลิตและขยายแบบผิดกฎหมาย จำนวน 10 แห่ง ตั้งอยู่ในสถานที่ปกปิด เข้าถึงยาก เช่น ในสวน ในไร่ หรือบางรายแอบซ่อนอยู่ภายในบ้าน หรือห้องเล็ก ๆ เอาไว้หลังบ้าน มีการปิดบัง ซ่อนเร้นไม่สามารถมองเห็นได้ สภาพพื้นที่ ภาชนะ อุปกรณ์การหมัก-กลั่นไม่สะอาดเท่าโรงกลั่นที่ได้รับอนุญาตให้ผลิต กำลังการผลิตไม่มาก

รูปแบบ กระบวนการผลิตสุรากลั่นของแต่ละภูมิภาคไม่มีความแตกต่างกัน โดยจะต่างกันตรงวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่ใช้ข้าวเหนียวและลูกแป้ง (แป้งเชื้อเหล้า) เป็นวัตถุดิบสำคัญ ในส่วนของภาคใต้ใช้น้ำตาลโตนดเป็นวัตถุดิบสำคัญ เช่นเดียวกับต้นทุนการผลิตที่มีความต่างกัน ต้นทุนเพิ่มขึ้นจากการผลิตและขยายแบบเถื่อน คือ ค่าบรรจุภัณฑ์ เช่น ขวดเปล่า ฝาจิบ กล่องกระดาษ ฉลาก (ตรายี่ห้อ) และอากรแสตมป์สำหรับ 30 ดีกรี 35 ดีกรี 40 ดีกรี ต้นทุนวัตถุดิบ และเชื้อเพลิงไม่แตกต่างกัน เฉพาะต้นทุนน้ำสุรากลั่นประมาณลิตรละ 30 – 53 บาท การขยายแบบเถื่อนสามารถขายได้ถูกกว่า ผู้ซื้อได้ปริมาณน้ำสุราที่มากกว่าเมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่จ่ายเมื่อซื้อสุรากลั่นแบบถูกกฎหมาย

ขั้นตอนในการขออนุญาต จดทะเบียนมีความยุ่งยาก ซับซ้อน ที่ต้องหาทำเลที่ตั้ง แรงงานสำหรับการผลิต การจำกัดจำนวนการผลิต อัตราภาษีที่เพิ่มขึ้น การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนที่อาศัยช่องว่างของกฎหมายในการหาเงิน ผนวกกับความกดดันการแข่งขันจากตลาดสุราชุมชน ทำให้โรงกลั่นสุราชุมชนเลือกที่จะเพิ่มยอดการขายด้วยการผลิตและขยายสุราเถื่อนมากขึ้น เพื่อเป็นการลดต้นทุน รายจ่ายอื่น ๆ และตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในชุมชนที่มีรายได้น้อย

กลยุทธ์ทางการตลาดสุราเถื่อนในสังคมไทย

- ด้านผลิตภัณฑ์เถื่อนประเภท สุรากลั่น น้ำขาว น้ำตาลเมาหรือหวาน สาโท ยาตองเหล้า ผลิตภัณฑ์เถื่อนของแต่ละแห่งขึ้นอยู่กับความต้องการ ความชอบของลูกค้าในพื้นที่เป็นหลัก ทั้งรสชาติและความแรงของแอลกอฮอล์ (ดีกรี) ภาชนะบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่สุราเถื่อนทุกพื้นที่นำภาชนะเก่าที่เคยใส่น้ำดื่ม เบียร์ เหล้า กลับมาใช้ซ้ำ และถุงพลาสติก เป็นต้น
- ด้านราคา ผู้ผลิตสุราเถื่อนทุกรายจะตั้งราคาขายถูกกว่าสุราที่ขยายแบบถูกกฎหมาย เนื่องจากไม่ต้องจ่ายค่าภาษีต่าง ๆ ค่าอากรแสตมป์ ค่าภาชนะบรรจุภัณฑ์ โดยราคาสุราเถื่อนจะถูกกว่าหลายเท่าตัว เช่น สุราเถื่อน ขยายราคาเพียงแบบน (330 มิลลิลิตร) ละ 50 บาท สุราแบบถูกกฎหมาย ขยายราคาแบบน (330 มิลลิลิตร) ละ 150 บาท
- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ผลิตสุรากลั่นที่โรงกลั่นที่มีการขออนุญาตกลั่นแบบถูกกฎหมายและมีขยายแบบเถื่อนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้าน ชุมชน หมู่บ้าน ง่ายต่อการเดินทางมาซื้อ ลูกค้าสามารถซื้อสุราเถื่อนได้ตลอดเวลา บางแห่งมีการจัดสถานที่ มุมเล็ก ๆ สำหรับลูกค้าที่นั่งดื่ม เพื่อพูดคุยสังสรรค์กัน และยังมีกับแกล้ม น้ำดื่มให้ฟรี รวมถึงร้านขายของชำภายในหมู่บ้าน ส่วนโรงกลั่นแบบเถื่อนที่ไม่ได้ขออนุญาตการผลิตจะตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านที่ห่างไกลจากชุมชน คนในชุมชนสามารถไปซื้อที่หน้าโรงกลั่น บ้านคนกลั่น ร้านขายของชำในหมู่บ้าน
- ด้านการส่งเสริมการตลาด ใช้วิธีการแถมน้ำสุรา แจก หรือนำน้ำสุรากลั่นให้ฟรีตามงานต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน

การเข้าถึง พฤติกรรมการซื้อ-ดื่ม จำนวนผู้ดื่มสุราเถื่อนในการศึกษารั้งนี้จำนวน 665 คน เป็นเพศชายร้อยละ 86.5 มากกว่า เพศหญิง ผู้ที่ดื่มสุราเถื่อนส่วนใหญ่อายุ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 65.6 รองมาอายุ 25-44 ปี ร้อยละ 31.4 สถานภาพสมรส ร้อยละ 71.3 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 48.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.6 อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 33.5 รองมา คือ เกษตรกร/ชาวสวน (เจ้าของ) ร้อยละ 32.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 38.9 เหตุผลของการเลือกซื้อ-ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนเหตุผลที่สำคัญที่สุด เนื่องจากราคาถูก ร้อยละ 54.3 สถานที่ซื้อเหล้าเถื่อนบ่อยที่สุดในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาโดยนิยมซื้อมากที่สุด คือ ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 37.2 รองมา คือ โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า ร้อยละ 36.6 วิธีการซื้อ คือ เดินไปซื้อ ชီး-ขับรถไปซื้อ สุราเถื่อนสามารถแบ่งซื้อแบบย่อยได้ เช่น ซื้อทีละเบ็ก/ตอง เบ็กละ 7-10 บาท ซื้อใส่ถุง ซื้อ 1 กิโล 15-20 บาท ซื้อเป็นขวดขนาดเครื่องดื่มบำรุงกำลัง 20 บาท ซื้อเป็นแบน 40-50 บาท เหตุผลที่ทำให้เลือกซื้อ/ดื่มที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้า มากที่สุด คือ ใกล้ เดินทางสะดวก ราคาถูก มั่นใจว่าปลอดภัย คนดื่ม (กลั่น) ก็กิน ความถี่การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนในภาพรวมส่วนใหญ่ดื่มทุกวัน (7 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 25.6 รองมาคือ ทุกสัปดาห์ (1-2 วัน/สัปดาห์) ร้อยละ 20.0

ผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนทุกวันส่วนใหญ่ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 46.9 รองมา คือ ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 43.5 ผู้ที่ดื่มสุราเถื่อนทุกสัปดาห์ส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 44.1 รองมา คือ ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 43.1 เป็นผู้ดื่มแบบหนักโดยดื่มรวดเดียว 3 เบ็กขึ้นไป ร้อยละ 75.9 โดยผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราเถื่อนแบบหนักเดือนละครั้งหรือมากกว่าส่วนใหญ่ซื้อที่ร้านขายของชำในชุมชน ร้อยละ 42.0 รองมา คือ ซื้อที่โรงกลั่นสุรา โรงต้มเหล้ามากที่สุด ร้อยละ 39.9

ปริมาณการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนใน 12 เดือนที่ผ่านมา ผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนดื่มทั้งปีปริมาณเฉลี่ย 20.78 ลิตร เพศชายดื่มเฉลี่ย 22.99 ลิตร เพศหญิงดื่มเฉลี่ย 6.69 ลิตร กลุ่มอายุ 25-44 ปี เป็นกลุ่มที่ดื่มปริมาณมากกว่าอายุอื่น ๆ ดื่มเฉลี่ย 24.41 ลิตร

ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนได้รับผลกระทบด้านร่างกายและจิตใจหลายเรื่อง คือ ถูกคนที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พุดจาหยาบคายใส่มากที่สุด ร้อยละ 50.2 รองมา คือ ถูกรบกวนและทำให้รู้สึกรำคาญ ร้อยละ 49.6 มีปัญหาภายในครอบครัวหรือปัญหาชีวิตสมรส ร้อยละ 34.0

ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบเถื่อนเคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บจากการดื่ม ร้อยละ 26.2 กลุ่มอายุที่เคยได้รับอุบัติเหตุ/การบาดเจ็บมากที่สุด คือ อายุ 20-24 ปี ร้อยละ 37.5

การประเมินปัญหาการดื่มสุราเถื่อนด้วยแบบประเมิน AUDIT พบว่า ผู้ที่มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 32.6 กลุ่มต่ำกว่า 20 ปี ที่มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 50.0 อายุ 25-44 ปี มีความเสี่ยงในระดับอันตรายและดื่มแบบติด ร้อยละ 36.8 เป็นผู้เคยได้การบำบัดอาการที่เกิดจากการดื่มมีเพียงร้อยละ 3.5

ทางทีมวิจัยได้พยายามประสานงานติดต่อข้อมูลสุขภาพของคนในพื้นที่ที่ทำการสำรวจในครั้งนี้นี้มากกว่า ร้อยละ 90 ไม่มีรายงาน ผู้ที่มีปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการดื่ม โดยได้รับเหตุผลว่า ส่วนใหญ่จะเข้าไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลในตัวเมืองมากกว่าในพื้นที่จึงไม่มีข้อมูล

■ ข้อเสนอแนะ

- การดื่มสุราของคนในชุมชนกลายเป็นวิถีชีวิตที่ต้องมีการดื่มหลังจากเสร็จสิ้นการทำงานในแต่ละวัน การดื่มเพื่อเรียกน้ำย่อยก่อนที่จะร่วมรับประทานอาหารกันในครัวเรือน วัฒนธรรมการนำน้ำสุราไปช่วยงานประเพณี งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานศพ งานบวช เป็นต้น การจะลด ควบคุมการดื่มสุราเถื่อนในชุมชนนอกจากจะให้ความรู้เรื่องอันตรายและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในทุกกลุ่มอายุแล้ว ควรที่จะต้องสร้างวิถี วัฒนธรรมชุมชนใหม่ให้ตระหนักถึงโทษที่ร่างกายได้รับมากขึ้น สร้างแนวความคิดใหม่ ที่ห่วงใยคนในชุมชนด้วยการไม่นำน้ำสุราเถื่อนไปร่วมแสดงความมีน้ำใจ ชุมชน ครอบครัวมีสุขหรือสนุกได้โดยไม่ต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- การบังคับใช้กฎหมายในชุมชนอย่างเคร่งครัด การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านขายของชำ การห้ามขายซื้อร้านรถไคว่หน่วยในตลาด (foodtruck)

- จากมาตรการขึ้นภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของภาครัฐกลับกลายเป็นการเพิ่มช่องว่างทางด้านต้นทุน ราคาสุราเถื่อน การใช้ช่องว่างของกฎหมายในการหาเงิน (เข้ากระเป๋า) ของเจ้าหน้าที่ ผนวกกับความต้องการดื่มของคนในชุมชนที่รายได้น้อย เป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้มีการจำหน่ายสุราเถื่อน ซึ่งในส่วนของผู้ผลิต-จำหน่ายสุราเถื่อน ควรสร้างนิสัยความรับผิดชอบต่อ การเป็นประชาชนไทยที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เปิดช่องทางให้ผู้ผลิต-จำหน่ายสุราเถื่อนร้องเรียนถึงการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ ควรเพิ่ม และเข้มงวดในมาตรการในการดำเนินคดีแก่เจ้าหน้าที่ที่กระทำความผิด หรือกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย
- มาตรการควบคุมในแต่ละภาคมีความเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย การตรวจตราปราบปรามแตกต่างกันขึ้นอยู่กับนโยบาย ความเข้มงวดของหน่วยงานที่ดูแลด้านนี้ของแต่ละเขตพื้นที่ ซึ่งควรจะเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ มิใช่เป็นความเข้มงวดเฉพาะบุคคล โดยเมื่อมีการโยกย้ายไปพื้นที่อื่น พื้นที่นั้นก็จะผ่อนคลาย และพื้นที่อื่นที่ย้ายไปก็จะเข้มงวดขึ้นพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- An Extended Model of Behavioural Process in Consumer Decision Making - Scientific Figure on Research Gate. Available from: https://www.researchgate.net/figure/The-basic-stimulus-response-model-Kotler-1997_fig3_305713436 [accessed 11 Jul, 2019]
- Business Risk. (n.d.). Illegal alcohol deaths in Russia in 2010. Retrieved from <https://www.havocscope.com/illegal-alcohol-deaths-in-russia-in-2010/>
- McCarty, C., Killworth, P. D., Bernard, H. R., Johnsen, E. C., & Shelley, G. A. (2001). Comparing Two Methods for Estimating Network Size. *Human Organization*, 60(1), 28-39. doi: 10.17730/hu.mo.60.1.efx5t9gjtgmga73y
- Ngamjarus C., Chongsuvivatwong V. (2014). n4Studies: Sample size and power calculations for iOS. (The Royal Golden Jubilee Ph.D. Program). The Thailand Research Fund & Prince of Songkla University.
- Rehm J., Kailasapillai S., Larsen E., Rehm, M. X., Samokhvalov, A. V., Shield, K. D., . . . Lachenmeier, D. W. (2014). A systematic review of the epidemiology of unrecorded alcohol consumption and the chemical composition of unrecorded alcohol. *Addiction*, 109(6), 880-893. doi: 10.1111/add.12498
- Substance Abuse and Mental Health Services Administration (SAMHSA). (2014). 2012 Town Hall meetings to prevent underage drinking: moving communities beyond awareness to action. HHS Publication No. (SMA) 14-4838. Rockville, MD: Center for Substance Abuse Prevention. Retrieved from: <http://store.samhsa.gov/shin/content/SMA14-4838/SMA14-4838.pdf>
- Strauss A.L., and Corbin J.M. (1998). *Basic of qualitative research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Wayne, W.D. (1995). *Biostatistics: a foundation of analysis in the health sciences*. 6th ed. New York: John Wiley&Sons.
- กนิษฐา ไทยกล้า. (2556ก). สถานการณ์การผลิต จำหน่ายและการดื่มสุราในลักษณะที่ไม่เสียภาษีพื้นที่จังหวัดพะเยา. กรุงเทพมหานคร: จริฎการพิมพ์.
- กนิษฐา ไทยกล้า. (2556ข). การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์กับความยากจนในครัวเรือนของภาคเหนือตอนบน. กรุงเทพมหานคร: จริฎการพิมพ์.
- กนิษฐา ไทยกล้า. (2558ก). สถานการณ์สุรากลั่นชุมชน และผลกระทบจากการดื่มในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กนิษฐา ไทยกล้า. (2558ข). เทคนิคการสำรวจเพื่อประมาณค่าประชากรกลุ่มเสี่ยงที่เข้าถึงยาก. กรุงเทพมหานคร: คอร์ฟังก์ชั่น.
- กนิษฐา ไทยกล้า, วินัส แก้วอยู่, และธิมา หมักทอง. (2551). คราฟต์เบียร์กับกฎหมายในสังคมไทย.วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข, 4(3), 375-386.
- กรมสุขภาพจิต. สถานการณ์การดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย/ ข้อเสนอแนะ. (2561). สืบค้นจาก: <https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1234>
- กรมสรรพสามิต. (2562). สรรพสามิตเตือนผู้ลักลอบผลิตสุราเถื่อนและให้คำแนะนำผู้บริโภคดื่มสุราที่ถูกกฎหมาย.สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2563 สืบค้นจาก<https://gnews.apps.go.th/news?news=49425>
- กรมสรรพสามิต. (2561). จำนวนใบอนุญาตทุกประเภททั่วประเทศแยกตามพื้นที่ปี พ.ศ. 2561. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2562, สืบค้นจาก: <https://opendata.excise.go.th/>
- กรมสรรพสามิต. (2560).การปรับโครงสร้างภาษีสรรพสามิตเหล้า-เบียร์ กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง. สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2563 สืบค้นจาก<https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mjcx/~edisp/uatucm271091.pdf>

- กรมสรรพสามิต. (2558). สุรากลั่นชุมชน. สืบค้นเมื่อ 19 มีนาคม 2562, สืบค้นจาก: <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/mjaw/mdc5/~edisp/webportal16200079758.pdf>
- กรมควบคุมโรค. สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. กลุ่มเฝ้าระวังสื่อและตอบโต้. (2556). สรุปและวิเคราะห์ข่าวประจำวัน 29 มิ.ย. - 1 ก.ค. 2556. นนทบุรี: กรมควบคุมโรค. สืบค้นจาก: <http://www.riskcomddc.com/th/news/head-line-detail.php?id=18677>
- ข่าวเวิร์คพอยท์. (2562, 4 กุมภาพันธ์). สรรพสามิตแพร์ บุกรื้อเพิงหมักสุราเถื่อนกลางป่า ยึดของกลางได้กว่า 1 หมื่นลิตร. สืบค้นจาก: <https://workpointnews.com/2019/02/04/สรรพสามิตแพร์-บุกรื้อเพิง/>
- ข่าวสด. (2560ก, 14 ธันวาคม). ทลายโรงเหล้าเถื่อนดีกรีแรง ต้มหมั้นลิตรไว้ขายปีใหม่ ผงะ!หนอนไต้ยั่วเยี้ยเต็ม. สืบค้นจาก: https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_669199
- ข่าวสด. (2560ข, 19 ธันวาคม). สรรพสามิตบุกจับ 9 ผู้ต้องหาต้มเหล้าเถื่อน! ยึดของกลางเพียบ พบเตรียมขายช่วงเทศกาลปีใหม่. สืบค้นจาก: https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_674542
- คมชัดลึก. (2560, 28 กุมภาพันธ์). จับหนุ่มต้มเหล้าเถื่อนขาย! ข่าวทั่วไป. สืบค้นจาก: <http://www.komchadluek.net/news/regional/262320>
- คมชัดลึก. (2561, 19 กันยายน 2561). มาเลเซียช็อก! 2 วันตาย 19 ศพจากเหล้าปลอม. สืบค้นจาก: <http://www.komchadluek.net/news/foreign/344252>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561, 26 ธันวาคม). สรรพสามิตบุกจับยายวัย 61 ต้มเหล้าเถื่อนกลางนา หวังฟันกำไรช่วงปีใหม่. สืบค้นจาก: <https://www.thairath.co.th/content/1455196>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562, 23 กุมภาพันธ์). สุดสลด คนงานไร้อาหารในอินเดีย สั่งเว่ยเหล้าเถื่อน ตาย 70 ล้มป่วยกว่า 200. สืบค้นจาก: <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1503335>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2562, 27 เมษายน). ชุ่มยาตองเถื่อนมีหนาว รัฐบาลปราบ. สืบค้นจาก: <https://www.thairath.co.th/news/business/1690490>
- ธีรพล หล่อประดิษฐ์ และ ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2561). ปัญหาการต้มสุราเถื่อนในชุมชนกับนโยบายควบคุมการต้มสุราของประชาชนในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี้อุดรธานี, 10(1), 154-163.
- นพพล วิทย์วรพงศ์, สมทิพ วัฒนพงษ์วานิช, กมลพันธ์ มีถาวร และ พงศกร เรืองเดชขจร. (2559). นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยในรอบ 5P. ศูนย์ข้อมูล สสส. สืบค้นวันที่ 27 เมษายน 2563 สืบค้นจาก <http://resource.thaihealth.or.th/library/hot/15058>
- นวลตา อากาศพะกุล, ศิริรัตน์ โกศลวัฒน์, เยาวดี จรุงศักดิ์, รังสรรค์ อากาศพะกุล, อุไรวรรณ พัฒนสัตยวงศ์, และนิมอองค์ ไทยเจริญ. (2552). การศึกษาพฤติกรรมผู้ดื่มและผู้ขายยาตองวิถีชุมชนภาคใต้ กรณีศึกษา เขตชุมชนเมือง จังหวัดสงขลา. สงขลา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. สืบค้นได้จาก: <http://ihpptaigov.net/DB/publication/attachresearch/157/chapter1.pdf>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2561, 3 พฤษภาคม). เหล้าเถื่อนเป็นเหตุ! ชาวกัมพูชาดับแล้ว 14 ราย หลังดื่มเหล้าหมักทำเอง. เข้าถึงจาก: <https://www.prachachat.net/aseanaec/news-154945>
- ปริทรรศ ศิลปะกิจ, และพันธันภา กิตติรัตน์ไพบูลย์ (ผู้แปลและเรียบเรียง). (2552). แบบประเมินปัญหาการต้มสุรानานวปฏิบัติสำหรับสถานพยาบาลปฐมภูมิ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2). นนทบุรี: แผนงานการพัฒนาระบบ รูปแบบ และวิธีการรักษาผู้มีปัญหาการบริโภคสุราแบบบูรณาการ(ผรส.)
- ผู้จัดการออนไลน์. (2560, 18 พฤษภาคม). สรรพสามิตนครปฐม บุกจับเหล้าเถื่อนกว่า 2 แสนลิตร. สืบค้นจาก: <https://mgronline.com/local/detail/9600000050569>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2562ก, 23 กุมภาพันธ์). เหล้าเถื่อนคร่ำชีวิตชาวอินเดีย 69 ราย เข้าโรงพยาบาลหลายร้อย. สืบค้นจาก: <https://mgronline.com/around/detail/9620000019016>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2556ข, 26 มิถุนายน). “พะเยา” ครองแชมป์จังหวัดที่ดื่มน้ำเมาสูงสุด. สืบค้นจาก: <http://www.manager.co.th/qol/viewnews.aspx?NewsID=9560000036900>

- ศูนย์ข้อมูลพิษวิทยา. (2545). สุราเถื่อน. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นจาก: http://webdb.dmsc.moph.go.th/ifc_toxic/a_tx_1_001c.asp?info_id=151
- ศูนย์พิษวิทยารามาธิบดี. (ม.ป.ป.). ภาวะเป็นพิษจาก methanol. สืบค้นจาก: <https://med.mahidol.ac.th/poisoncenter/th/pois-cov/Methanol>
- เศก เมธาสุรารักษ์. (2552). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตสุรากลั่นชุมชนเขตภาคเหนือ. วารสารเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 13(1), 34-53.
- ยงยุทธ ภูมิประเทศ, และสุรศักดิ์ รัตนวันธุ์. (ม.ป.ป.). สุราชุมชน. สืบค้นจาก: <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/mjaw/mtax/~edisp/webportal16200101577.pdf>
- สาวิตรี อัจฉนังค์กรชัย (บรรณาธิการ). (2562ก). รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ (1992).
- สาวิตรี อัจฉนังค์กรชัย (บรรณาธิการ). (2562ข). รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รายจังหวัด พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ: สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ (1992).
- สาวิตรี อัจฉนังค์กรชัย, และวรานิชฐ์ ลำไย. (2559). สุราชุมชน สถานการณ์ปัญหาในสังคมไทย. สืบค้นจาก <http://cas.or.th/wp-content/uploads/2016/04/Community-produced-alcohol-situation-factsheet.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). พระราชบัญญัติสรรพสามิต พ.ศ.2560 .สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%C007/%C007-20-9999-update.pdf>
- อมรินทร์ทีวี. (2561, 11 เมษายน). เหล้าเถื่อนทำพิษ ชาวบ้านในอินโดฯ ตายเกลื่อนมากกว่า 50 ศพ. สืบค้นจาก: <https://www.amarintv.com/news-update/news-8335/182126/>
- อินน์นิวส์. (2562, 7 กุมภาพันธ์). บุกทลายโรงเหล้าเถื่อนรายใหญ่โคราช. สืบค้นจาก: https://www.innnews.co.th/regional-news/news_314183/

สุราเถื่อน ในสังคมไทย
Illegal liquor in Thai society